LETO XXIV. ŠT. 31-32 (1141-1142)
TRST, GORICA
ČETRTEK, 8. AVGUSTA 2019
www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

31. Romanje treh Slovenij na Sv. Višarje

Foto JMP

Romanje treh Slovenij na Svete Višarje / Govor Jana Zobca

"Slovenija je in mora biti pluralna!"

Na Svetih Višarjah je bilo v nedeljo, 4. avgusta, že 31. leto zaporedoma Romanje treh Slovenij: matične, zamejske in izseljenske. Romanje treh Slovenij je v tridesetih letih postalo osrednje vseslovensko romanje na stičišču slovenskega, romanskega in nemškega sveta. K Svetovišarski Materi Božji radi romamo tudi iz Tržaške in Goriške, še posebno lepo je, da zadnja leta Kulturni center Lojze Bratuž organizira avtobusni prevoz na ta dan; tudi tokrat je bil poln.

Na vrh Svetih Višarij smo se udeleženci odpravili peš po romarski poti ali pa z gondolo. Že zgodaj zjutraj se je parkirišče napolnilo, med samim romanjem nas je bilo na Svetih Višarjah gotovo več kot dva tisoč. Po navadi se tu pri Mariji med gorami ob lepem vremenu zbere vsako leto več sto vernikov, letos nas je bilo ponovno veliko več.

Tudi tokrat se je romanje začelo na prostoru za cerkvijo Višarske Matere Božje s predavanjem pravnika, vrhovnega in nekdanjega ustavnega sodnika Jana Zobca, z naslovom *Tri Slovenije - ena identiteta*. Predavanje, ki je bilo deležno spontanih in gromkih aplavzov, objavljamo v tej poletni dvojni številki Novega glasa v celoti.

Po predavanju sodnika Zlobca je bila slovesna sveta maša, ki jo je skupaj z izseljenskimi in drugimi duhovniki daroval koprski škof msgr. dr. Jurij Bizjak; tudi njegovo pridigo objavljamo.

Po maši pa je bil na ploščadi za cerkvijo, ki jo krasijo poslikave Toneta Kralja, kulturni program.

Tako mašo kot kulturni program sta s petjem in glasbo sooblikovala zbor Slovenski cvet iz severne Nemčije in Kvartet klarinetov Godbe ljubljanskih veteranov.

Romanje treh Slovenij organizirata Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi in ga sofinancira Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Med velikim številom ljudi, vernikov, ki smo se zbrali na Svetih Višarjah, je bil tudi prvak Slovenske demokratske stranke (SDS) Janez Janša z družino, predvsem pa je bilo veliko predstavnikov kulturnega, političnega, gospodarskega sveta iz vseh treh Slovenij. In ne nazadnje: cerkev je bila nabito polna med osrednjo mašo, prav tako pa tudi med mašo, ki jo je dobro uro prej daroval upokojeni slovenski nadškof msgr. Alojz Uran.

Jurij Paljk

Jan Zobec: Tri Slovenije – ena identiteta

1. Uvodno

Višarje imajo izrazito simbolen pomen. Že pol tisočletja so božja pot – najprej treh ljudstev, zatem narodov, danes so božja pot Evrope. So stičišče različnih kultur, različnih jezikov in različnih tradicij. Zato simbolizirajo evropsko povezovanje, evropske narode in različno enakost, ali natančneje enakopravno različnost – različnost pod isto duhovno in pod isto evropsko streho. In zato je to tudi točka srečevanja treh Slovenij – matične, zamejske in izseljenske. Ko govorimo o treh Slovenijah, imamo vsi v mislih slovenski narod. In ko govorimo o slovenskem narodu, vznikne vprašanje, kaj Slovenci kot narod pravzaprav smo, kaj nas opredeljuje, kaj je naša identiteta, kaj nas povezuje – npr. Slovenca iz Ljubljane s Slovencem v Argentini, ali Slovenko iz Porabja s Slovencem iz Kopra, pa Koroškega Slovenca s Slovencem v Avstraliji, tržaškega Slovenca s Prekmurcem in tega s Slovencem v Pittsburghu. Ali, na časovni premici, Slovenca, rojenega na prelomu tisočletja, s svojim rojakom moje ali še starejše generacije in tiste, ki so danes še otroci.

/ str. 6

POGOVOR Janez Povše

Umetniška pot v SNG Nova Gorica

Prejšnjo sezono so v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica označevale kar tri nadvse pomembne obletnice. Tako so se spominjali 50-letnice, odkar je postalo gledališče poklicno, 25-letnice postavitve današnje stavbe gledališča in 15-letnice pridobitve statusa slovenskega narodnega gledališča. Prav zato, da bi obiskovalci tega gledališkega hrama izvedeli, kako se je to gledališče razvijalo in razraščalo v času, si je današnje vodstvo v pretekli sezoni zamislilo vrsto srečanj z nekdanjimi in sedanjimi ustvarjalci, umetniškimi vodji in direktorji, ki so si sledili v tej 50-letni zgodovini Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica.

/ str. 3

Iva Koršič

Zadružna kraška banka

Dobrodošla, nova direktorica!

Foto JMP

Gospa Emanuela Bratos, ki je življenjsko vezana na Zadružno kreditno banko, naš edini slovenski bančni zavod, je postala nova direktorica ZKB.

V ta namen je predsednik uprave ZKB Adriano Kovačič priredil v četrtek, 1. t. m., zgodaj zjutraj prisrčno slovesnost, na kateri se je s toplimi besedami najprej poslovil v imenu vseh od dosedanjega direktorja Sergia Carlija. Po štiridesetih letih dela v slovenskem hranilnem zavodu odhaja Sergio Carli v zaslužen pokoj.

/ str. 2

Priloga

Tudi tokrat imamo v "predpočitniški številki" našega tednika prilogo Bodi človek! z zanimivimi prispevki

9

Obvestilo uredništva

Cenjenim bralkam in bralcem sporočamo, da se bomo zaradi skupinskega dopusta vrnili v uredništvo v četrtek, 22. avgusta. Prihodnja številka bo izšla v četrtek, 29. avgusta. Uprava naše zadruge bo zaprta od 12. do 16. avgusta. Voščimo vam lepe počitniške dni!

Težave pri zagotovitvi zadostne vodne oskrbe na slovenski obali

Jalovo početje republiških oblasti

Kratek historiat nastanka rižanskega vodovoda

Grožnja ekološke katastrofe zaradi iztirjenja vagonov s kerozinom v predoru pri Dolu nam nalaga odgovornost, da na podlagi poročila Rižanskega vodovoda (RVK) z dne 3. 7. 2019, dostavljenega pristojnim organom, podrobneje predstavimo ljudem dosedanje dosežke, nedokončane dogovorjene projekte, odprte probleme in perspektivo vodne oskrbe obale. Gradnja rižanskega vodovodnega sistema je nastajala v daljšem obdobju in v več zaporednih presledkih. Prvo zajetje z zmogljivostjo 90 l/s in z omejenim obsegom omrežja je bilo zgrajeno že pod Italijo leta 1935. Zaradi naraščanja porabe po drugi svetovni vojni je bil povečan odjem vode iz Rižane na 150 l/s (1962). Kmalu zatem je bila zgrajena železnica Koper – Prešnica, ki, kot smo lahko ravnokar videli, predstavlja veliko grožnjo za vodno oskrbo. Zgrajena je bila pod nujno, ker brez nje ne bi bilo Luke, in zraven tega še v veliki finančni stiski, zaradi katere so graditelji posegli po najcenejši, a nevarni rešitvi prek vodovarstvenega območja Rižane. Poleg tega je bila pred pol stoletja ekološka zavest še nerazvita in vodovarstveni zaščitni zakoni blagi. Nato je bil zgrajen vodovodni sistem Sečovlje – Portorož z zmogljivostjo 100 l/s iz izvira Gabrijeli in podtalnice Bužini. Nato je bilo v sodelovanju in soinvestiranju s Hrvaško Istro zgrajeno še zajetje iz izvira Gradole pri reki Mirni, s pridobljeno pravico do odjema 300 l/s za obdobje 1970 – 1990, nato znižano na 150 l/s do leta 2005, v obdobju 2005 – 2013 pa le še na podlagi sprotnih odkupnih pogodb. Leta 1987 je bil zajem vode iz Rižane z novimi črpališči Tomaži in Podračje povečan s 150 na 240 l/s. Vmes so bila vložena občutna sredstva, lokalna, republiška in sredstva Svetovne banke v izgradnjo višinskega vodovoda, v obnovo obstoječega in razširitev novega vodovodnega omrežja na obali ter v povezovalni cevovod s kraškim vodovodom Rodik - Rižana. Vendar je poraba vode z večanjem števila prebivalstva, razvojem industrije, turizma, Luke Koper idr. hitreje naraščala od razpoložljivih virov in je predvsem v sušnih mesecih skoraj redno primanjkovalo vode ter je v posameznih primerih prišlo celo do izrednih razmer, dobave vode v cisternah in drastičnih omejitev uporabe vode, celo zdravstvenim zavodom. Tudi letos so v veljavi že prve omejitve, med njimi tudi zaprtje prh na plažah, kar je udarec za turizem. Poleg tega je s temi rešitvami postala obala odvisna od dobav sosednih vodovodov, hrvaškega in kraškega, kar je tudi predstavljalo veliko tveganje. Tako je ostal problem zanesljive in dolgoročne oskrbe obale z vodo nerešen ter je bila dolžnost odgovornih dejavnikov, da čim prej poiščejo in zgradijo nov, izdaten in trajen vir oskrbe z vodo z zadostno zmogljivostjo.

Izvir Rižane

Večdesetletna jalova načrtovanja dodatnega, večjega, alternativnega vira vode za obalo

Leta 1965 je slovenska vodnogospodarska stroka pripravila projekt dolgoročne rešitve vodne oskrbe za celotno južnoprimorsko regijo kot eno najbolj deficitarnih območij Slovenije glede vodne oskrbe; načrt pa ni bil izveden do kraja. Ob več novih objektih na Krasu pa je vendarle povezal obalo tudi s kraškim vodovodom z že navedenim 17 km dolgim cevovodom Rodik – Rižana, kar je povečalo varnost oskrbe.

/ str. 21

Milan Gregorič

S 1. strani

Dobrodošla, nova direktorica!

"Banko pa je pripeljal do zavidljivih rezultatov, bil je tudi tisti, ki je združil edina dva slovenska bančna zavoda pri nas, za kar smo mu iskreno hvaležni in mu želimo zdaj predvsem veliko zdravja"! je bil jasen predsednik uprave, ki je nato predal besedo Giuseppeju Graffiju Brunoru, zastopniku skupine Cassa Centrale za Furlanijo Julijsko krajino, ki je pohvalil posodobitev ZKB, novi direktorici pa voščil sreče, ji zaželel, da bi naš bančni zavod odlično vodila in ga še bolj utrdila na našem območju. Dosedanji direktor Sergio Carli se je ob slovesu zahvalil predsedniku uprave in seveda sodelavcem ter skromno povedal, da mu je bilo v čast delati v takem kolektivu.

Foto JMP

Predsednik ZKB Adriano Kovačič je poklonil krasen šopek cvetja novi direktorici, ki se je umirjeno zahvalila, bila vidno ganjena, povedala pa nam je, da je vesela imenovanja, ker je to potrditev za njeno dosedanje delo, najbolj pa jo je ganilo dejstvo, da ji upravni odbor zaupa. Od leta 1990 je zaposlena pri ZKB, opravljala je vrsto nalog, specializirala pa se je za kredite, lansko leto je bila imenovana za poddirektorico banke, letos je postala direktorica.

Nehvaležno je dajati ocene o ljudeh, ki jih ne poznaš, pa tudi o njihovem delu; po prvem vtisu, ki smo ga imeli ob spoznanju nove direktorice, pa lahko zapišemo, da gre za urejeno, marljivo, skromno, lepo, delavno, nevsiljivo elegantno in tudi šarmantno gospo, ki ji je pripadla čast, a tudi obveza seveda, da je postala prva ženska, ki vodi kak bančni zavod v Furlaniji Julijski krajini, za kar ji gredo tudi naše iskrene čestitke.

Da pozna skupinsko delo in ga ceni, je pokazala takoj, ko je v svojem kratkem in skromnem nagovoru izpostavila predvsem dejstvo, da ima ob sebi dva poddirektorja, ki ju ceni in pozna, saj sta Ivo Cotič in Dean Rebecchi že dolgo zaposlena v ZKB.

"Smo mlada in strokovno pripravljena skupina, verjamem, da nam bo uspelo, " je skromno dodala in se tudi nam, predstavnikom medijem, zahvalila za pozornost.

Še en šopek rož je prejela in nato smo skupaj nazdravili, prvič v naši sredini brez alkohola. Predsednik ZKB Adriano Kovačič je sicer vprašal, ali bi kdo nazdravil s penino, a smo se v zgodnjih jutranjih urah vsi odločili za sok in vodo, nova direktorica pa je dejala: "Zdaj pa gremo na delo"!

Emanueli Bratos, Ivu Cotiču, Deanu Rebecchiju, Adrianu Kovačiču in vsem pri ZKB želimo uspešno delo v korist naše skupnosti, ki se prepoznava tudi v Zadružni kraški banki.

JUP

Foto JMP

Prejeli smo

Vprašanje za dr. Milka Mikola in druge

Dr. Milko Mikola, zgodovinar in prvi direktor Študijskega centra za narodno spravo, v medijih pogosto odgovarja Titu Turnšku, predsedniku ZZB, drugim in tudi meni, da so bili po drugi vojni številni kolaboranti likvidirani brez možnosti obrambe na sodišču. Zanimivo bi bilo, ali bi se z mnenjem odzvali na konkreten primer, ki ga navajam.

Mojega očeta Franca Nemca je domača goriška slovenska klerikalka na komandi Gestapa v Trstu 21. junija 1944 prijavila, da podpira partizane, tako da zanje zbira denar in obleke. Ob drugi uri sredi noči 22. junija so prišli v našo hišo nemški vojaki z domačim goriškim civilnim italijanskim tolmačem. Po preiskavi celotne hiše so mojega očeta odpeljali v nemško taborišče, kjer je umrl. Vendar je italijanski civilni tolmač, po mojem hud italijanski nacifašist, zahteval od nemškega oficirja, da v taborišče odpeljejo tudi mojo mater in mene 4-mesečnega dojenčka. Domnevam, da se je želel tako znebiti edine domače priče njegove prisotnosti in gnusnega početja. Samo nemškemu oficirju gre zahvala, da sva z materjo ostala živa. Slovenska izdajalka se je ob prihodu partizanov v Gorico 1. maja 1945 uspešno skrila, po vojni delala v italijanski državni službi in umrla v Gorici pred desetletjem v starosti nad 90 let. Za goriškega tolmača ne vem, ali ni mogoče končal v jamah Trnovskega gozda ali pa se je tudi on izmuznil roki partizanske pravice.

Zdaj pa predpostavimo, da bi italijanskega tolmača maja ali junija 1945 postavili pred goriško sodišče z obtožbo sodelovanja pri uboju mojega očeta in poskusu umora moje matere in mene. Ali bi sodišče dobilo nemškega oficirja na pričanje? Bi italijanskemu tolmaču sploh dokazali prisotnost v naši hiši ob drugi uri ponoči in policijski uri? In če bi mu, ali se ne bi branil s tem, da mu je uspelo obvarovati mene in mater, da bi tudi naju odpeljali v nemško taborišče? Ali ne bi trdil, da je bilo razumevanje nemščine moje matere zelo slabo in napačno? Ali ne bi civilni tolmač zase zahteval celo priznanje za prizadevanja v boju proti okupatorju, ker je branil partizansko družino pred gotovo smrtjo?

Da, dr. Mikola, natanko tako bi se zgodilo pred sodiščem. Civilni nacifašistični Goričan, zlobnejši od nemških okupatorjev, je mogoče od italijanske države po vojni dobil še odporniško priznanje, če ga partizani niso odpeljali v smrt. Če pa je končal v jamah Trnovskega gozda, pa ga danes v italijanski Gorici prištevajo med nedolžne civilne žrtve "slavokomunistov", samo zato, ker je bil italijanske narodnosti.

Partizanska revolucionarna oblast je napravila marsikatero krivico, nikoli pa tako velikih kot povojna sodišče, če je do sojenj sploh prišlo. Koliko od stotine italijanskih vojnih zločincev, obtoženih genocida, je bilo v povojni demokratični Italiji obsojenih na sodišču? Nobeden.

Za konec pa ponavljam tezo, ki jo zgodovinska dejstva potrjujejo. Hujše zlo od okupatorja je domači izdajalec. Za uspeh vsakega osvobodilnega boja proti okupatorju je potrebno najprej utišati domače izdajalce in ustrahovati potencialne izdajalce, kajti oni so oči in ušesa vsakega okupatorja. Le tako bo cena za svobodo naroda minimalno število vseh njenih žrtev. Žal, vsaka osvobodilna vojna in revolucija prinašata tudi nedolžne žrtve.

Boris Nemec
Šempeter pri Gorici

Povejmo na glas

Da bi vrednote močneje vzljubili

Ko bi se bolj zavedali, kakšen blagor so vrednote in da so edine, ki zares rešujejo, bi se jih zagotovo z vso močjo oklenili in se nikoli ne oddaljili od njih. Tako pa se zdi, da jih ne cenimo, kot si zaslužijo in kot bi bilo dobro za nas in ne nazadnje za vse ljudi, da bi jim namreč sledili in jim namenili vso možno pozornost. Kajti le vrednote nas lahko rešijo vsega hudega, nam pokažejo svetlo luč na obzorju, kar velja za vsako osebo posebej in za iskanje srečne poti vseh na svetu. Pri tem pa je govor o resničnih vrednotah, ne o tistih, ki si jih večkrat prikrojimo po svoje in z njimi srečno pot spodkopavamo, govor je o resničnih vrednotah, ki stremijo k dobremu za vse, k iskrenemu skupnemu dobremu vseh. Ni namreč rešilna vrednota, ki misli le na moj blagor in moje dobro, ni in ne more biti rešilna vrednota, ki v enaki meri ne upošteva mojega bližnjega kot mene samega, ki v enaki meri ne upošteva družino drugega kot mojo družino, druge narode kot moj narod. Resnična vrednota človekovo misel zgolj nase odrešilno preseže, se dvigne nad njeno uničevalnost, saj misel zgolj nase vodi v spor z mojim bližnjim, če tudi on misli zgolj nase, misel zgolj nase nas vodi v spor z drugimi družinami, če tudi one mislijo zgolj nase, misel zgolj nase nas slednjič vodi v spor z drugimi narodi, če tudi oni mislijo zgolj nase. In ne samo v spor, ampak tudi v neprijazno tekmovalnost, ko se sprožijo občutki večvrednosti in vsi hočejo biti prvi, vodi tudi v mržnjo in sovraštvo ter željo po izničenju drugega, iz česar izvirajo spopadi in vojne, ki se kot rdeča nit vlečejo skozi vso zgodovino - vojne med narodi in tudi nič manj uničevalne vojne v ožjih krogih zasebnega življenja. Več kot na dlani je, da se brez naveze na resnične vrednote ne bomo nikoli rešili zla in rušenja, pri čemer je ravnokar navedeno prepoznanje že priložnost za tisto prepričanje in sklep, da velja misel zgolj nase opustiti in se ji izogniti v kar največjem krogu, namesto tega pa se z vso močjo posvetiti ljubezni, ljubezni za vsakogar in za vse. Naloga nikakor ni lahka, preveč in predolgo časa smo navajeni videti le sebe in izključno sebe z vsemi razdiralnimi posledicami takšne usmeritve in vse prepogosto rečemo, da tako pač je in da ne moremo drugače. Res je, da je skrajno trdovraten tisti del v človeku, ki poveličuje samega sebe in se noče odreči še tako neizprosnemu boju s sočlovekom. Treba pa je vedeti, in to mnogo bolj kot doslej, da velja v odločitev za srečo drugega in drugih verjeti zares, in to z vsem svojim bitjem, verjeti namreč, da je ta cilj v nas uresničljiv in da ga je mogoče s pomočjo odločne volje in zaupanja v dobro v vsakem človeku doseči. Za vsakršen trud v tej smeri bomo bogato poplačani, srečnejši bomo v sebi, srečnejši bodo odnosi okrog nas in še mnogo širše in širše, tako da bo v vseh pričel prevladovati mir, največji blagor med blagri, in z njim blagodejno sobivanje z vsemi ljudmi na vseh straneh končno pomirjenega sveta.

Janez Povše

POGOVOR Janez Povše, nekdanji umetniški vodja Primorskega dramskega gledališča

Tudi danes je moč novogoriškega gledališča v navdušenosti, zanesenjaštvu

To je do leta 1994 nosilo ime Primorsko dramsko gledališče in je do preselitve v novo, sodobno poslopje domovalo v tesni, a z velikim ustvarjalnim nabojem prežeti dvorani v Solkanu, na cesti, ki vodi do slovitega Solkanskega mosta nad našo "bistro hčerjo planin". Pogovorov, ki so se zvrstili pod naslovom *Spomin, zarisan v čas*, so se udeležili Andrej Jelačin in Sergej Ferrari, ki sta ob igralcu Blažu Valiču obudila sledi na prve umetniške korake gledališča, ko se je to še izmotavalo iz svojega ljubiteljskega značaja, Janez Starina, nekdanji umetniški vodja, direktor in igralec, ter Tomica Dumančić, nekdanji direktor, s katerima se je pogovarjal igralec Gorazd Jakomini, igralca Bine Matoh in Radoš Bolčina (z njima se je pogovarjala mlada igralka Urška Taufer), pa še nekdanji direktor Sergej Pelhan in nekdanji umetniški vodja Janez Povše. Z njima je prijetno pokramljala v mali dvorani SNG Nova Gorica dramaturginja Martina Mrhar.

Ker je Janez Povše, ki ga sicer poznamo kot vsestranskega gledališkega ustvarjalca, režiserja, pisca dramskih besedil, radijskih iger za odrasle in otroke, scenarijev in še bi lahko naštevali, tudi naš dolgoletni dragoceni sodelavec, avtor prispevkov aktualnih tematik pod naslovom *Povejmo na glas*, smo ga zaprosili, da bi tudi našim bralcem razkril nekaj spominov na čas, ko je bil umetniški vodja Primorskega dramskega gledališča, ustanovljenega l. 1969.

Leta 1975 je prevzel nalogo umetniškega vodje takrat še Primorskega dramskega gledališča, katerega direktor je malo kasneje postal Sergej Pelhan.

Janezu Povšetu se prisrčno zahvaljujem za to, da nam je zaupal nekaj žlahtnih spominskih utrinkov s svoje gledališke poti.

Kako se spominjate svojih začetkov v tem primorskem gledališkem hramu, ki je takrat imel dvorano v Solkanu in v katerem ste sicer že bili gost kot režiser?

Kot je po eni strani ves tisti čas daleč, tako spomini zaživijo, če le imajo priložnost. Vsekakor zelo lepi spomini, svetli in spodbudni na dva načina. Najprej seveda vezani na tedanje Primorsko dramsko gledališče, potem pa na moje tedanje mladostno obdobje, ki se je pričelo prevešati v zrelost in pripravljenost na večje izzive. Dobro sem se namreč zavedal, da prihajam v poklicno gledališče iz polpoklicnega Prešernovega gledališča v Kranju. Tudi sem se zavedal, da bom nasledil izjemno osebnost, kar je bil Jože Babič, in da bodo moje delo opazovali v luči njegove bogate zapuščine. Ves ta pričetek je bil srečno obeležen z zelo naklonjenim znamenjem, da sem si že nekaj prej, čeprav živeč v Ljubljani, ustvarjal družino v našem zamejstvu, ne da bi imel tukaj zaposlitve. Pa je prišlo vabilo za zaposlitev v novogoriškem gledališču.

Na kakšne težave ste naleteli ob prevzemu umetniškega vodstva in kako ste jih reševali? Kako je sploh potekalo delo v tedanjih tesnih prostorih v Solkanu?

Dobro je bilo, da sem pred svojim prihodom v gledališču trikrat gostoval v vlogi režiserja in sem zato v glavnem poznal razmere v njem, igralce in drugo osebje, kot tudi pogoje za delo, ki so bili težki. Še kako dobro pa sem razumel tisto srčiko, tisto osrednje in bistveno v kolektivu, namreč močno in nepopustljivo željo uveljaviti gledališče v njegovem ožjem in celotnem slovenskem prostoru in po možnosti širše. Z vso vnemo sem se zato lotil obveznosti in teh res ni bilo malo. Samo za primer: v letu 1975, ko sem bil še v Kranju, sem pripravil tamkajšnji festival Teden slovenske drame, takoj zatem pa še Goriško srečanje malih odrov v Novi Gorici. Kar se tiče dvorane v Solkanu, mi je bila vedno všeč, še danes ima v meni romantičen naboj.

Kaj pa odziv občinstva?

Novogoriško občinstvo je bilo tudi tedaj hvaležno, zelo hvaležno, in to je bil velik kapital. Pa ne samo občinstvo, Občina v celoti in politične institucije so bile polno zainteresirane, da tudi gledališče doživi še večji razcvet, in ne samo gledališče, kultura nasploh. Tedaj je bilo v Novi Gorici zares vzneseno vzdušje razviti mesto hitro, in to na vseh ravneh. Ob tem želim izpostaviti vlogo in pomen direktorja gledališča Sergija Pelhana, ki je prevzel posle nekaj mesecev za mano. Z njim sva odlično sodelovala, imela sva iste cilje in on je bil seveda tisti, ki je za vsak korak naprej izboril nepogrešljiva sredstva, brez česar ne bi bilo mogoče napredovati. Gledališče je zato napelo vse sile in v dveh letih vsaj podvojilo število abonentov in si s tem olajšalo nujo včasih prenapornih in preštevilnih gostovanj. Že takoj v začetku tistega obdobja pa je s predstavo Hlapec Jernej v režiji Jožeta Babiča - kar je bil poklon osebi, ki je profesionalizirala gledališče - izvedlo odmevno gostovanje po nekdanji Jugoslaviji, v Leskovcu na festivalu klasike, v Ateljeju 212 v Beogradu in gledališču Kazalište Branko Gavella v Zagrebu. To je bil zame vsekakor odziven podvig, pomemben za močnejšo vidljivost in organizacijsko prodornost gledališča.

> *Še kako dobro pa sem razumel tisto srčiko, tisto osrednje in bistveno v kolektivu, namreč močno in nepopustljivo željo uveljaviti gledališče v njegovem ožjem in celotnem slovenskem prostoru in po možnosti širše.*

Koliko stalnih igralcev je bilo takrat v gledališču?

Skromno število stalnih igralcev je bil seveda velik, nemara največji problem, ki je bil nenehno v zraku in ki smo se ga vsi z igralci vred zavedali, tudi če o njem nismo govorili. Igralcev je bilo 8, kar je bilo za soočenje s preostalimi slovenskimi gledališči premalo, saj skorajda ni bilo mogoče izvesti t. i. velike predstave, npr. Shakespeara in podobnih avtorjev. Poleg tega so bili igralke in igralci preobremenjeni, saj so nastopali praktično v vseh postavitvah in so morali v eni sezoni na oder 100-krat in celo 120-krat. Predstavo za otroke so ob koncu leta odigrali trikrat in celo petkrat na dan, pozimi so gostovali v komaj zakurjenih dvoranah, ko se je včasih temperatura približala ledišču. Zaradi takšnih pogojev skrajno požrtvovalnih gledališčnikov mi je bilo težko, ker okrepitve ansambla ni bilo mogoče uresničiti čez noč. S hvaležnostjo se zato danes spominjam tiste "železne" ekipe na začetku: Teja Glažar, Dragica Kokot, Breda Urbič, Berta Ukmar, Matjaž Turk, Iztok Jereb, Tone Šolar, Ivo Barišič, poleg njih pa predragoceni in vsem znani gosti: Stane Leban, Sergej Ferrari, Metka Franko, še prej Jerica Mrzel, Janez Lavrih, Ernest Zega. Nekateri med gosti so bili za kakšno sezono tudi stalni.

Kaj ste si zamislili, da bi uresničili okrepitev njihovih vrst?

Prva in nujna pot za utrditev ansambla je bila tedanja Akademija za igralsko umetnost v Ljubljani, ki je prirejala javne produkcije svojih študentov in sem jih pričel obiskovati. Ni mi bilo lahko. Kako bom koga od bodočih gledališčnikov prepričal, naj pride v Novo Gorico, ko pa je bil logično njihov prvi cilj Ljubljana kot osrednje kulturno in gledališko središče. Vendar sem imel več uspeha, kot sem pričakoval. Verjetno je prav tako izkazano zanimanje Primorskega dramskega gledališča za mlade igralke in igralce pripomoglo, da so se za delo v njem odločili Marjan Trobec, Jože Hrovat, Nevenka Vrančič in Mira Lampe, iz gledališča je izšel Milan Vodopivec, nedolgo kasneje pa je okrepil naše vrste še Bine Matoh.

Ste se prav zaradi tega, da bi priklicali v gledališče čim več mladih, v tistih letih odločili ustanoviti Amaterski mladinski oder, ki še danes deluje pod okriljem SNG Nova Gorica in ga je skoraj 40 let uspešno vodil Emil Aberšek?

Točno tako, in to je bila druga, mnogo dolgoročnejša pot krepitve ansambla. Imel sem izkušnje iz sveta ljubiteljskega gledališča, da se namreč iz njegovega podmladka lahko rodijo poklicni igralci. Direktor Pelhan je načrt podprl in Emil Aberšek je kar nekaj desetletij vodil in vzgajal mlade gledališke zanesenjake in s tem presegel vsa pričakovanja. Iz vrst Amaterskega mladinskega odra je izšlo kar nekaj poklicnih igralk in igralcev, predvsem pa so njegovi mladi člani v svojem krogu kar sami po sebi opozarjali na privlačnost gledališča in s tem gotovo pritegnili mnogo novih gledalcev. In ta oder uspešno deluje še zdaj in bo zagotovo tudi v prihodnje - te zgodbe sem zares in nadvse vesel.

Takrat je bil v sklopu novogoriškega gledališča tudi festival Goriško srečanje malih odrov, ki si ga je zamislil Jože Babič. Kako je bilo s pripravo teh pomembnih gledaliških dni?

Goriško srečanje malih odrov je bilo za nas v gledališču kakor tudi za gledalce in mesto v celoti res enkratno doživetje, ki smo ga vsi z velikim navdušenjem pripravljali, gledalci pa nestrpno pričakovali in toplo sprejemali. Osebno sem v njem začutil veliko priložnost dodatne uveljavitve za gledališče in sem se predal festivalu z vso možno zavzetostjo. Zanimala me je širša dimenzija festivala, ki ima sicer za osnovo nastop slovenskih gledališč, toda, zakaj se ne bi v še večji meri razširil na tedanji jugoslovanski in slednjič še evropski prostor? Kaj hitro je naš festival vzpostavil stik z vsejugoslovanskim festivalom v Sarajevu ter s festivali podobnega značaja v Beljaku, v Bernu, v Palermu in Ščečinu, kar je pomenilo udeležbo cele vrste jugoslovanskih in evropskih gledališč na našem Goriškem srečanju. Vsi so zelo radi prišli v Novo Gorico, da ne govorimo o slovenskih gledališčih in kritikih ter med drugimi o vsaj dveh igralcih izjemno vrhunske umetniške ravni, kot sta Ljuba Tadić in Rade Šerbedžija. Skoraj nevede je Goriško srečanje malih odrov postalo predhodnica evropskosti, evropske razsežnosti in evropskega kulturnega srečevanja. Pomembno je, da smo na vseh navedenih festivalih s svojimi predstavami gostovali in s tem dvigovali ugled svojega gledališča.

Mislite, da bi bil tak festival še zmeraj aktualen v današnjih časih?

Seveda bi bil, v to verjamem. Vendar so današnji časi povsem drugačni od tistega pred štirimi desetletji, vse je drugačno, Nova Gorica je drugačna, prelomno drugačni sta Slovenija in Evropa, popolnoma drugačen je današnji človek in popolnoma drugačen bi bil nov festival. A Slovensko narodno gledališče Nova Gorica bi ga še kako zaslužilo in zakaj naj ga torej ne bi na novo odkrilo.

Kaj bi bilo treba narediti, da bi Slovensko narodno gledališče Nova Gorica približali "zamejskim" gledalcem, pri katerih je še zmeraj veliko premalo zanimanja za ta čudoviti teater, ki se je s svojimi repertoarnimi izbirami povzpel v sam vrh slovenskih gledališč?

Večkrat povabiti naše ljudi, naj to gledališče obiščejo, in ne bo jim žal. Videli bodo eno najlepših, če že ne najlepšo dvorano v Sloveniji, z vrhunskim odrom in svetlobnim parkom, videli bodo prijetno malo dvorano in vedno zanimive predstave. Slovensko narodno gledališče Nova Gorica je goriškemu "zamejskemu" prostoru zelo naklonjeno, saj med drugim posreduje Kulturnemu centru Lojze Bratuž nadvse kakovostno sezono predstav za otroke, poleg tega ima s statutom določeno, da je eden od petih članov strokovnega sveta naš predstavnik, ki ga izbereta naša kulturna domova. Z naše strani pa prav Novi glas redno in poglobljeno poroča o njegovi dejavnosti, kar je nedvomno izjemno dragoceno.

In kakšni občutki vas prevevajo, ko se takole od daleč spominjate na nekdanje dni v novogoriškem gledališču?

Zelo lepi, saj je bil tisti čas eno od mojih najlepših ustvarjalnih obdobij. In občutki so lepi, ker vidim, kako se razvija in uspeva Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, kako uspeva in bogato kulturno živi mesto Nova Gorica in kako je bilo tisto obdobje pred desetletji nekakšen živ zametek vsega, kar imamo onstran nekdanje meje danes. In to, kar imamo, je več kot spodbudno, je navdušujoče. Pri tem pa pomislim, kakšen koristen učinek imajo spominjanja tako daleč v času nazaj. Vse je zdaj drugače, novogoriško gledališče ima povsem druge naloge in je kot vsako pravo gledališče usmerjeno naprej, v prihodnost, v naslednjo in potem spet v naslednjo predstavo, da bi zaobseglo čas in ga pojasnilo gledalcu in bi ta odšel iz dvorane z odgovorom vsaj na nekaj nerazrešenih vprašanj. In potem se zavem, v čem so takšna spominjanja koristna.

V čem?

Ko sva s Sergijem Pelhanom končala svoj spominski nastop, so v gledališču komentirali: kakšen entuziazem, kakšen entuziazem je preveval tisti čas naših pričetkov. In sem doumel, da je danes sicer res vse drugače in da prijemi preteklosti dobesedno ne morejo biti porabni, da pa je tisto, kar lahko daje spodbudo gledališču danes, naš delež tistega časa, ki nam ga je bilo dano dati, in ta delež je entuziazem, entuziazem. In entuziazem, vsaj upam tako, je tedaj postal eden od trajnih genov gledališča in, kot je mogoče videti, je v njem moč tega gledališča tudi danes, le da oplemenitena, sodobna in še bolj silovita.

54. ŠTUDIJSKI DNEVI

DRAGA 2019

Park Finžgarjevega doma – Občine (TS)
Dunajska cesta 35

petek, 30. avgusta

ob 16.30: Andreja Duhovnik

GOVORIM – GOVORIMO SLOVENSKO, ZAVEDANJE IZBIRE IN RAZUMEVANJE ODLOČITEV

ob 19. uri: Predvajanje dokumentarno-igranega filma *Karmela* v režiji Marka Sosiča (Slo, 2019)

sobota, 31. avgusta

ob 16.30: ddr. Evgen Bavčar

SLOVENSTVO IN EVROPA

nedelja, 1. septembra

ob 9. uri: sveta maša za udeležence Drage

ob 10.30: Božo Rustja

UPANJE ČLOVEKA IN KRISTJANA SREDI NASPROTIJ DANAŠNJEGA ČASA

ob 15.30: Slovesna izročitev 8. Peterlinove nagrade

ob 16. uri: dr. Ernest Petrič

PROBLEMI IN ODPRTA VPRAŠANJA SLOVENIJE PO NEODVISNOSTI

Spomini ob dunajskem nadškofu Juriju Slatkonji 1456-1529

Praznovanje 500. obletnice kapitlja v Novem mestu mi je ostalo v nepozabnem spominu. Eden izmed prvih proštov novomeškega kolegiatnega kapitlja je bil Jurij Slatkonja (med leti 1500 do 1522; rojen v Ljubljani 21. marca 1456, leta 1513 je postal škof novoustanovljene škofije na Dunaju - če je bil istočasno = 1513-1522 prošt v N. mestu in škof na Dunaju, pa nisem preverjal, a dvomim!).

Prošt Jurij Slatkonja, poznejši dunajski nadškof, se je zapisal tudi v našo slovensko zgodovino. Leta so se ga posebej spomnili na Dunaju s slovesno mašo, pri kateri sta somaševala dunajski kardinal dr. Franz König in ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar. L. 1993 je organiziral veličastno praznovanje 500. obletnice novomeškega kolegiatnega kapitlja... Novomeška škofija je bila ustanovljena l. 2006.

V Novem mestu pa je istočasno potekala slovesnost ob 500-letnici novomeškega kapitlja. V stavbi, kjer je zdaj sedež škofije Novo mesto, je do imenovanja škofije bila proštija in tamkajšnji prošt je bil tudi župnik. Tedaj je bil prošt msgr. Jože Lap. Bil je zelo delaven, saj je najprej moral velikansko stavbo izprazniti, da je polpretekli režim vanjo naselil stanovalce. Režim ni šele 1977 naseljeval stanovalce!! Torej jih

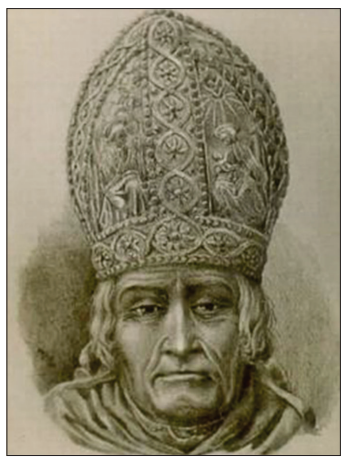

je moral Lap kvečjemu spraviti ven! Vzorno urejena stavba, ki nad mestom daje pečat urejenosti, je bila ob vrnitvi v zelo žalostnem stanju. Prošt je istočasno vzorno uredil tudi proštijski arhiv in kapiteljsko knjižnico. V novomeškem muzeju pa so ob 500. obletnici kapitlja pripravili razstavo.

Za to priložnost so v Novo mesto povabili tudi dunajskega kardinala dr. Franza Königa. Spremljal ga je njegov tajnik dr. Franz Grabenwöger, s katerim sva imela pisne stike. Po slovesni maši je bil tudi sprejem v kapiteljski knjižnici. S kapucinskim patrom dr. Metodom Benedikom, zgodovinarjem, ki je bil v tistem času profesor zgodovine na Teološki fakulteti, sva se pri tem dogodku stiskala v ozadju in spremljala potek slavja. Knjižnico je predstavil g. prošt in dr. Alojz Šuštar je prevajal v nemščino. Kardinal je povedal nekaj besed. Videlo se je, da je bil izredno srečen, da je lahko bil na tej slovesnosti. Novomeški prošt g. Jože Lap je v govoru omenil, da bi bilo lepo, če bi tudi v Novem mestu imeli vsaj odlitek nagrobne plošče škofa Slatkonje, saj je bil tudi tu, preden je odšel v cesarsko mesto. Kardinal je takoj pristal in obljubil, da se bo potrudil, da bodo dobili Sladkonjev nagrobni odlitek. Kot zanimivost naj povem, kar sem pozneje izvedel od njegovega tajnika, da ko je dunajska nadškofija vprašala za predračun odlitka Slatkonjevega nagrobnika, so jim povedali zelo visoko ceno, in sicer 5000 nemških mark. Kardinal se je ob tem dogodku zamislil, pa takoj rekel: "Obljubo bom izpolnil"! In jo je! Če danes obiščete novomeško stolnico, lahko odlitek Sladkonjevega nagrobnika vidite v tamkajšnji kripti.

Ob tem dogodku pa mi je ostal v spominu zanimiv pripetljaj. Med govorniki v kapiteljski knjižnici je v imenu Slovenske akademije znanosti in umetnosti spregovoril pesnik Ciril Zlobec. Po govoru je v imenu SAZU kapiteljski knjižnici poklonil starejšo knjigo.

/ str. 10

Ambrož Kodelja

SV. VIŠARJE Homilija koprskega škofa dr. Jurija Bizjaka

"Utrdimo ljubezen do domovine, do drugih narodov!"

Dragi rojaki iz domovine in zamejstva in izseljenstva, cenjeni gostje in spoštovani domačini. Prisrčno vas pozdravljam v romarski cerkvi Matere Božje na Svetih Višarjah in vam želim milost in mir od Boga, našega Očeta, in Gospoda Jezusa Kristusa. Tudi letos smo se zbrali, kakor vsako leto, da utrdimo krepost svoje vere in svojega upanja ter svoje ljubezni, tudi ljubezni do domovine in do drugih narodov, da okrepimo medsebojne vezi, da obnovimo stara poznanstva in sklenemo nova prijateljstva.

Foto JMP

Takšno srečanje ima svoje mesto tudi v cerkvi in pri bogoslužju, saj smo tudi vsak svojo deželo in svojo domovino prejeli po Gospodovi dobroti in jo sprejemamo iz Božje roke.

V pesmi, ki jo je izvoljenemu ljudstvu zložil tik pred svojo smrtjo, Mojzes namreč piše: 'Ko je Najvišji narodom delil posesti, ko je ločeval človeške otroke, je ljudstvom določil ozemlja po številu Izraelovih sinov' (5 Mz 32,8). Podobno pravi Job v svojem govoru prijateljem: 'Narode povečuje in jih pokončuje, narode razširja in jih ugonablja' (Job 12,23). Isto misel je ponovil apostol Pavel na areopagu v Atenah: 'Iz enega izvora je ustvaril ves človeški rod, da prebiva po vsej zemlji, in je bivanju ljudi odmeril ter določil čase in meje' (Apd 17,26). Misel, da smo vsak svojo domovino prejeli od našega Gospoda in Stvarnika, krepi ljubezen vsakega človeka do rodnega kraja in materinega jezika. Današnji odlomki Božje besede nas opozarjajo na dvojno presežnost in odprtost, ki je potrebna najprej vsakemu posamezniku in vsakemu človeku: presežnost in odprtost do Gospoda in presežnost in odprtost do bližnjega in do soseda. Vsakemu izmed nas se namreč lahko zgodi, da se zapre vase in ne vidi človeka poleg sebe, ali da se zapre v ta svet in ne vidi nad seboj Gospoda. Zato si vsakdo mora stalno prizadevati za to dvojno presežnost in odprtost do ljudi okrog sebe in do Gospoda nebes nad seboj. Preseganje samega sebe nasproti bližnjemu namreč naredi človeka za človeka in preseganje samega sebe nasproti Bogu naredi človeka za Božjega otroka. Navedeno pravilo, ki v skladu s prvo in drugo največjo zapovedjo velja za vsakega posameznika, pa seveda velja tudi za vsak narod. Tudi vsak narod se namreč lahko zapre sam vase, da ne vidi svojega soseda, in se lahko zapre samo v ta svet, da ne vidi nad seboj Gospoda.

Pred takšno slepoto in takšno zablodo nas opozarjajo tudi vsa tri današnja branja: Gospodova prilika v evangeliju – kar pa si spravil, čigavo bo; Pavlova spodbuda v drugem berilu – iščite to, kar je zgoraj; Pridigarjeva trezna presoja v prvem berilu – vse je nečimrnost!

Tudi velika večina nekega naroda se namreč lahko zapre sama vase in ne vidi nad seboj Gospoda. Tako se je, kakor je vsem dobro znano, dogajalo celo izvoljenemu narodu, kjer je pogosto ostajala zvesta komaj desetina.

/ str. 7

NA BOŽJO POT SPET MALO NAOKROG (22)

Mariza Perat

Cerkev Presvete Trojice v Vilni

Češčenje podobe Božjega usmiljenja se je medtem neopazno, a vztrajno širilo. Nastale so podobice z molitvijo k Božjemu usmiljenju, ki so ljudi spremljale v hudih vojnih in tudi povojnih časih. Od leta 1956 do 1986 je bila Podoba v cerkvi v Nowi Rudi, kakih 100 km oddaljeni od mesta Vilna. Pozneje so oblasti odločile, da bo v omenjeni cerkvi skladišče. Podoba je kljub temu ostala na svojem mestu, verjetno zato, ker zaradi svoje skromne zunanjosti ni vzbujala pozornosti. Podobo so nato znova prenesli v cerkev Sv. Duha v Vilno in tudi tokrat je bil prenos zelo tvegan. V tej cerkvi je Podoba ostala do leta 2005, nato so jo cerkvene oblasti dale prenesti v cerkev Presvete Trojice v Vilni. Cerkev so na novo posvetili kot Svetišče Božjega usmiljenja. Naj še povem, da je soba, v kateri je bila naslikana podoba Usmiljenega Jezusa, danes spremenjena v kapelo.

Poleg izvirne podobe, ki jo je po navodilih s. Favstine naslikal slikar Kazimirowski, je po smrti s. Favstine slikar Adolf Hyla (1867-1965) iz Krakova naslikal drugo podobo Usmiljenega Jezusa. Omenjeni slikar je namreč v zahvalo, da je srečno

Slikar Adolf Hyla

preživel vojna leta, redovnicam kongregacije Božje Matere usmiljenja v Krakovu želel pokloniti podobo, ki bi jo on sam naslikal. Redovnice so ga zaprosile, naj jim naslika podobo Usmiljenega Jezusa po vzorcu tiste v Vilni. Tako je nastala podoba, ki jo vsi poznamo in je danes v Krakovu.

Tudi ta podoba je lepa. Slikar je vanjo gotovo vložil vse svoje umetniške sposobnosti, vendar se z izvirno podobo ne more primerjati. Ta izžareva neko nadzemsko duhovnost, neko vzvišenost ter hkrati preprostost. Posebnost na tej podobi je Kristusov pogled. O njem je Gospod sestri Favstini dejal:

"Moj pogled na tej podobi je tak kakor moj pogled s križa".

Druga podoba Usmiljenega Jezusa

Pisatelj David Murgia nas v zvezi z izvirno podobo seznani z zelo zanimivo ugotovitvijo: če Kristusovo obličje zmanjšamo za 30 %, se to obličje do potankosti ujema z obličjem na Svetem Sindonu. Zanimiva je tudi ugotovitev, do katere so prišli strokovnjaki glede mesta Vilna. Izračunali so namreč, da leži to mesto, po svoji zemljepisni legi, točno v središču Evrope. Zdi se, kot da bi bil Gospod s tem hotel pokazati, da njegovo usmiljenje, ki se je prav tu razodelo, objema celotno evropsko celino, ki jo je kmalu zatem zadelo toliko gorja.

/ dalje

ZAKAJ PRAV JEZUS? (80)

PRIMOŽ KREČIČ

Pogled na Kristusa v prejšnjem stoletju

Ob kulturnem obratu k človeku so se teologi trudili narediti povezavo med klasično teologijo in kritičnim razmislekom sodobne misli. Prišlo je do novega zanimanja za sholastično misel, v kateri so Tomaževo teorijo spoznavanja skušali razlagati z vidika moderne miselne spremembe. **Karl Rahner** je ob upoštevanju filozofije poznega Schellinga poudaril **pomen človeškega spoznavanja Kristusa po njegovi sposobnosti preseganja in svobode**. To teženje človeka v njegovi krhkosti in nemoči se srečuje z Božjim podarjanjem človeku v njegovi konkretni zgodovinski stvarnosti. V tej smeri je učlovečenje Boga najvišji in edinstveni temelj za uresničevanje človeka. Rahner je tudi poudaril, da je v svojem jedru vsak človek naravnan na Kristusa.

Drugi vidik kulturnega in miselnega preobrata se nanaša **na izkušnjo zgodovine**. Zasnova resnice, ki se zgodi v zgodovini, ima globoke povezave s krščanskim razodetjem. Ta pogled daje velik **poudarek praksi, svobodi, prihodnosti**. Tako je svoboda postala **nekakšen evangelij za človeštvo**, začetek in cilj vsega mišljenja. Toda poveličevanje svobode se je razsulo v njenih notranjih nasprotjih. Habermas in drugi misleci so pokazali na novo smer svobode, ki je v srečanju z drugo svobodo. V kristologiji sta zahteva resnice kot zgodovine in vloga svobode prispevali k ponovnemu ovrednotenju krščanskega odrešenja na temelju biblične vere, ki se kaže v Kristusovi žrtvi za ljudi *(pro nobis)* . Poudarek na zgodovino je odprl **podobo Kristusa, ki stopa v konflikt s tedanjo politično stvarnostjo**. (Gutierez) Kongregacija za nauk vere je v dveh dokumentih (1984/1986) pokazala, da to razmišljanje o Kristusu ni združljivo z izročilom vere, ki govori o celoviti osvoboditvi. Pri tem pa ostaja pomemben narativni pristop. Schillebeeckx poudarja, da morajo naslovniki začutiti nekaj podobnega, kar se je zgodilo pri prvih pričah vere.

Novo sprejemanje zgodovine kot resnice v nastajanju je odprlo **pogled v prihodnost in upanje**. V dialogu s svetnimi filozofijami upanja je bilo krščanstvo pogosto v neki pasivni vlogi. Izkušnja zgodovine oblikuje sedanje možnosti in teži k prihodnji izpolnitvi. Tako so nastale teologije upanja, ki so želele odkriti veliki zaklad upanja. Moltmann pravi, da je Bog dogodek v svetu, ne more pa biti le odgovor na človeška pričakovanja. O pomenu upanja je spregovoril papež Benedikt XVI. v Okrožnici *Odrešeni v upanju.* (2005)

Zahtevo po prihodnosti Kristusa in sveta je izpostavil **Teilhard de Chardin**. Njegov pogled na razvoj sveta je usmerjen proti točki Omega, ki jo predstavlja Kristus. **Človeštvo sledi Kristusu, ki nosi grehe sveta do zmagoslavja**, ki ima vesoljne posledice. Podoben pogled je oblikoval Pannenberg, ki je predstavil Kristusa kot Gospoda vesoljne stvarnosti. S kristološkega vidika to pomeni, da **Kristusovo vstajenje predstavlja osmišljenje vsega** njegovega zemeljskega življenja in smrti. Kar se je zgodilo z njim, more postati tudi mera za svet in človeštvo.

Ob množici kristologij, ki odgovarjajo izzivom prakse in mišljenja (od spodaj), se vedno bolj čuti zahteva po oblikovanju kristološkega pogleda, ki bo bolj odločilno **vključil temelj Božjega razodetja in resnice v izročilu vere**. Poskusi se kažejo v iskanju dialoga med sodobnim človekom in svetopisemsko podobo Jezusa Kristusa. Küng je skušal **predstaviti Jezusa v dialogu z nekrščanskim svetom**. Ob Heglovih uvidih je spregovoril o Božjem učlovečenju v današnji čas in poudaril, da Kristus prinaša človeku njegovo počlovečenje. Bolj postavljen v cerkveno skupnost je kristološki nauk **Kasperja**, ki je pozoren zlasti na zgodovinsko zavest današnjega časa. Ob navdihu poznega Schellinga vidi zgodovino kot nekakšen vozel, ki povezuje delovanje Boga in človeka v istem obzorju. V Italiji je **Bruno Forte** oblikoval kristološke poudarke z vidika misli o svobodi, zgodovini in estetiki.

Ganljivo slovo od čudovitih otrok in sester, ki so hvaležni za vse

Benin, dežela sonca in pisanih barv (12)

Otroci – sirote v Maison Fifamé imajo seveda tudi čustvene težave. Med njimi je Charlie, deset let star dečko. Kar velik je in močan. Pravijo, da mu v šoli ne gre. Popoldne pa hodi naokrog po mestu in "išče očeta", reče sestra Julienne-Marie. Nadleguje ljudi, doda sestra Ghislaine, jih prosi za denar in od vsakega si hoče izposoditi fotoaparat, ker bi rad fotografiral. Tudi od mene si je izposodil fotoaparat in hodil naokrog in fotografiral vse, kar je videl. Pa čeprav tla, kljuko na vratih, del nekega zidu ... A uspelo mu je posneti nekaj lepih fotografij. Ko sva šli s sestro Ghislaine obiskat patre kapucine, je šel Charlie z nama. Takrat sem videla, kako zelo mu manjka očetovska figura. Charlie zna biti zelo prijazen, a tudi tepe otroke, mlajše od sebe, tudi deklice. Nekega dne se je skregal z varuško Rosalie. Najbrž jo je užalil in se je razjezila. Hotela mu je primazati klofuto ali ga natepsti, pa ji je vračal udarce, jokal in kričal na ves glas. Sestra Julienne-Marie pravi, da Charlie žali ljudi, da varuškam v sirotišnici pravi, da so čarovnice in da kradejo. Charlie tudi močno jeclja. Vedno nosi s seboj majhen nahrbtnik, nikoli se ne loči od njega. Zaradi vseh čustvenih težav je bil večkrat pri psihologu. Sestra Ghislaine pravi, da ga bo poslala k svoji mami. Njena mama bo skrbela zanj, kot bi bil njen sin. In Charlie bo končno imel družino in dom.

Charlie in še nekaj otrok naju spremlja tudi v vas Sedje Denou, ki je del okrožja Houegoudo. Ta odmaknjeni kraj si je izbral upokojeni nadškof, msgr. Antoine Gayné, in tu praznoval 50. obletnico svojega mašniškega posvečenja. Rojen je bil leta 1938. Med letoma 1995 in 2010 je bil škof in nadškof v škofiji Dassa-Zoume', med 2010 in 2016 pa v škofiji Cotonou. Kot predsednik beninske Škofovske konference se je v zadnjih desetih letih, ko je Benin preživljal hudo krizo, z velikim pogumom loteval težav tako na škofijski kot na družbenopolitični ravni. Med ljudmi je nadvse priljubljen zaradi skromnosti, poštene in vesele narave, odkritosrčnosti in poguma. Med praznično zahvalno mašo se v pridigi tudi tokrat ni bal javno obsoditi nepravilnosti in korupcije v politiki. Drugi del praznovanja je potekal na velikem odprtem prostoru pred cerkvijo. Veliko okusnih jedi, tradicionalna glasba, ljudska glasbila, pesmi in plesi, ki so se jim pridružile tudi redovnice, in vsa ta množica veselih ljudi v pisanih oblačilih je dogodek, ki mi bo za vedno ostal v spominu.

Na prazniku v Sedje Denou

Moji tedni v mestu Allada so se bližali koncu. Velikokrat mi je bilo težko. Zdelo se mi je, da se tu nikoli ne bo nič spremenilo. Na živce mi je šel cel kup stvari: smeti vsenaokrog, dva debela skoraj deset centimetrov velika in mastna ščurka, ki sem ju zalotila v sobi, kako varuške zjutraj puščajo male otročke sedeti na mrzlih ploščicah, da so potem vsi prehlajeni, kako otroka primejo za eno roko, ga dvignejo in kot paket odnesejo na drugo mesto, kako se otroci kregajo med seboj in tepejo celo med molitvijo, da so otroci razpuščeni in je sestra Julienne Marie edina, ki se ukvarja z malčki ... Slabo počutje je tudi posledica antimalarikov, ki imajo veliko stranskih učinkov in delujejo na psiho ... Zdi se mi, da nimam pravega dela. In da itak ne rabijo prostovoljcev. Tako se nekega dne lotim smeti. Pobiram jih po dvorišču, na vrtu, vlačim jih izpod dreves, izmed rastlin v gredicah, od vsepovsod jih nosim na smetišče. Sestra Ghislaine vpraša, kaj delam. "Končno sem našla delo zase", čemerno odgovorim. Na široko odpre oči: "In vse to, kar si naredila za otroke, ni nič? Igraš se z njimi, skupaj rišete, izdelujete različne stvari, pokrpala si strgana oblačila, prišila gumbe, skrbiš za bolne otroke, otrokom pripoveduješ pravljice, prinesla si jim ilustracije in leseni oder za kamišibaj gledališče in še veliko daril ..." Nekega dne me obišče in vpraša, kaj me teži. Pozorno me posluša. Ko ji vse povem, mi odleže. Potem mi postane nerodno in se opravičim, ker sem tako "težka". Ona pa odgovori: "Ne, nisi težka. Zelo si občutljiva in rada imaš otroke. Hvaležna sem ti za vse, kar si mi povedala. Zelo cenim tvojo odkritosrčnost". Na koncu reče, da si želi, da se čez kako leto vrnem in vidim, kako se je vse spremenilo na boljše. In prosi, naj veliko molim zanjo. Oči ima orošene in njena drža tudi mene gane v dno srca. Mislim si, oh, če bi bili vsi šefi taki ...

Slika mamice z otrokom, ki jo je posnel Charlie

Tudi ob slovesu otroci pripravijo praznovanje z glasbo, petjem, plesom. Potem vse utihne in Miracle na glas prebere pismo, ki so mi ga skupaj napisali: "Draga mamica. S srcem, ki prekipeva od sreče, bi vam radi izrazili svojo hvaležnost za vse, kar ste bili za nas v času, ko ste živeli z nami. Radi bi se vam iskreno zahvalili za vašo ljubezen in povezanost z našim krajem. Hvala, ker ste z nami delili vaše znanje, in za vsa darila. Naj vas Bog blagoslovi. Naj vam Kristus, Kralj miru, nakloni vse potrebne milosti in naj blagoslovi vaše vsakodnevne napore. Srečno pot in kmalu na svidenje. Otroci iz sirotišnice Maison Fifamé". Potem sestra pomigne, da zdaj otroci čakajo na moj govor. In itak imam spet cmok v grlu in solze v očeh ...

Ko se vračam nazaj v Cotonou, me spremlja sestra Ghislaine. Obiščeva tudi knjigarno. Ne morem si kaj, da ne bi kupila kupa slikanic z beninskimi ljudskimi pravljicami za otroke v Maison Fifamé. Dve kupim tudi zase. Eno pozabim v vrečki, ki jo s seboj odnese sestra. Naslednjega dne dobim od nje sporočilo, da me knjiga čaka v pekarni, kjer prodajajo kruh, ki ga pečejo sestre. Vstopim in povem, da me menda čaka neki paketek ... Prodajalka ga poišče in mi ga izroči. Sestra Ghislaine je knjigo zavila v papir in na listek napisala "pour la blanche qui est chez les soeurs, la maman Spela".

Še veliko bi lahko napisala o vsem, kar sem doživela v Beninu. Na primer, kako s sestrami na prvi dan v novem letu gledamo televizijo. Pokažejo posnetke iz porodnišnice. Posneli so prvega otroka, ki se je letos rodil. Gledam in vzkliknem: "Pa saj je bel"! Sestre mi pojasnijo, da se vsi otroci rodijo z belo kožo. Čez kak teden počasi začnejo postajati temnejši. "Včasih se sicer zgodi, da se rodi čisto črn otrok, a to je redko", doda sestra Emilienne. Pa o navadah ob smrti, ko mrliča tudi v mestih še vedno čuvajo doma, in ko gre pogrebna procesija po ulicah do pokopališča, se ji pridruži še veliko mimoidočih, tako da je na pogrebih vedno velika množica ljudi. Kako se čudijo, ko jim povem, da se pri nas nekatere družine odločijo za pokop "v ožjem družinskem krogu" ali za pokop na morju ... Ni jim jasno, zakaj pri naših mašah ni vsak dan pridige in zakaj so tako kratke. Ne morejo razumeti, da Evropa, ki je njim prinesla krščanstvo, postaja laična in sekularizirana celina, kjer vedno manj ljudi veruje v Boga, ki njim toliko pomeni. Dan pred odhodom grem k maši v cerkev svetega angela Mihaela. Poslušam mladega duhovnika, kako z veliko vero, ljubeznijo in nežnostjo pridiga, in gledam v njegove velike črne in tople, prijazne oči, ko ga zaslišim reči: "Gospod mi pravi, naj vam rečem: Ne bojte se, zaupanje je v meni ..." Zazdi se mi, kot bi mi govoril na srce. Vsaka maša tu v Beninu te na neki način gane, se te dotakne v globino. Tu so ljudje res ljudje vere, kot pravi pesem, ki so mi jo otroci zapeli prvi večer, ko sem prišla. S pesmijo in plesom so me sprejeli in peli: "Nous sommes le peuple qui a la joie, qui a la foi ... " In njihove oči so tako žarele od sreče in veselja!

Glasba, petje in ples ob škofovem visokem jubileju

Charlie s prijatelji

Nekega dne se sredi tržnice v Cotonouju začnem smejati, ko vidim star kamion bež barve s kabino, povešeno k tlom, kot bi kak človek od utrujenosti omagal in sklanjal glavo ... Na tleh pa čepi šofer in nekaj brklja, brezskrbno in ne da bi se oziral na kogarkoli ... Spomnim se na neki smešen afriški film, ko se neki moški v starem avtu vozi sem in tja po deželi, po travnikih in savanah, in se lepo zabava brez skrbi in se smeji in se vrti s tistim avtom, dokler se ne pokvari, in se potem še naprej na ves glas smeji in se zabava ... Sestra Ghislaine me gleda in reče, zdaj se pa ti meni posmehuješ, in pravim ji, da ne, da sem samo zelo vesela, ker sem tukaj ... In res sem lahko srečna in hvaležna, da sem tu, v tej deželi, med temi čudovitimi ljudmi, med temi sestrami, ki so me sprejele kot svojo sestro, ki pravijo, da sem del njihove družine, in me imajo rade, ker sem prišla od tako daleč živet mednje, v njihovo revščino in preprostost in ker z njimi delim njihov vsakdan ...

Rada bi se samo še zahvalila vsem, ki so po svojih močeh prispevali darila za otroke v Beninu ali drugače priskočili na pomoč, to so Romarsko središče Brezje, tednik Družina, urednica revije Mavrica Melita Košir, Ksenija Orel, Marjeta Malešič, Marinka Fabjan, Lijana Perko, Mojca Pahor, podjetje Skat iz Izole, DZS Izola, otroci in vzgojiteljice iz vrtca Mavrica v Izoli. Zahvaljujem se tudi Mestni knjižnici Izola za odobren izredni neplačan dopust. In velika hvala tudi Juriju Paljku za vse objave potopisnih člankov v tedniku Novi glas.

Špela Pahor

Srečanje predstavnikov Karitas Koper in Gorica

Lačen sem bil in ste mi dali jesti...

Zadnji dan julija so se v Gorici srečali predstavniki Škofijskih karitas Gorica, z direktorjem Renatom Nucero, in Koper, z ravnateljico Jožico Ličen. Prisotni so bili tudi voditeljica Goriške območne karitas Renata Vončina, podžupanja Mestne občine Nova Gorica Elena Zavadlav Ušaj, sekretarka OZRK Neli Skočaj, predstavnica Humanitarnega društva KID Majda Smrekar, štandreški župnik in škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji Karel Bolčina ter še nekateri sodelavci Karitas, ki so neposredno povezani s pomočjo ljudem v stiski.

Namen srečanja je bilo nadaljevanje sodelovanja in spoznavanja različnih oblik pomoči ljudem v stiski. Ni slučaj, da je bilo srečanje v novih prostorih Emporija solidarnosti, ki ga je pred kratkim odprla Škofijska karitas Gorica in v lepo urejenih prostorih, ob pomoči prostovoljcev, deli viške hrane ljudem v stiski. Podoben prostor imajo tudi v Gradišču ob Soči. Emporij solidarnosti je le del pomoči ljudem v stiski, saj imajo tudi na drugih lokacijah organizirano delitev potreb za otroke, higienskih pripomočkov, oblek, obutve in drugih predmetov.

Drug drugemu so udeleženci srečanja predstavili oblike materialne pomoči in tudi načine povezovanja z vsemi, ki skrbijo za socialo v krajevnem okolju. Zanimiv je tudi način registracije in vodenja evidenc prejemnikov pomoči, saj ima vsak prosilec kartico, ki omogoča prejem pomoči v skladu s pravili in potrebami ne glede na to, v katerih prostorih Karitas se oglasi. Največje sporočilo vsakemu, ki vstopi v te prostore, sta dve sliki, ki ne potrebujeta besedila, saj predstavljata vprašanje, ki nam bo postavljeno ob poslednji sodbi, in sicer: "Lačen sem bil in ste mi dali jesti" ter druga "Žejen sem bil in ste mi dali piti".

Živa priča vere pa je bil obisk v razdelilnici hrane najbolj revnim v prostorih kapucinskega samostana. Obisk je bil ravno v času kosila, ko je pet prostovoljcev spoštljivo in prijazno delilo hrano. Vprašanju, kdo financira te vsakodnevne obroke, je sledil prepričljiv odgovor: "Božja previdnost". Kako lepo se to sliši v času, ko pozabljamo, da je nad nami še Nekdo, ki skrbi, da tisti, ki delajo dobro, nikoli ne ostanejo praznih rok. Med gosti menze so bili ljudje različnih barv in, po vsej verjetnosti, tudi različnih veroizpovedi. Ko sem vprašala, kako gledajo muslimane, sem dobila odgovor, ki bi moral biti svet vsakemu kristjanu, in sicer: "Kristjani lahko le na ta način pričujemo vsem, vernim, nevernim in drugače vernim, da živimo svojo vero v resnici". Bog daj!

J. L.

S 1. strani

"Slovenija je ..."

2. Narod in izražanje nacionalne pripadnosti in narodne samobitnosti – nacionalizem

Kaj je narod, kaj je ljudstvo, kaj je nacija? Več vprašanj kot odgovorov. Tako kot se narodi v času spreminjajo, se spreminjajo tudi pogledi na ta sociološki, zgodovinski, antropološki, politološki, psihološki in končno pravni fenomen. Zato se profesor Jan Zielonka ne brez razloga sprašuje, ali v globaliziranem svetu medsebojno odvisnih ekonomij sploh še lahko govorimo o prihodnosti narodov in ali bo klasičen, vestfalski model državne suverenosti zamenjan s srednjeveškim, pravilno novosrednjeveškim. V njem bodo namesto hierarhične strukture države, kot jo poznamo, prevladovale mreže mest, regij in celo nevladnih organizacij, kjer bo namesto koncentracije oblasti in moči v rokah nacionalne države, suverenosti in čiste, jasno definirane identitete vzniknil pojav prekrivajočih se oblasti, deljene suverenosti, multiidentitet in različnih oblastnih institucij ter nejasnih, zabrisanih meja.

Vprašanja o narodu so tudi ideološko nabita vprašanja. Pri nas še posebej. Poudarjanje nacionalnega, slovenskega, zlasti, kadar se to povezuje z etničnim in samobitnim, je namreč po mnenju nekaterih že spogledovanje s politično nekorektnostjo. Razlog naj bi bil v tem, da se na ta način Slovenci kot narod vzpostavljamo šele prek "drugega", torej tujca, ki smo ga po osamosvojitvi našli v državljanih drugih nekdanjih jugoslovanskih republik. Na kratko: da smo Slovenci že od osamosvojitve dalje nekakšni negativni nacionalisti. Zakaj? Najbrž zato, ker je že v Preambuli Ustave zapisano, da smo Republiko Slovenijo vzpostavili Slovenci, ki smo "v večstoletnem boju za narodno osvoboditev izoblikovali svojo narodno samobitnost in uveljavili svojo državnost", s čimer je "slovenski narod /... / uresničil večstoletni boj za narodno osvoboditev, v katerem smo Slovenci izoblikovali svojo narodno samobitnost in uveljavili svojo državnost".

Kdor trdi, da smo Slovenci "negativni" ali "slabi" nacionalisti, se hudo moti. Najprej, Slovenci nikoli nismo bili hegemonistični, nikoli nismo bili agresorji, nikoli nismo nad katerim od sosednjih narodov izvrševali nasilja – razen nad samimi seboj. V vsej svoji zgodovini smo si prizadevali le za ohranitev svoje kulture in jezika. Nikomur ju nismo vsiljevali, nasprotno, vso našo zgodovino so jo vsiljevali nam. Zato tudi slovenski nacionalizem ne more biti "slab" nacionalizem, o čemer nas želijo prepričati nekateri domači družboslovci. Naša osamosvojitev je bila obrambna, bila je osamosvojitev od totalitarne balkanske države, v kateri so se, kot ugotavlja Preambula Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: Temeljna ustavna listina), hudo kršile človekove pravice in ki ni delovala kot pravna država. Naša osamosvojitev ni bila osamosvojitev naroda v imenu naroda samega, v imenu njegove veličine in kulturne superiornosti. Bila je osamosvojitev zaradi obrambe človekovega dostojanstva.

Predsednik slovenskih izseljenskih duhovnikov g. Janez Pucelj (foto DP)

Drugič, prej omenjeni očitki o politični nekorektnosti poudarjanja in izražanja slovenstva so celo v nasprotju z ustavno materijo, h kateri sodi tudi Preambula Ustave in prav tako Preambula Temeljne ustavne listine, kjer so zgodovinska dejstva, ki so pripeljala do slovenske osamosvojitve, še bolj nazorno zapisana. Neizpodbitno je tudi, da smo se Slovenci osamosvojili še z enim ciljem, namreč, da bi enakopravno vstopili v evropske povezave, v družino evropskih narodov. Ta cilj smo uresničili s članstvom v EU in NATO, ter nadalje, aktivno si prizadevamo, vsaj Ljubljanska pobuda to dokazuje, za ustavno povezovanje evropskih narodov. Slovenci se prav prek EU vračamo v civilizacijski in kulturni, tudi duhovni prostor, ki smo mu stoletja pripadali in nas je oblikoval in nas naredil Slovence. Gre za našo skupno evropsko kulturno in duhovno domovino.

Janez Janša (foto JMP)

Ko govorimo o nacionalnih čustvih, nacionalnem ponosu, ne moremo mimo spoznanja, da je ena od univerzalnih značilnosti človeške družbe prav to, da nam je, članom te družbe, pripisana skupna identifikacija. Vsak človek je rojen v neki skupnosti, ki ima svoje etnične značilnosti. Etnična identiteta oziroma etnična samoopredelitev je za posameznika bistvena, je namreč sestavina njegove osebne istovetnosti, ta pa njegovega samospoštovanja in je zato, ker je pač človeku imanentna, sestavina človekovega dostojanstva. Ta skupna identifikacija pa pomeni skupinski vidik posameznikove identitete. Identiteta vsakega od nas, slehernega človeškega bitja, ki vpliva na njegovo samozavedanje, je namreč večplastna in eno od teh plasti tvori tisto, kar sem malo prej povedal: nacionalno in prek nje etnično identiteto.

Zato nikakor ni ne politično niti kako drugače nekorektno izražati etnično in nacionalno pripadnost. In z druge strani. Omejevati pravico do izražanja te pripadnosti, četudi samo z "mehkimi metodami", kot sta na primer zasmehovanje, omalovaževanje slovenske istovetnosti, ali celo pripisovati temu nekakšne nevarne nacionalistične težnje, je v svojem bistvu poseganje in omejevanje posameznikovih pravic osebnosti. Pri tem nikakor ne more biti pomembno, od kod prihaja in s čim je motivirano. Tako, kot je završen šovinizem, ki izvira iz izkustveno, logično in etično nevzdržne premise o večvrednosti določene nacije ali rase ter zato manjvrednosti vseh ostalih ali nekaterih, sta enako završni poniževanje in zasmehovanje izražanja nacionalne pripadnosti. To prihaja s strani določene politike in je motivirano z jasnimi, otipljivimi, pragmatičnimi cilji, ki bi svoje interese lažje, uspešneje in učinkoviteje uresničevala brez obstoja nacionalne zavesti.

Vizije globalne homogene ureditve brez držav in narodov ter spogledovanje s tradicijo despotizma v novih balkanskih povezovanjih so v tem primeru siamska dvojčka. Enako završno kot šovinizem je zato zaničevanje določenega izražanja nacionalnosti in nacionalnega ponosa, na primer etničnega porekla - naj gre za občudovanje slovenske literature ali za narodno nošo, glasbo, običaje, kulinariko. In pritisk, naj bo posreden ali neposreden, odpovedati se takim manifestacijam ni nič manj nekorekten in nič manj nevaren od šovinizma. Pri tem ni pomembno, s katere strani nacionalni prezir prihaja – naj bo s strani drugih "več vrednih" narodov ali s strani domače "napredne" in "več vredne" psevdo-elite.

Izraz slovenstva niso samo duhovni, intelektualni, znanstveni in politični dosežki, prek katerih smo se vzpostavili kot narod, so tudi ljudski običaji, ljudska kultura. Ruralno ni prav nič manj vredno od urbanega in tisto, kar je, ali se zdi konzervativno, ni nič manj – in predvsem ne že vnaprej manj vredno – od "naprednega" ali "progresivnega". Pripadnost svojemu narodu se izraža na različne načine, kot so tudi plasti nacionalnega raznolike – v narodu je združeno vse, od visoke kulture, umetnosti in znanstvenih dosežkov, od Brižinskih spomenikov, Trubarja, prevoda Biblije (ki je bil v tistem času 12. prevod na svetu), Valvasorja, Jurija Vege, Prešerna, Jožefa Stefana (po katerem se imenuje fizikalni zakon o toplotnem sevanju), Cankarja, Hermana Potočnika, Plečnika, Borisa Pahorja, Jančarja, pa vse do ljudskega izročila in ljudske kulture. Končno so del naše identitete tudi bloške smuči, kranjska klobasa (ki je, recimo, poletela v vesolje), ljudska glasba, naj bo komu všeč ali ne, tudi Avseniki, Modrijani, skupaj s Siddharto, tudi Laibachom in Neue Slowenische Kunst ter, seveda, Oto Pestnerjem. Vse, na kar smo – mi, Slovenci! – lahko ponosni.

3. Povezovalne prvine slovenskega naroda

Kaj torej opredeljuje narod, kaj nas povezuje in vzpostavlja kot Slovence? Je to rodovna pripadnost. Močno dvomim. Čeprav ima slovenstvo zagotovo neke skupne genetske korenine, morda pretežno slovanske, morda venetske, keltske, staroselske, Bog vedi katere še, so stoletja življenja v multietničnem Svetem rimskem cesarstvu, na prostoru, kjer se stikajo različne kulture in jeziki, nujno pustila svoja rodovne, genetske posledice. Slovenstvo, kakršnokoli je v svojem izvirnem genetskem ustroju že bilo, se je pomešalo in oplemenitilo z drugimi ljudstvi in narodi. Že če pogledamo svoja rodoslovja, marsikdo od nas, tudi sam sem eden takih, nima povsem slovenske krvi. Pa vendar smo povsem Slovenci. Smo pač maloštevilen narod, živeč na stičišču različnih narodov in kultur, obkrožen z drugimi narodi, na stičišču germanskega, slovanskega, romanskega, ogrskega. Tudi sicer so teorije o genetski, rodovni sorodnosti preživete. Zgodovina nas uči, da so vsi narodi, še posebej na območjih z intenzivno zgodovinsko dinamiko, ki je značilna za del Evrope in kjer se nahaja slovensko ozemlje, nastali s preseljevanjem, selitvami, tudi osvajanji ter mešanjem med staroselci in prišleki. Torej rodovno poreklo ni odgovor – zato moramo iskati dalje.

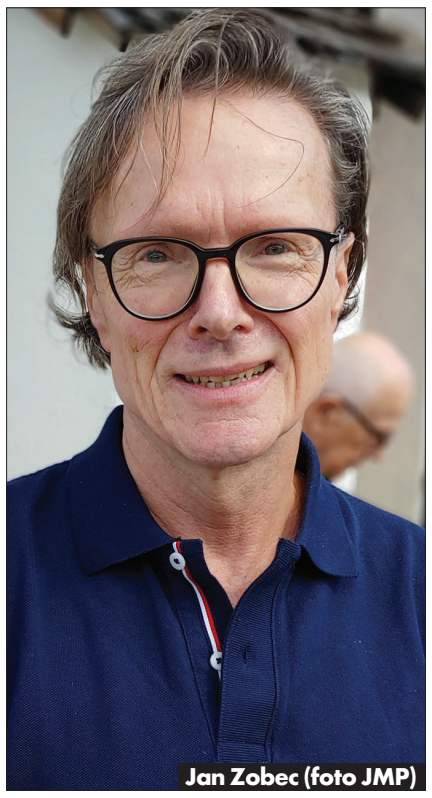
Jan Zobec (foto JMP)

Kaj nas zato povezuje? Je to ozemlje in zavest o ozemlju? Matično Slovenijo zagotovo. Zamejska Slovenija tvori z matično skupen slovenski kulturni prostor – ki pa je kulturen, ne tudi ozemeljsko-političen. Slovensko izseljenstvo pa je diaspora ravno zato, ker je ozemeljsko ločeno od matične domovine. Prav pri izseljenski Sloveniji so bolj kot kjerkoli drugje izražene nematerialne komponente nacionalne pripadnosti. Ravno zaradi njih ste Slovenci iz diaspore ostali in obstali kot Slovenci. Končno, ozrimo se po Judih, več kot tisoč let so bili brez ozemlja, a so z močno kulturno in duhovno povezanostjo kljubovali vsem, še tako nečloveškim izzivom usode.

Ko govorim o izseljenski Sloveniji, o naši diaspori, mi na tem mestu, prosim, dovolite krajši ekskurz, obrobno, a nikakor nepomembno pripombo. Ob pisanju govora namreč nisem našel primernejšega mesta, kjer bi to povedal: Naša diaspora in tudi zamejska Slovenija pomenita neprecenljiv človeški vir, vir sveže krvi, znanja in širine duha, ki ga matični Sloveniji primanjkuje. Večkrat je bilo rečeno, da je bila Nemčija po padcu berlinskega zidu v boljšem položaju in da je tranzicijo vzhodnih dežel po združitvi veliko lažje izpeljala, tudi lustracija ni povzročila vrzeli. Zakaj? Zato, ker je imela personalni potencial v Zahodni Nemčiji. Slovenija resda ni imela Zahodne Slovenije, je pa imela in še vedno ima zamejsko in izseljensko Slovenijo. Velika škoda je, da tega potenciala ni izkoristila – če bi ga, bi bila danes, prepričan sem, v boljši kondiciji – zagotovo bi bilo manj provincialnosti, manj zatohlosti, več za nacionalno vitalnost nujnega svetovljanstva in sveže krvi ter posledično tudi bistveno manj ugrabljenosti institucij in starorežimskih povezav.

Kaj pa jezik, nas povezuje jezik? Zagotovo, vsekakor, slovenščina je naš materni jezik, z njim in v njem se izražamo, sporazumevamo, prek jezika vstopamo v zunanji svet, skozi njega govori naša duša. Tako kot brez sporazumevanja ni človeka, tudi brez slovenščine, tega starodavnega jezika, ki pozna dvojino, ni Slovenca. Pa vendar, v diaspori na drugih celinah živijo tudi Slovenci, denimo tretja, četrta generacija, pri katerih se je njihov stik s slovenskim jezikom izgubil, ki komaj še razumejo slovensko – če sploh – pa se kljub temu počutijo Slovence – ker se zavedajo svojih slovenskih korenin, ker so nanje ponosni in ker negujejo slovensko kulturno izročilo. Sam jih osebno poznam. Konec koncev, kaj pa Švicarji, kaj je njihov jezik – francoski, nemški, italijanski, retoromanski? In spet, Nemci, Avstrijci, Švicarji govorijo isti jezik, tudi Angleži in Irci, pa gre pri vseh za različne narode.

Dalje, je za slovenstvo bistvena pripadnost isti veroizpovedi? Morda nekoč, ko smo bili še ljudstvo, danes najbrž ne več. Zagotovo je krščanstvo in še posebej katoliška Cerkev dala neizbrisen pečat slovenski kulturi in narodovim duhovnim dosežkom – a eno je kultura, drugo je veroizpoved ter pripadnost veroizpovedi ali določeni Cerkvi. Avtohtoni sta katoliška in evangeličanska Cerkev, seveda tudi judaizem, vendar so tu še pripadniki drugih Cerkva in verstev, agnostiki in ateisti – delež teh se je v matični Sloveniji izrazito povečal po drugi svetovni vojni. Torej - tudi vera ni nujno tisto, kar bi bistveno opredeljevalo slovensko nacionalno identiteto.

Ostajata le še skupna kultura v najširšem možnem pogledu in spomin. Je torej kultura tisto, kar nas povezuje ter dela enkratne, neponovljive, tako kot je skupen spomin, ki ni drugo kot le zgoščena ozaveščena preteklost, tisto, kar nas veže, uči, napolnjuje in povezuje? Preteklosti ne moreš ubežati, obstaja, dokler obstajamo, in nas določa, da smo taki, kakršni smo. Ali ni trenutek le teoretična abstrakcija, konstrukt, v resnici metafora kronološke zgoščenosti – ki v času niti ne obstaja? Tisto, kar nas opredeljuje in pogojuje ter nas skupaj z našo svobodno voljo usmerja v individualno in skupno prihodnost, je samo preteklost – in spomin nanjo – naj bo oddaljena ali bližnja – naj bo lepa ali grda, slavna ali neslavna, sijoča ali sramotna. Ta je tista, ki nujno vpliva na našo prihodnost, na naše odločitve in s tem na naša življenja. Slovenska preteklost je nastajala skozi stoletja, učila nas je, oblikovala nas je in prav skozi njo, z narodovimi zgodovinskimi dosežki smo pred 28

leti v odločilnem zgodovinskem trenutku našli sebe. Je bila to prva pisana beseda v latinici v kateremkoli jeziku iz skupine slovanskih jezikov, so bili naši poeti, Prešeren, še prej Vodnik, je bila to Majniška deklaracija iz prelomnega leta 1848, nato taborsko gibanje, so bili general Maister in njegovi borci za severno mejo, Tigrovci, prvi evropski antifašisti, Nova revija, pisateljska ustava ...? Ja, vse to je bilo - in še marsikaj bi lahko našteval, kar se je moralo zgoditi, da smo končno dosegli vrhunec slovenske zgodovine, osamosvojitev. Zgodovina nas je vodila in učila. Zato sta prav kultura v najširšem pomenu in skupen spomin bistvena za našo identiteto.

4. Splošno-kulturna nesoglasja v luči zgodovinske, politične in demografske dinamike

Vendar spet naletimo na problem. Na tem širokem polju nacionalne zavesti namreč ni vse táko, na čemer bi lahko gradili prihodnost ter sebi in drugim narodom dajali za zgled. Predvsem pa o tem še vedno ni soglasja – zlasti ne v matični Sloveniji. Slovenija je bila namreč v prejšnjem stoletju več kot samo del vseevropske katastrofe. Najprej je bila žrtev fašizma, nato nacizma in nazadnje skoraj 50 let žrtev komunizma. Ta je prav zaradi dolgotrajnosti in sistematičnosti od vseh najbolj opustošil in zaznamoval nacionalno tkivo. To potrjujejo tako število žrtev kot tudi posledice, ki jih še danes izpričujejo nacionalni značaj, ekonomija ter politična, pravna in ustavna kultura.

Razen tega se je v prejšnjem stoletju matična Slovenija demografsko in kulturno intenzivno spreminjala. Sprva zaradi vala izseljevanja ob prelomu iz 19. v 20. stoletje kot posledice agrarne prenaseljenosti. Po prvi svetovni vojni se je izseljevanje nadaljevalo, najbolj na Primorskem, ki je pripadlo Italiji. Posebej pomembno pa je tole: za razliko od drugih narodov prej skupne monarhije se je Slovenija po prvi svetovni vojni znašla v nekem povsem drugem, upam si reči v tujem civilizacijskem in kulturnem prostoru. Po skoraj tisočletni pripadnosti srednjeevropski kulturni sferi ter s tem zahodni civilizacijski paradigmi (v vsej tej eri so ostale vzhodne meje slovenskega in s tem zahodno-civilizacijskega ozemlja nespremenjene) je pristala na Balkanu. Še kako prav je imel Cankar, ko je pet let pred usodno združitvijo z južnoslovanskimi narodi v svojem znamenitem govoru Slovenci in Jugoslovani (žal zaman) opozarjal: “Po krvi smo bratje, po jeziku vsaj bratranci, po kulturi, ki je sad večstoletne separatne vzgoje, pa smo si med seboj veliko bolj tuji, nego je tuj naš gorenjski kmet tirolskemu ali goriški viničar furlanskemu”. Ne samo to, Cankar je (na konvenciji takratne Socialdemokratske stranke) jasno povedal tudi naslednje: “Naši od omedlevice navdušeni Ilirci pa niso pozabili samo na slovensko kulturo (slovenskega jezika itak nikoli niso znali), ne samo na Trubarja, Prešerna in Levstika, temveč pozabili so navsezadnje kar sami nase, na svoje ime in na svojo domovino. Pravega Ilirca je sram, da stanuje v Ljubljani, ne pa v Šabcu ali vsaj v Varaždinu... Ljudje so zdaj med nami - saj jih lahko vsaki dan slišite - ki bi nas najrajši prodali - kaj prodali - kar dali vbogajme”. In nato: “Imenuj se dandanes v Ljubljani Slovenca, pa boš tepen, ne od nemških, temveč od ilirskih šovinistov”. Ob tem ne morem, da se ne bi spomnil Seneke, da se je motiti človeško – vztrajati pri tem pa diabolično.

Zanimivo je tudi, kar nam pripoveduje profesor Matjaž Klemenčič v svojem habilitacijskem predavanju, da je po prvi svetovni vojni najprej sledil val vračanja slovenskih izseljencev v novonastalo državo (Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev), vendar pa so se razočarani nad razmerami, ki so vladale v tej državi, kmalu vrnili v Združene države Amerike. Temu procesu lahko lepo sledimo tudi v ameriških priseljenskih statistikah.

Posledice odločitve o povezavi z južnoslovanskimi narodi na Balkanu so nas vodile v jugokomunizem po drugi svetovni vojni in vsesplošno zaostalost – najprej politično - demokratično, humanistično, nato ekonomsko in končno splošno-kulturno. Stik z zahodno civilizacijo, ki je bil v času med obema vojnama, zlasti s šestojanuarsko diktaturo, zrahljan, se je s komunistično revolucijo in vsem, kar ji je sledilo, tako rekoč pretrgal. Zaradi povojnih izvensodnih pobojev in politične ter nato ekonomske emigracije so bile posledice jugokomunizma tudi demografske. Matično domovino so bili prisiljeni zapustiti številni intelektualci, predstavniki meščanstva, uspešni podjetniki, svobodoljubni misleči posamezniki in oponenti komunistične diktature, da ne omenjam etničnega čiščenja na obali in usode več stoletij na slovenskem ozemlju živečih Nemcev. Slovenija je bila proletarizirana in posledično pavperizirana. Posledice teh demografskih sprememb, zlasti na splošno kulturnem področju, čutimo še danes. Spoznavamo tudi, da so dolga desetletja življenja v totalitarni Jugoslaviji vtisnila globok pečat slovenski duši, zaznamovala nacionalno miselno tkivo več generacijam ter da se ta poškodovanost prenaša tudi na mlajše generacije. Kar je še huje, prenaša se hote, in to na dva načina – prek državno-šolskega sistema vzgoje in izobraževanja na eni strani ter na drugi strani prek vpliva masovnih medijev, zlasti nekaterih dominantnih in zabavljaških, ki z metodo tihe kulturne in subkulturne invazije, s tihim tkanjem duha vrednotno in nazorsko gnetejo mlajše generacije, kot pač ustreza tistim, ki imajo oblast in z njo svoje računice. V tem pogledu nismo v temelju nič drugačni od fenomena, ki ga ruski sociolog Gudkov imenuje homo Sovieticus. Prevladujoča miselnost v matični Sloveniji je primerljiva, seveda mutatis mutandis, s tisto, ki jo pripovedujejo zgodbe nobelovke Svetlane Aleksijevič, Čas iz druge roke.

Sestra Vesna Hiti in Jožica Ličen (foto JMP)

5. Erozija vrednot slovenske osamosvojitve v matični Sloveniji

Zato se ne čudimo odporu režima do zasebnega šolstva, prezir do odločb Ustavnega sodišča, ki niso po volji stvarnih oblastnikov. Odpor do vrednot ustavne demokracije, ki bi lahko ogrozile njihove monopole, interese in njihovo vladavino. Zato tudi ne presenečajo njihova prizadevanja za praktično in normativno omejevanje svobode izražanja. Nadzor nad mediji in nad svobodo izražanja zagotavlja kratkoročen, obvladovanje šolstva in izobraževanja pa dolgoročen vpliv in preživetje režima. Samo poglejte anketo, ki jo je ob 30. obletnici Majniške deklaracije izvedel Siol o dveh zastavah – slovenski in zastavi neobstoječe propadle države Jugoslavije. Slovenska zastava je prejela 31,89 % glasov podpore, medtem ko jih je jugoslovanska pobrala 67,34 %. Manj kot odstotek Slovencev se ni znal odločiti ali pa jih vprašanje ni zanimalo. V sodobni matični Sloveniji po 28 letih samostojnosti še vedno ni nacionalnega soglasja z bistvenimi premisami liberalne demokracije. V tem pogledu težko govorimo o isti nacionalni duši izseljenske, tudi zamejske Slovenije na eni strani in tiste v matični domovini. Včasih s strahom pomisliš, da bomo morda celo več slovenskega našli v diaspori, v Argentini, Avstraliji, Ameriki kot tu na sončni strani Alp. Ali, kot mi je rekel prijatelj, če hočeš doživeti Slovenijo, potem jo obišči v Argentini.

Spomeniki revolucionarnemu nasilju in ideologom množičnih umorov niso del naše kulture in še manj del naše identitete – nikoli niso bili in nikoli ne bodo. Tisto, o čemer govorijo in kar sporočajo, na kar opozarjajo in nas učijo, je vsekakor del našega zgodovinskega spomina, del naše temne zgodovine. Vendar razglašati, da so del naše kulturne istovetnosti, je nekako tako, kot če bi Nemci razglašali, da so nacizem in obeležja, ki ga poveličujejo in slavijo, če bi še obstajala, del njihove kulturne identitete. Nasprotno, del nemške identitete je ustavni patriotizem: ponotranjenje vrednot ustavne demokracije, začenši s človekovim dostojanstvom kot prakanonom ustavne demokracije. Zato je del njihove sodobne kulture in s tem nacionalne identitete vse, kar je diametralno nasprotno ideologiji tretjega rajha. Prav zato je v Nemčiji zanikanje holokavsta kaznivo dejanje.

Nabito polna cerkev med slovesno mašo (foto JMP)

Tudi pri nas bi moralo biti tako, tudi mi bi morali svojo kulturo graditi na zanikanju fašizma, nacizma in tudi komunizma. Z drugimi besedami, zavedati bi se morali tistega, kar smo v svoji zgodovinski kulminaciji, ob osamosvojitvi, v najpomembnejšem trenutku svoje zgodovine, zapisali v Preambuli Temeljne ustavne listine. Slovenci smo se osamosvojili in ustanovili svojo državo zaradi varovanja človekovega dostojanstva, ker, kot je reklo Ustavno sodišče v odločbi o Titovi cesti, “ (v) ustavni demokraciji je človek subjekt in ne objekt oblastnega delovanja, njegova (samo) uresničitev kot človeka pa je temeljni namen demokratične ureditve”. Slovenska identiteta bi morala zato temeljiti na ustavnem patriotizmu: na zvestobi v ustavo zapisanim načelom. Podobno, kot je ta fenomen po moralni katastrofi Nemcev in samorefleksiji, ki ji je sledila, poimenoval nemški filozof Habermas. Tako kot nemška bi morala tudi slovenska nacionalna identiteta graditi na ustavnem patriotizmu, kajti, spet, enako kot temelji nemška identiteta na antinacizmu, mora slovenska, kot to izhaja iz Preambule Temeljne ustavne listine, temeljiti na antikomunizmu, na prelomu s prejšnjim vrednostnim sistemom. To je Ustavno sodišče v malo prej omenjeni odločbi jasno povedalo: “S sprejetjem /... / osamosvojitvenih dokumentov torej ni prišlo samo do prekinitve državnopravne povezave med Republiko Slovenijo in SFRJ, temveč je šlo za prelom s temeljnim vrednostnim konceptom ustavne ureditve”.

Marilka Koršič in Danilo Čotar (foto JMP)

V osi slovenske nacionalne identitete bi zato morale biti, trdo verjamem, da tudi so (čeprav trenutno nekje zakopane), vrednote, ki so bile motiv za osamosvojitev. In ob njih širša evropska zavest in evropska kultura, katere neločljiv del smo. Prav prek te kulture smo se namreč oblikovali kot nacija in se s ponotranjenjem ustavnih vrednot, ki so v svojem bistvu vrednote osamosvojitve, povezali kot enakopravno svobodni posamezniki.

Zato so protiustavni tako spomeniki, rdeče zvezde, celo na novo postavljene na nekaterih ljubljanskih vpadnicah, kot tudi oblastno poveličevanje totalitarne preteklosti. Protiustavno je dvakrat. Najprej, ker temelji na zanikanju človekovega dostojanstva, srčike slovenske in evropske ustavnosti, in, kot je Ustavno sodišče navedlo v že omenjeni znameniti odločbi, ker je “ (o) blastno izražanje priznanja totalitarnim režimom, ki so v 20. stoletju pretresali Evropo in vodili k milijonom žrtvam in sistematičnim kršitvam človekovih pravic, /.../ v nasprotju z zavzemanjem za spoštovanje človekovega dostojanstva, človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter drugih vrednot, ki jih delijo sodobne evropske ustavne demokracije”.

Po mojem mnenju pa je ustavno sporno tudi zato, ker pomeni identifikacijo države z določeno nazorsko, ideološko usmeritvijo. Slovenija ni lastnina in ni plen določene ideologije in nazorske usmeritve, Slovenija je pluralna in enako dobra mati vsem svojim državljanom. Zato v njej ne sme biti prvorazrednih, tistih, ki so “pravilno” nazorsko in ideološko naravnani, in drugorazrednih, tistih, katerih idejni kompas ni “pravilno” kalibriran. Slovenija je domovina vseh Slovenk in Slovencev, Republika Slovenija je država vseh slovenskih državljank in državljanov. In slovenska kultura je duhovni prostor vseh, ki tukaj živimo – tako ali drugače (versko, nazorsko, politično, spolno itd.) usmerjeni. Vsi živimo pod skupno streho v narodu ponotranjenih ustavnih vrednot. Slovenija ni in ne sme biti monolitna. Nasprotno, Slovenija je in tudi mora biti pluralna.

/ str. 23

S 4. strani

“Utrdimo ljubezen ...”

Ob razdelitvi Salomonovega kraljestva je prerok Ahija dodelil severnemu kraljestvu deset kosov, samo en kos je ostal južnemu kraljestvu (1 Kr 30-32). Prerok Izaija napoveduje rešitev desetine prebivalstva (Iz 6,13); prav tako prerok Zaharija (Zah 13,8-9), ki nadaljuje: 'Če pa katera izmed rodbin dežele ne bo hotela prihajati v Jeruzalem molit Kralja, Gospoda nad vojskami, zanjo ne bo dežja' (Zah 14,17). In naš Gospod v evangeliju blagruje 'malo čredo' (Lk 12, 32).

Iz istega razloga se nam tudi na ravni mednarodni stalno dogaja, kar ugotavlja Pridigar: 'Tudi to sem videl, da je ves trud in vsa spretnost pri delu le zavist enega proti drugemu; tudi to je nečimrnost in obtežitev duha' (Prd 4,4). In apostol Jakob ugotavlja: Zavist je počelo sovraštva in vojn: Od kod boji in od kod prepiri med vami? Ali ne od tod: iz vašega poželenja, ki se vojskuje v vaših udih? Poželite, pa nimate. Ubijate in zavidate, pa ne morete dobiti. Borite se in se vojskujete, pa nimate, ker ne prosite. Prosite in ne prejemate, ker prosite s slabim namenom: da bi svoje poželenje utešili' (Jk 4,1-3).

Podobno blago naročilo daje tudi apostol Peter v svojem prvem pismu: »Odložite torej vsako hudobijo in vso zvijačnost in hinavščino in zavist in vse opravljanje. Kakor novorojeni otroci zahrepenite po pristnem, neponarejenem mleku, da boste po njem zrasli v zveličanje, ko ste vendar okusili, da je Gospod dober« (1 Pt 2,1-3). Apostol postavlja vernikom za zgled otroka, ki hrepeni po pristnem, neponarejenem materinem mleku. Zavist je izprijenost, ki ni zadovoljna, s tem, kar ima, in ponaredek, ki drugim ne privošči, česar sam nima!

Božja beseda pa nikakor ne pogreša niti veličastnih in ugodnih rešitev. Prerok Izaija napoveduje: 'Zgodilo se bo poslednje dni: Gora hiše Gospodove bo stala vrh gora, vzvišena nad griči. In vreli bodo ki njej vsi narodi, mnoga ljudstva pojdejo tja in poreko: Pridite, pojdimo h gori Gospodovi, k hiši Jakobovega Boga, da nas pouči o svojih potih, da bomo hodili po Gospodovih stezah! ' (Iz 2,2-3). In končno uresničitev veličastnega Gospodovega načrta nam podaja apostol Janez v Knjigi Razodetja: 'Zatem sem videl veliko množico, ki je nihče ni mogel prešteti, iz vseh narodov in rodov in ljudstev in jezikov; stali so pred prestolom in pred Jagnjetom, oblečeni v bela oblačila in s palmami v rokah' (Raz 7,9). Naj nam, dragi bratje in sestre, tudi današnje srečanje pomaga, da se bomo še bolj zavzemali za mir in sožitje na svetu. Amen.

Poletna srečanja pod lipami / Aldo Jarc, Štefan Tomsič, dr. Nataša Fikfak

"Krvodajalci so skriti vitezi današnjega časa, ki anonimno darujejo sebe!"

V svetovnem merilu potreba po darovanju krvi stalno narašča, saj so prebivalci, še posebno Evropejci, vedno starejši in se spreminjajo tudi načini zdravljenja, v poletnih mesecih pa zaloge krvi v bolnišnicah kopnijo zaradi dopustov in hudih nesreč, zato pa množica posameznikov, strokovnjakov in prostovoljcev organizira zbiranje krvi in poziva vse nas k darovanju. Zbrano kri solidarnih krvodajalcev shranjujejo na transfuzijskih oddelkih splošnih bolnišnic, Slovenija je na področju preskrbe s krvjo med najuspešnejšimi evropskimi državami, dežela FJK pa je gotovo na vrhu italijanske lestvice glede števila donacij in količine darovane krvi, za to pa gre nedvomno zasluga tudi našim krajevnim organizacijam prostovoljnih krvodajalcev, kot sta doberdobska in sovodenjska, obe članici FIDAS isontina, širšega posoškega združenja krvodajalcev. Predsednika obeh društev Aldo Jarc in Štefan Tomsič sta se o pomenu darovanja krvi pogovarjala v četrtek, 1. avgusta, v Kulturnem centru Lojze Bratuž na prijetnem poletnem Srečanju pod lipami. Pomemben, strokoven prispevek k razpravi je dala internistka hematologinja dr. Nataša Fikfak, večer pa je povezovala Barbara Rustja.

Dr. Nataša Fikfak je po opravljenem študiju svoj poklic opravljala v zdravstvenem domu v Novi Gorici in v šempetrski splošni bolnišnici dr. Franca Derganca. Zdaj dela na oddelku za hematološko onkologijo, pridobila si je dodatno znanje s področja internistične onkologije in v šempetrski bolnišnici uvedla sistemsko zdravljenje raka dojke in drugih solidnih rakov. Opravlja citološke preiskave kostnega mozga in drugo diagnostiko ter se ukvarja z zdravljenjem hematoloških bolezni. Fikfakova je na četrtkovem večeru spregovorila o različnih boleznih krvi in krvotvornih organov: *"Kri je prenašalec najpomembnejših sestavin v telesu. V njej različni delci, krvničke, opravljajo različne vloge - kri je telesna tekočina, brez katere ne moremo živeti"*. Hematologi se največ ukvarjajo z boleznijo, ki bi se z ozaveščanjem lahko velikokrat preprečila, in sicer s slabokrvnostjo zaradi pomanjkanja železa ali nekaterih vitaminov - *"moderno, nekontrolirano prehranjevanje z omejenim vnašanjem nekaterih prehrambenih snovi lahko privede do hudih pomanjkanj"*. Tudi pri drugih krvnih boleznih, kot so različne levkemije, ima krvodajalstvo, še posebno lokalno, izredno velik pomen, saj agresivno zdravljenje levkemij pomeni ozdravitev, privede pa paciente do pomanjkanja bistvenih krvnih komponent - *"na srečo smo v Sloveniji in FJK na tem področju samozadostni"*. Tretja oblika bolezenskega stanja krvi, ki ga hematologinja večkrat srečuje v ambulantah, so tudi motnje strjevanja krvi, zaradi katerih imajo pacienti večje tveganje za krvavitve in hude slabokrvnosti in potrebujejo transfuzije različnih krvnih pripravkov. V Sloveniji sta dva univerzitetna klinična centra, Ljubljana in Maribor, vso diagnostiko in zdravljenje lahko pa zdravniki opravljajo v sekundarnih centrih, kot je bolnišnica v Šempetru - večina bolnikov se zdravi ambulantno, obiskujejo bolnišnico za svojo terapijo, a živijo v domačem okolju. Dr. Nataša Fikfak je navzočim obrazložila tudi, kako se kri razlikuje po krvnih skupinah, in povedala, da na enakem principu kot krvodajalstvo sloni tudi donatorstvo kostnega mozga.

Z leve Aldo Jarc, dr. Nataša Fikfak, Štefan Tomsič in Barbara Rustja

Aldo Jarc je postal krvodajalec leta 1977, leta 1991 podpredsednik Združenja prostovoljnih krvodajalcev iz Doberdoba, leta 2008 pa predsednik. Jarc je povedal, da šteje danes doberdobsko združenje krvodajalcev 250 članov, od katerih je 140 aktivnih krvodajalcev, ki vsaj enkrat letno darujejo svojo kri, in je zelo dejavno na zdravstvenem področju. Delovanje združenja se je začelo leta 1971, ko so se štirje Doberdobci, ki so delali v tržiški ladjedelnici, kjer je bilo krvodajalstvo zelo razširjeno, odločili, da bodo v domačem kraju ustanovili združenje. Leta 1972 je združenje imelo nov odbor s trinajstimi odborniki, za predsednika je bil izvoljen Jožef Ferletič, ki je to vlogo vestno in požrtvovalno opravljal celih petintrideset let. Trudil se je, da je razširil krvodajalstvo na občinskem ozemlju, vabil mlade k darovanju krvi, tkal pomembne vezi in vdrževal prijateljske odnose z drugimi dobrodelnimi organizacijami, Aldo Jarc pa mu je nasledil leta 2008. V letu 2018 so doberdobski krvodajalci darovali skupno 40 litrov krvi in 21 litrov plazme. Zelo pomembno je njihovo sodelovanje s šolami, katerim ponujajo predavanja: združenje vabi strokovnjake, zdravnike, da o pomembnim tematikah, kot so različne vrste zasvojenosti, spregovorijo mladim. Doberdobski krvodajalci se ukvarjajo tudi z drugimi dobrodelnimi aktivnostmi, med temi naj omenimo zbiranje plastičnih zamaškov, ki ga aktivno spodbujajo na šolah in na celotnem občinskem področju. Nabrane zamaške prodajajo podjetju, ki jih reciklira in iz njih ustvari zabojnike in druge plastične predmete, izkupiček pa dodelijo organizaciji Hospice Via di Natale v Avianu, ki skrbi za onkološke bolnike - s tem projektom so v FJK od leta 2004 do leta 2017 krvodajalci nabrali 121.317 evrov.

Predsednik Združenja prostovoljnih krvodajalcev iz Sovodenj ob Soči je od leta 2007 Štefan Tomsič, ki je postal krvodajalec leta 1995, pomen darovanja krvi pa je spoznal že v otroških letih, saj je bil njegov oče krvodajalec, mama pa tajnica v društvu. Sovodenjska sekcija šteje 250 članov, od katerih je 100 aktivnih krvodajalcev. Tomsič je poudaril pomen občutka pripadnosti slovenski narodni skupnosti med krvodajalci v sovodenjski in doberdobski sekciji, ki sta edini slovenski sekciji v širšem posoškem združenju. Pokrajinsko združenje z izredno občutljivostjo spoštuje različne narodnosti, to se kaže tudi na sami spletni strani organizacije, kjer so prispevki v italijanskem, slovenskem in furlanskem jeziku. Tudi sovodenjski krvodajalci se trudijo pri zbiranju krvi in organizaciji informativnih predavanj v šolah. Tomsič pa je poudaril potrebo po vključevanju novih, mlajših in navdušenih sil, ki so nujno potrebne, zato da ostane združenje sodobno in se v prihodnosti še nadalje razvija. Poleg tega pa je darovanje krvi izredno pozitivno tudi za darovalca samega, saj *"biti krvodajalec pomeni biti zdrav človek"* oz. ob vsakem darovanju krvi dobi darovalec na dom izvide analiz krvi - vsakič je njegovo zdravstveno stanje popolnoma pregledano. Vse pomembne informacije o darovanju krvi so združene v informativnem grafičnem vodiču, ki ga je Štefan Tomsič predstavil navzočim in ga je lansko leto tiskalo krvodajalsko združenje FIDAS, za slovenski prevod besedil v publikaciji pa je poskrbel Aldo Rupel. Tomsič je nazadnje poudaril pomen iskrenosti, vrednote, ki jo mora vsak krvodajalec spoštovati ob izpolnjevanju začetnega vprašalnika o svojem zdravju in življenjskih navadah in seveda ob vsakem darovanju krvi.

Dr. Nataša Fikfak je prisotnim orisala potek odvzema krvi, predelave analize krvi, povedala je, kdo ne more biti krvodajalec in kolikokrat letno lahko zdrav človek daruje svojo kri (ženske dvakrat letno, moški štirikrat s presledkom 90 dni). Nazadnje je dr. Fikfak še enkrat poudarila izreden pomen krvodajalstva: *"Krvodajalci so skriti vitezi današnjega časa, ki anonimno darujejo sebe! Brez njih nobena sodobna medicina, nobeni sodobni tehnološki pristopi bi ne bili mogoči. Ne glede na razvoj tehnologije je krvodajalstvo v zdravljenju hematoloških bolezni, hudih poškodb, poporodnih krvavitev in drugih stanj bistvenega pomena, dejansko kri rešuje življenje"!*

Katja Ferletič

Sv. Ignacij / Predavanje: p. Peter Lah

O pametnem telefonu in duhovnem življenju

V stari zakristiji cerkve sv. Ignacija, ki velja - poleg gradu - za simbol Gorice, so ob praznovanju farnega zavetnika, 31. julija, organizirali srečanje, posvečeno zelo moderni temi: t. i. pametnim telefonom. O tem, kakšen vpliv imajo na današnjega človeka, je spregovoril p. Peter Lah, "Ignacijev sin", slovenski jezuit, rektor svetišča na Sv. Višarjah, ki poučuje družbene komunikacije na papeški gregorijanski univerzi v Rimu. Z gostom se je pogovarjal nekdanji stolni župnik, g. Sinuhe Marotta, ki je že v uvodu poudaril, da je argument še kako povezan s sv. Ignacijem. Naslov večera je bil *Življenja, ki jih je spremenil pametni telefon. Družbena omrežja in notranje življenje*. Skrb za duhovno življenje je bil "eden glavnih darov, ki jih je sv. Ignacij pustil Cerkvi in vsemu svetu", je povedal g. Sinuhe, ki je tudi navedel nekaj zanimivih podatkov: da je na svetu več telefončkov oz. SIM-kartic kot oseb, da je 2,7 milijarde oseb povezanih na družbena omrežja, od teh 2,5 z mobijem, da je bila Italija lani po številu mobilnih telefonov v razmerju s številom prebivalcev tretja država na svetu. "Pravimo mu pametni telefon, upati je, da bi ga tudi pametno uporabljali, da bi bili povezani z ljudmi", je še dejal.

P. Peter Lah in g. Sinuhe Marotta (foto dd)

P. Lah je uvodoma povedal, da je notranje življenje človekova sposobnost vzpostaviti in ohraniti določeno distanco do sveta in nas samih. Žival te razdalje ne zaznava, reagira nagonsko. Ključen pojem jezuitske duhovnosti je sposobnost *refleksije*, ki pomeni prav to, da iz distance bolje razumem, kaj se mi dogaja. Zahodne družbe so od druge svetovne vojne dalje razvile liberalne pluralistične demokracije, ki nam omogočajo, da živimo v spoštovanju kulturnih, jezikovnih in drugih različnosti. Tradicionalna sredstva družbenega obveščanja (časopisi, radio in televizija) so take vzore pluralizma, vzajemnega poznavanja in sožitja spodbujala in ohranjala. Pri časniku uredniki premislijo, kaj je pomembno objavljati za bralce; vsebine izbirajo po kriterijih, ki so v svetu profesionalnega časnikarstva "dobri": "novica mora biti preverjena, pametna, aktualna in popolna". V naši družbi je vedno večji izziv sobivati v različnosti, ker je za veliko večino ljudi glavni vir informacij o tem, kar se dogaja okrog nas, pametni telefon oz. internet. Družbena omrežja pa delujejo na popolnoma drugačen način kot tradicionalni mediji. "Facebook postaja moj svet": v njem "živijo" moji "prijatelji", osebe, ki sem jih "sprejel" in jim dopustil, da so tam. In jaz lahko opazujem, kaj delajo, katere misli zapisujejo, katere slike ali internetne povezave delijo. "Google in Facebook me poznata odlično". Smartphone pozna ceste, po katerih se vsak dan peljem. In zato svetuje, kaj lahko tam naredim oz. nakupim. "Veliki raziskovalni centri analizirajo naše vedenje in nas poznajo bolje, kot sami mislimo". Poznajo naše interese, vrednote, obnašanje, vedo, s kom se družimo itd. Mobi "bere" vsako besedo, ki jo berem, pišem, izrečem. Analizira vsako podobo. "Zmogljivost t. i. umetne inteligence je grozljiva". Ne jemlje v poštev, kar delam enkrat, temveč to, kar delam redno, moje vedenjske vzorce. V ozadju je seveda komercialna logika. Google prodaja informacije. To je tudi razlog za krizo klasičnih medijev. Letalska linija je nekdaj oglaševala v časnikih ali po televiziji: zdaj gre do Googla oz. Facebooka, saj vsakdo, ki išče letalsko karto, se še najprej pozanima na internetu, gotovo ne v časopisu. Kdor bo npr. po internetu iskal karto za let v Kinšaso, bo še nekaj tednov prejemal oglase in ponude za potovanje v Kongo ... Reklama je izbrana in namenjena izrecno meni, ki imam določene interese in imam opraviti z "zaprto" skupino "prijateljev", s katerimi se najpogosteje "družim" na omrežju. To je "mehurček", v katerem se znajdem. Družbena omrežja, ki bi nas morala "odpirati" svetu, nas torej zapirajo, omejujejo ...

Pametni telefon je gotovo koristen pripomoček, toda "tehnologija izkorišča naše težnje in šibkosti". Preden se je pojavil, je gotovo bilo lažje gojiti notranje življenje, molitev, tišino, prostor, v katerem se kot "rahel šepet" diskretno razodeva Drugi, Bog. Telefonček je zrcalo, ki opazuje moje življenje in mi vrača zrcalno podobo. Googleovi in Facebookovi algoritmi analizirajo vse to in mi na svoj način to spet predstavljajo. Duhovnost ima opraviti z Drugim, ki ga ne morem "upravljati" in predvideti. "Lahko samo čakam v tišini". Za notranje življenje sta pomembni tišina in zbranost; če sem stalno pod vplivom dražljajev, težko "jemljem distanco". Facebook in Google nas stalno "bombardirata", da bi nas spodbujala k nakupovanju. Vsaka sekunda navzočnosti na Facebooku je dragocena za omrežje, ki navade analizira in prodaja informacije oglaševalcem. Od tega živijo velike industrije, v prvi vrsti proizvajalci mobijev, in podjetja, ki nudijo internetne pogodbe. "Bolj sem odvisen od telefončka, več prodajajo". Prav je, da te tehnologije najdejo primerno mesto v našem življenju; prav je tudi, da to mesto - zlasti mladim - jasno določimo. Pomembno pa je, da se vseh razsežnosti našega življenja ne "polastijo" kot nekak rak. Internet lahko namreč postane prava odvisnost. Danes je skoraj nemogoče izklopiti telefonček... Ko ga mobi "bombardira", p. Lah skuša reči 'NE, hvala', je povedal in poslušalce pozval k temu, da bi tudi oni skušali gojiti to vrlino. Vse, kar pametni telefon ponuja, je čudovito, in vendar "vsega ne potrebujemo. Bomo vseeno dobro živeli".

Pa še to: duhovno prijateljstvo - z razliko od "prijateljstva" na FB - ne more sloneti na tem, kar *je všeč*. Všečki dajejo zadoščenje, temelj duhovnega prijateljstva pa je iskati dobro drugega. Na družbenem omrežju lahko obstajajo tudi resnična in globoka prijateljstva; pravo prijateljstvo pa pomeni vzajemni dar in ne more temeljiti zgolj na všečkih in skupnih interesih. "Pametni" telefon nas poneumlja, saj ne znamo več brati geografske karte. Telekomunikacija nas je izolirala, osamila: kakovost odnosov je nastradala, danes je več osamljenih oseb kot v preteklosti. Če se odklopimo od interneta, smo naravnost izgubljeni... Prav na koncu je pater, mojster v duhovnem življenju in človek, ki v svoji čudoviti puščavniški izkušnji na Sv. Višarjah zjutraj vidi gamse, ponoči pa miriade zvezd na nebu, poudaril, kako današnjega človeka strašita tišina in samota, ki "sta neznosni".

Pred predavanjem so bile v cerkvi sv. Ignacija slovesne večernice. Vodil jih je župnik Nicola Ban, ki je med drugim poudaril, da je praznik zavetnika odlična priložnost, da bi se vsi zavedali, kako smo klicani, da bi tudi sami postali sveti.

Danijel D.

SZSO GORICA Tabor roverjev in popotnic

Na Koroškem tudi o zamejskih skupnostih

Skavtski tabor veje roverjev in popotnic goriškega stega je letos potekal od 23. do 28. julija na avstrijski strani Koroške. Klanovci smo startali v Podrožci (Rosenbach), jugozahodno od Beljaka, in prvi dan prispeli do Sveč (Suetschach, Feistritz im Rosental), kjer smo s Tomanom Feiningom imeli zanimivo razpravo o stanju koroških Slovencev danes na tem območju. Poleg tega nas je vaška skupnost prvi večer zelo gostoljubno sprejela na 38. Slikarskem tednu. Drugega dne smo prenočili v Selah (Zell), eni izmed vasic tega območja z največjim odstotkom slovensko govorečih Avstrijcev. Tam so se nam pridružili še člani noviciata, ki so prvi del tabora hodili do Stola (Hochstuhl) na meji s Slovenijo, prespali in prišli z druge strani do Sel. Tabor smo začeli v ločenih krajih s ciljem, da bi člani noviciata pred vstopom v klan doživeli izkušnjo poti kot samostojna skupnost. V Selah smo opravili obred prestopa v klan in skupaj nadaljevali do Borovniškega jezera (Freibach Stausee). Naslednjega jutra nam je Marko Oraže, predstavnik Narodnega sveta koroških Slovencev, nudil zanimive podatke o zgodovini tamkajšnjih rojakov. Istega dne sta se od nas poslovila starejša člana klana, ki sta šla na

hike. Ta izkušnja je predvidevala, da bi del poti opravila samostojno, brez spremstva voditeljev. Po enodnevni hoji smo se z njima spet srečali pri cerkvi Gospe Svete, kjer se nam je pridružil še Jernej Kurinčič, ki je za nas pripravil duhovno obnovo. Kot vodilno berilo je uporabil odlomek o gorečem grmu (2 Mz 3,1-6) in nas pri tem spodbudil, naj tudi mi iščemo, kar so v našem življenju tisti "grmi" (mišljeno kot stvari, dejanja, ki nas vznemirjajo), ki vedno gorijo in nikoli ne izgorijo. Vsak po svoje, zatopljeni v svoje misli, smo šli še do Gosposvetskega polja. Od tod nas je pot vodila še do Celovca, kjer smo zadnji dan imeli mašo v slovenskem pastoralnem središču, ki jo je daroval Jože Andolšek. Po maši so nas sestre gostile v središču, kjer smo opravili še zadnje dejavnosti, preden smo se odpravili domov. Poleg lepih krajev, primernih za hojo in življenje v naravi, smo goriški klanovci izbrali to območje zaradi pomenljive zgodovinske prisotnosti slovenske manjšine. Srečanja s pričevalci so bila odlično izhodišče, da smo tudi sami poglobili nekatere teme. Tudi po dolgih dneh poti se je zato pogosto dogajalo, da smo pozno v noč razpravljali in primerjali svoja mnenja o tem, kar smo čez dan spoznali. Tematiko manjšin smo namreč obravnavali skozi celo skavtsko leto: na zimskem potovalnem taboru smo imeli priložnost poizvedovati o zgodovini in navadah Beneških Slovencev pod Matajurjem. Enoletni projekt spoznavanja razvoja slovenskih manjšin izven slovenske države se je dobro sklenil na taboru, od katerega smo vsi, poleg srečnih spominov v skupnosti in naravi, odnesli nekaj poznavanja okoliščin, v katerih danes živijo razne slovenske zamejske manjšinske skupnosti.

Misleči gams

Kratke

V Zdravščinah festival za mir med narodi

Koncerti cerkvene in orgelske glasbe

V soboto, **17. avgusta**, se bo v cerkvi sv. Pavlina v Zdravščinah ob 20. uri začel Kaiser Karl Festival. Festival, ki je prispel do 4. posvečen, je posvečen blaženemu cesarju Karlu Avstrijskemu in je s svojimi desetimi koncerti v Italiji (Zdravščine, Gorica, Oglej, Krmin, Trst, Ovaro) in Slovenji (Ljubljana, Nova Gorica, Vipava, Mirenski Grad) postal nepogrešljiv dogodek za vse ljubitelje glasbe. Koncerti, predvsem cerkvene in orgelske glasbe, vidijo sodelovanje največjih izvajalcev in mladih talentov iz Italije, Slovenje, Avstrije in okolic. Poleg glasbe so tudi priložnost za srečanje in sodelovanje med različnimi kulturami ter za skupne molitve za mir med narodi.

Na prvem koncertu v Zdravščinah bo nastopil Ansambel Super flumina Babylonis (voditelj Roberto Squillaci, sopran Rebeka Pregelj in Alessandra Tessaro, violini Ana Cotič in Claudio Mucin, harfa Alice Martina, baročna kitara Marco di Lena, orgle Mirko Butkovič). Ob koncertu bo tudi predstavitev letošnjega festivala. Pred koncertom pa ob 19. uri bo sveta maša za mir med narodi ob rojstvem dnevu blaženega Karla, ki jo bo daroval g. Valter Milocco.

Festival folklore na obeh straneh meje

Med 22. in 25. avgustom so na sporedu tradicionalne goriške folkloristične prireditve (letos 49. estival, 45. kongres in 54. parada), ki potekajo v duhu mota "Gradimo mostove med ljudmi in ljudstvi". Letos se jih bodo udeležili folkloristične in glasbene skupine ter strokovnjaki iz Avstrije, Slonokoščene obale, Hrvaške, Kube, Indije, Severne Irske, Francoske Polinezije, Kamčatke, Peruja, Slovenije in Italije.

Obvestila

SCGV Emil Komel obvešča, da bo šola zaprta za dopust do 25. avgusta.

SCGV Emil Komel sprejema vpisovanja za šolsko leto 2019/20. Informacije na tajništvu od ponedeljka do petka, tel. 0481/532163 ali 0481/547569, e-mail info@emilkomel. eu

Mladinski dom Gorica prireja "Poletnosti 2019", poletne počitnice za otroke od 6. do 14. leta: 26. 8. – 6. 9. ŠOLA ZA ŠALO – igriva priprava na začetek pouka (6-13 let); 2. – 6. 9. 1, 2, 3: SREDNJA! – uvod v srednjo šolo (11-12 let). Informacije na tel. 0481-280857 ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sodelovanju s turistično agencijo v soboto, 28. septembra, izlet z 1 (enim) avtobusom v Dolino Malte, Gmund in muzej bonsajev. Ogledali si bodo rudnik poldragih kamnov granatov in muzej bonsajev v Seebodnu. Peljali se bodo po slikoviti visokogorski cesti do jezu Koelbrein na 1902 metra nadmorske višine, kjer bo kosilo. Privoščili si bodo lahko sprehod ob jezeru. Ob vrnitvi bo še kratek postanek v kraju Gmund, povezanem z nastankom vozil Porsche. Vpisujejo do 8. septembra do zasedbe razpoložljivih mest po tel. 0481-884156 (Faganel A.), 346-1206031 (Knez S.), 0481-882183 (Visintin D.), 0481-78138 (Stor S.). Ura odhoda bo objavljena.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

RADIOSPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 9. 8. 2019 do 15. 8. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it.

Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 9. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 10. avgusta (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 11. avgusta ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 12. avgusta (v studiu Stefania Beretta): Pravljica za lahko noč.

Torek, 13. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 14. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Albatros je največji zrakoplovec. - Izbor melodij.

Četrtek, 15. avgusta (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

ŽENSKI PEVSKI ZBOR IZ RONK
v sodelovanju z ŽUPNIJO SV. LOVRENCA
vabi na
ORGELSKI KONCERT V POČASTITEV SV. LOVRENCA
koncert bosta izvajala Mirko Butkovič in Rebecca Pregelj
v petek, 9. avgusta 2019, ob 20.30
v cerkvi sv. Lovrenca v Ronkah

Društvo Šilec / "Zaveslaj z nami"

S kajaki po Soči

Pevmski park je v soboto, 3. avgusta, ponovno imel v gosteh množico zainteresiranih, ki so se preizkusili v veslanju po reki Soči. Dogodek z naslovom *Zaveslaj z nami* je že drugič organiziralo slovensko zamejsko kajakaško društvo Šilec, ki je nudilo brezplačno uporabo kajakov, vesel ter rešilnih jopičev. Poleg tega so izurjeni člani društva obrazložili začetnikom, kako se stopi v čoln in v njem sedi ter kako se primerno drži veslo in se z njim odriva. Organizatorji so pazili na neizkušene veslače, jih vodili in po potrebi reševali iz vode. Navzoč je bil tudi predsednik društva Robert Makuc, ki je izjavil, da je zadovoljen s povečanim številom prisotnih v primerjavi s prejšnjim srečanjem, ki je bilo sredi julija; pogrešal pa je odziv italijanskih kajakašev, kar je verjetno posledica neopazne reklame. Ne glede na to sta bila vreme in reka v najboljših razmerah, kar je pripomoglo k temu, da so organizatorji izpeljali dan na najlepši način.

Namen projekta je izboljšati dostopnost do Soče in spodbujati Goričane k aktivnejšemu, tudi športnemu udejstvovanju na naši reki. Društvo je namreč v ta namen večkrat prosilo goriško občino za izgradnjo lope, da bi v njej lahko hranili čolne in vse pripomočke za druge vodne športe. Za uresničitev takega podviga se vneto bori upokojeni profesor športne vzgoje Aldo Rupel. Društvo še čaka na odgovor; taka pobuda bi res pripomogla k izvedbi več tečajev in tako pritegnila tudi več ljudi k Soči, obenem bi se zmanjšal tudi strah pred reko.

Društvo se zdaj pripravlja na največji dogodek, in sicer na Soško regato, ki bo potekala 8. septembra, že štiriintrideseto leto zaporedoma; toliko let se namreč že zamejski kajakaši udeležujejo tega rečnega podviga in prisostvujejo njegovi uresničitvi. To je znana pobuda, pri kateri se veslači spustijo po reki od Solkana do Podgore. Vsako leto se zbere več kot štiristo športnikov, ki skupaj zaveslajo po reki in se nato ves dan družijo.

Katarina Visintin

Lepa praznika v Sovodnjah ob Soči

Srebrna in zlata poroka

Prejšnji teden je bilo v Sovodnjah ob Soči praznično. Vaška in župnijska skupnost sta praznovali zlato in srebrno poroko. V sredo sta se za svojih 25 let skupne poti Bogu zahvalila Gemma Kovic in Zdravko Novak *(slika zgoraj)*, ki je tudi član župnijskega gospodarskega sveta. V soboto, 3. avgusta, pa sta zlatih petdeset let slovesno praznovala Sabina Zotti in Marko Tommasi, ki opravlja vlogo cerkovnika (mežnerja). Obe slovesnosti sta bili v sovodenjski župnijski cerkvi sv. Martina škofa in sta izpričali, da je življenje v zakonu še vedno lepo in polno zadoščenj. Iskreno čestitamo!

poletna SREČANJA pod lipami
v sodelovanju s Knjižnico Dušana Černeta
MARKO, BERNARDA IN ANDREJ FINK
ŽIVETO SLOVENSTVO
Pogovor bo vodil IVO JEVNIKAR
TOREK, 13. AVGUST 2019, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Romanje na Svete Višarje in Barbano

Štandreška dekanija vabi na obisk dveh Marijinih svetišč.

V ponedeljek, **26. avgusta**, bodo romarji "za blagoslov naših družin" obiskali Svete Višarje. Udeležili se bodo sv. maše ob 11. uri, ki jo bo vodil škof Alojz Uran. Cena za avtobus, žičnico in kosilo znaša 45 evrov.

V soboto, **14. septembra**, pa bodo šli na Barbano. Program: ob 16. uri odhod čolna iz Gradeža, ob 17. uri sv. maša, litanije in procesija. Srečanje "za duhovne poklice in blagoslov v novem šolskem letu" bo vodil g. Tomaž Kunaver. Cena avtobusa in barke 15 evrov. Večerne maše po župnijah odpadejo.

Leta 2005 je umrl Roger Schutz

Spomin na umor svetnika

Dan po Velikem šmarnu je leta 2005 svet zagrnil v žalost. Umorjen je bil ustanovitelj ekumenske skupnosti Taize brat Roger Schutz.
Več kot 10.000 mladih, nekaj deset državnikov in predstavnikov svetovnih religij ga je pospremilo k večnemu počitku. Da je bil svetniški starec kruto umorjen, je takrat pretreslo svet, tudi Slovenijo. Brat Roger je namreč duhovno vplival na mnoge generacije mladih Slovencev.
Pravzaprav vpliva še danes. Ekumenska meniška skupnost bratov iz Taizeja je bila ustanovljena leta 1940 v viharju druge svetovne vojne. Skupnost je Schutz ustanovil v vasici Taizé v bližini francoskega Lyona. Protestant švicarskega rodu je okrog sebe začel zbirati mlade in jih navduševati za medverski dialog. Ustanovil je preprosto in skromno meniško skupnost, ki je odprta tudi za nekrščanske religije. Danes se v francosko vasico zgrinjajo množice mladih z vsega sveta. Na njihovi spletni strani so tudi slovenske strani (taize. fr/sl). Romanja iz Slovenije sicer organizira Katoliška mladina, naslednica Skama. Taizéjska skupnost ni nikoli imela namena ustanoviti

Brat Roger Schutz

lastnega "gibanja", ampak je vabila mlade, naj prevzemajo odgovornost v svojih domačih župnijah. Da bi jih bratje pri tem podprli, so začeli pripravljati tako imenovano romanje zaupanja. Za novo leto se je srečanj v evropskih metropolah doslej udeležilo že več tisoč Slovencev.
Doslej se za organizacijo srečanja v Sloveniji slovenski škofje niso odločili. Glavni razlog je organizacijske narave, saj bi težko prevzeli petdnevno oskrbo in bivanje za 100.000 mladih. Če k temu dodamo še nenaklonjenost in sovražnost ljubljanskih oblasti do kristjanov, je to še bolj razumljivo. Slovenske škofije, ki s Taizéjem sodelujejo že od leta 1972, so organizirale manjše mednarodno srečanje mladih maja 1987 v Ljubljani, ki je bilo prvo taizéjsko srečanje v takratnih komunističnih državah. Ljubljano je obiskal tudi brat Roger, ki je bil prvič v Sloveniji že na srečanju mladih v Stični leta 1981.
Brata Rogerja (90) so pokopali točno teden dni po umoru, ko ga je med večerno molitvijo Romunka Luminita Solcan (36) trikrat zabodla z nožem v grlo. Verniki so morilko razorožili in jo prepustili policiji. Njen zdravnik je izjavil, da gre za shizofreno bolnico, napad pa je verjetno posledica opustitve jemanja zdravil. Vprašanje, zakaj je moral brat Roger umreti na tak način, pa tudi danes ostaja odprto. Njegov sobrat, brat Francois, je leto po smrti zapisal tole: "V številnih sporočilih, ki smo jih dobili, so smrt brata Rogerja primerjali s smrtjo Martina Luthra Kinga, nadškofa Oscarja Romera ali Mahatma Ghandija. A razlika med temi možmi vendarle obstaja. Zadnji trije so se namreč znašli sredi političnega, ideološkega spora in so jih umorili nasprotniki, ki niso prenašali njihovega mnenja in vpliva.
Brat Roger je nedvomno očaral s svojo nedolžnostjo, neposrednim zaznavanjem, s pogledom. In mislim, da je v očeh nekaterih videl, da se očaranost lahko spremeni v nezaupljivost ali sovražnost. Za nekoga, ki v sebi nosi nerešljiva nasprotja, je taka nedolžnost morala postati neznosna. Posmehovati se ji ni bilo dovolj. Treba jo je bilo uničiti. Zdravnik Bernard iz Senarclensa, ki je bil ob bratu Rogerju, ko je umrl, je napisal: 'Če je svetloba premočna, in mislim, da je to, kar je izžareval brat Roger, lahko bilo zaslepljujoče, tega ni mogoče vedno prenašati. Takrat ni druge rešitve kot ugasniti vir svetlobe tako, da ga uničiš'. Njegova smrt je skrivnostno dala pečat temu, kar je vedno bil. Umorjen namreč ni bil zaradi ideje, ki jo je zagovarjal. Umorjen je bil zaradi tega, kar je bil".

Tino Mamić

Ob 70-letnici romana 1984

Pod budnim nadzorom

Pred sedemdesetimi leti, natančneje junija 1949, je britanski kulturni svet presenetil neki novi roman, katerega naslov je navaden datum – 1984. To številko dobimo, če obrnemo zadnji dve številki letnice 1948, ko je izpod peresa Georgea Orwella (psevdonim Erica Arthura Blaira), nastajal omenjeni roman. V tistih časih je zadeva seveda kazala na prihodnji svet, ki pa dandanes ni nič kaj prihodnji, temveč v marsičem takšen, kakor ga opisuje britanski pisatelj. Najbolj se posveča ta anti-utopični roman temu, kako v tej namišljeni družbi, ki pa ni več tako namišljena, delujejo preko jezika. In sicer gre za levičarsko obarvano družbo. Roger Scruton nam v knjigi, ki je pred kratkim izšla v slovenščini, 'Zablode, prevare, hujskaštva. Misleci nove levice', pove: "V resnici je bila glavna dediščina levice preobrazba političnega jezika ... levica se je jezika polastila ... že s francosko revolucijo in njenimi gesli. ... Zato so bile že od začetka potrebne oznake, ki bi stigmatizirale notranje sovražnike in upravičile njihov izgon". Orwellu dolgujemo, poleg ostalih, izraz "novorek" ("newspeak"). "Novorek nastane, če se glavni pomen jezika – to je opisovanje resničnosti – zamenja z nasprotnim namenom prevzema oblasti nad resničnostjo". Če tako vzamemo, potem so korenine vsega tega še precej globlje, temeljijo namreč v gnostičnem krivoverstvu, pravzaprav vse revolucije, ki smo jim bili priča, pa so upravičeno označene kot gnostične revolucije, začenši s tisto, ki se ji, neupravičeno, reče "reformacija", potem pa imamo, če vzamemo Plinia Correo de Oliveiro, še vsaj tri revolucije – francosko, komunistično (če vzamemo vse dežele, kjer se je ta zgodila, jih je seveda več) in t. i. seksualno revolucijo iz 60. let 20. stoletja, ki nekoliko spremenjena še vedno poteka. Ta novorek je diktatura politične korektnosti nad resničnostjo. "Prikazujejo zmagoslavje besed nad stvarmi, jalovost racionalnega argumentiranja pa tudi nevarnost upiranja". Imamo novo skladnjo jezika, ki se "izogiba vsakemu stiku z resničnostjo ali izpostavljanju logiki racionalnega argumentiranja". Kakor pravi Françoise Thom, ki jo Scruton navaja, je namen tega novoreka "varovati ideologijo pred zlobnimi napadi resničnih stvari". Orwell nam v svojem romanu lepo napove, da se ne bo smelo več uporabljati določenih besed, da se bodo sprevrgli določeni pomeni, da bo, skratka, šla rakom žvižgat svoboda govora in izražanja. Končni cilj oblastnikov, tistih torej, ki držijo niti družbe, v kateri živimo, je doseči popoln nadzor nad mišljenjem in vestjo ljudi. Treba je priti do enotnega mišljenja vseh, ki pa je tisto, kakršnega želijo tisti v sobi z gumbi. Kdor se ne obnaša "korektno", torej v skladu z edino dovoljeno miselnostjo, napravi psihološki zločin, za katerega so predvidene sankcije. Tako se ne smemo čuditi, če znani spletni portal, ki se ukvarja z mednarodno prodajo knjig, iz prodaje izloči knjige pred kratkim preminulega ameriškega kliničnega psihologa Josepha Nicolosija, ker se je ukvarjal ne samo s tabu temo, temveč tudi s prepovedanim zdravljenjem. Najbolj znano družbeno omrežje je pred kakim tednom skrilo nekemu duhovniku in vsem, ki so ga delili, citat sv. Avguština, ker naj bi šlo za sovražni govor, a že površno branje omenjenega citata pokaže, da v njem ni bilo niti trohice sovraštva, nasprotno. Ne sme se torej misliti z lastno glavo, ne sme se misliti s krščansko ali, natančneje, s katoliško glavo (čeprav imajo tudi pravoslavni podobne težave), treba se je prilagoditi splošnemu mišljenju, da bi prišlo potem do temu primernega obnašanja v družbi. Guareschi je v svojem humorizmu dejal, da to pomeni "nesti možgane na odpad". Iz enega od gesel Orwellove partije dobimo tudi rešitev: "Kdor nadzoruje preteklost, nadzoruje prihodnost, kdor pa nadzoruje sedanjost, nadzoruje preteklost". Ena od rešitev je torej spomin, zgodovinski spomin, proti pozabljenju, ki je pa eno od orodij ali orožij Velikega brata. Vidimo, kako je po sedemdesetih letih ta tako znani roman še kako aktualen, zato bi ga morda kazalo še to poletje vnovič prebrati.

George Orwell

Andrej Vončina

S 4. strani

Spomini ob dunajskem ...

G. prošt se je za to zahvalil, knjigo odložil na mizo in prisotne povabil v sosednji prostor na prigrizek. V tistem trenutku se je k mizi, kjer je bila podarjena knjiga, preril kapucinski pater Metod Benedik, radoveden, kaj so dobili. Ko je vzel v roke podarjeno knjigo, je začudeno vprašal: "Kje ste to knjigo dobili? Ta knjiga je naša, ima oznako kapucinske knjižnice v Krškem! To knjigo ste ukradli"! Nastala je zelo mučna situacija. Ko je nadškof opazil, da je nastal neki šum, je takoj pospremil kardinala v prostor, v katerem je bila zakuska, dr. Zlobec pa je smuknil za njimi, p. Metod Benedik pa je z vso svojo vehemenco dokazoval, kako so vedno kradli in bodo še kradli, da se potem dičijo s tujim perjem ...
Mučni dogodek je končal g. prošt Lap. Patru je vzel iz rok omenjeno knjigo, jo postavil na knjižno polico in z njemu lastnim gromkim glasom rekel: "Ta knjiga bo odslej tu! Očetje kapucini pa lahko pridete in se pred njo poklonite ali pa prižgete svečo! – Gremo jest"! Vsi, ki smo ta dogodek spremljali, smo se začeli krohotati, kako je prošt ta zapetljaj salomonsko rešil. Ob zakuski se je razvil pogovor, ki ga je nadgrajeval p. Benedik, kaj vse se je pokradlo, pa se še, ne samo iz naših cerkva, tudi iz naših samostanov, kar priča o neki dobi, ki smo jo živeli in je imela svojstveno kulturo.

BODI ČLOVEK!, LETNIK 9, ŠT. 2
PRILOGA TEDNIKA NOVI GLAS
LETNIK XXIII., ŠT. 31-32 (1141-1142) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 8. AVGUSTA 2019

BODI ČLOVEK!

Stražar pravi: "Prišlo bo jutro, četudi je noč!" (Iz 21,12)

Prav misliti, da bi prav delali

Modrost, ki je postala meso

Že začetek Svetega pisma nam pove, da je v začetku predvsem Bog, torej ne "nekaj", temveč "nekdo". On je tisti, ki je potem "ustvaril nebo in zemljo". Še bolj natančen je uvod v Janezov evangelij, ki nam pove, da je bila v začetku pravzaprav Božja modrost, kar lahko prevedemo "Logos", ne samo "Beseda". V začetku je torej neki vrhunski "Um", ki je onkraj človeškega, na podlagi tega pa je potem "nastalo" vse skupaj, še bolje, bilo je ustvarjeno. Iz zgodovine filozofije nam je znano, kako so ljudje vedno iskali tisti začetek vsega, na podlagi tega, kar je po njihovem bilo "v začetku", pa so potem presojali vse drugo, gledali so na svet, na človeka, na življenje. Poznamo tovrstno iskanje v grškem svetu, v ta svet pa je potem prišlo Božje razodetje po tej učlovečeni Modrosti, Jezusu Kristusu, Božjem Sinu, drugi Božji Osebi. Človek sam je lahko s svojim razumom, s svojim modrovanjem, prišel do določene točke, preko katere pa ni mogel, moralo je priti do Božjega razodetja. S krščanstvom je tako prišlo do združitve vere in razuma. Izrednega pomena je zato, kakšna in katera miselnost ali filozofija je pri nas "v začetku", kakšna je usmeritev našega življenja. Seveda bomo na to gledali v luči duhovnega življenja. Dandanes imamo več stranpoti, ki potem današnjega človeka odvračajo od pravega pogleda na svet, življenje in človeka. Poglejmo si te možnosti.

Materializem

Ta filozofija predpostavlja, da ni nič onkraj materialnega, če pa je, tega ne moremo vedeti (agnosticizem = nezmožnost spoznanja). Ta filozofija je privedla do zanikanja prvenstva iskanja duhovnega, glede na to, da nematerialna duša ne obstaja. Ta filozofija je tudi vedno zanikala to, da bi človek imel nadnaravni cilj, h kateremu ga je usmeril Bog. Rezultat te filozofije je, da glede na to, da ni nič višjega od človeka, k čemur bi bil ta poklican, postaneta najvišji znanosti filozofija človeka (humanizem) in znotraj te psihologija. Res je sicer, da mora nekdo biti umsko zdrav, da bi lahko duhovno napredoval, a vendar ne more biti umsko zdravje poslednji cilj, saj je še kaj onkraj njega, poleg tega pa psihologija, vsaj moderna, dokončno ne more pripeljati do umskega zdravja, vsaj sama po sebi ne, saj ne gre za nekaj empiričnega. Uspešnost te znanosti je nekje 10 %, malo večji s pomočjo zdravil, kar pa ima spet svoje stranske učinke. Ni zaman Freud pacientov imenoval "zlate ribice", saj so terapevtu zagotavljali lep zaslužek. Obširneje bi sicer potrebovali poseben članek.

Sentimentalizem

Z materializmom je povezano mišljenje, da je duhovnost v čustvih. To zlasti izhaja iz trditev Friedricha Schleiermacherja, ki je trdil, da je pobožnost čustvo, ne pa sinovska ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega, ker je ta narejen po Božji podobi. Pobožnost je postala nekaj tuzemskega oz. je človek z njo usmerjen zlasti v samega sebe, raje kot na Boga, to pa je pravzaprav rezultat materialističnega pristopa k človeku, svetu in življenju. Tako je treba vedno gledati na čustva ljudi, ki imajo prvo mesto, na podlagi čustvenega pa se potem usmerja vse drugo. Sv. Janez od Križa je lepo učil, da je napredovanje v duhovnem življenju pogojeno s tem, da je naše življenje utemeljeno v Bogu, ne pa v nas samih oz. v ljudeh, stvareh ali v tolažbi, ki jo nudijo. Treba je torej preseči svoja čustva, da bi iskali nadnaravni cilj, h kateremu smo v osnovi namenjeni. Naš končni cilj je nebeška blaženost, ki nam je v določeni meri lahko zagotovljena tudi že tu, v polni meri pa potem v nebesih.

Racionalizem

Naslednja nevarna filozofija je racionalizem, ki načeloma pravi, da nam je spoznanje reči prirojeno, torej je v nas samih. Tudi to je privedlo do neke vrste imanentizma (tostranskosti), kjer so ljudje pravzaprav ujeti v same sebe. To pojmovanje se zasledi tudi v vzgoji, kjer se predpostavlja, da ima otrok, mladenič ali človek že vse, kar potrebuje. Vsakdo mora le samega sebe izraziti. V tej smeri lahko rečemo, da je človek nepopisan list ali tabula rasa (ne pa, kakor so učili Rousseau in podobni, da je človek po naravi dober, da ni grešen), v smislu, da nima še določenih znanj in spoznanj ter veščin, zato pa se mora tega naučiti tako, da gleda izven samega sebe, da mu torej to drugi dajo. To privede do tega, da se ljudem pravi, naj "sledijo svoji vesti" ali da delajo, "kakor čutijo" (tu je povezava s sentimentalizmom), četudi bi delali narobe, ker ne bi sledili nadnaravnim in naravnim zakonom (teh se tako ali tako ne priznava).

Racionalizem in materializem

Vsaj zadnjih sto let so na življenjskem področju jemali racionalizem in materializem skupaj, vse to pa potem aplicirali na moralni zakon, torej na to, kako naj človek živi. Glede na to, da materializem pravi, da ni nič onkraj materialnega, potem človeka pripelje do prepričanja, da človek nima odgovornosti pred Bogom, kakor tudi, da nima svobodne volje, saj je oboje nematerialno. Človek je samo materialen, zato je proizvod fizičnih zakonov. Racionalizem po drugi strani spodbuja negativen odnos do telesa. Telo je samo dano, kot neke vrste orodje ali instrument, človek pa lahko z njim razpolaga, kakor se mu zdi prav. Neodgovornost, ki jo je pripeljal materializem, in napačen pogled na telo sta pripeljala do vseh pogubnih posledic, ki smo jim priča, od kontraceptivne miselnosti, pa do, recimo, genderistične ideologije, ko lahko kdo trdi, da je, recimo, "ženska v moškem telesu", saj to, kdo nekdo je, naj ne bi bilo povezano z njegovim telesom. Naravno pravo seveda tudi tu povsem izgine.

Naturalizem

Naturalizem je zmota, ki pravi, da je človek po naravi dober in da zlo ni plod zunanjih vplivov. Če torej človeka prepustimo samemu sebi, bo naravno usmerjen k temu, kar je prav. To, da je človek po naravi dober, sicer drži, vendar pa je človeška narava ranjena, tudi filozofi pa so znali, če so hoteli, opaziti, da je s človekom nekaj narobe. Ugotovili so torej, da človek včasih ve, kaj je prav, pa vseeno stori, kar je zgrešeno – vedeli so, da je človekova popolnost v vrlinah, pa vendarle je slednji nagnjen k pregrehi. Nauk o izvirnem grehu je tako nekaj neobhodnega, kar ni jasno raznim "družbenim pravičnikom". Človek, ki je prepuščen samemu sebi ali le človeškemu vodstvu, bo pogosto prišel do tega, čemur se reče "heterogeneza ciljev", to pa je, da imamo sicer neke dobre namene, ki pa se spremenijo v svoje popolno nasprotje, da se dobri nameni izrodijo v slabe ali celo katastrofalne rezultate.

Historicizem

Zadnja napačna filozofija, ki jo bomo obravnavali, je historicizem, ki ga prvenstveno najdemo pri Heglu. Ta filozof je v osnovi mislil, da se stvari neprestano spreminjajo, da so v nekem toku, pa ne morejo, da ne bi neprestano tekle in se spreminjale. Nikdar torej ni nič obstojno, enako, isto, temveč se spreminja, menjuje. Kar torej pri ljudeh nekdo reče ali uči, je le plod zgodovinskih okoliščin, v katerih to pravi ali uči. Seveda iz resničnosti vemo, da ni tako, ampak se bistva nikdar ne spremenijo, torej se niti človek v svojem bistvu ne spremeni in se ne more spremeniti. Kristus je dejal, da njegov nauk, ki ga bodo učili njegovi apostoli in učenci, torej Cerkev, ne bo prešel, se ne bo spremenil, hkrati pa je tudi opozoril, da bodo učili stvari v nasprotju z njegovim naukom. Zakaj? Ker pride do historicizma tudi v tem pogledu. Treba je namreč pogledati, kakšne so bile razmere in okoliščine, v katerih je Jezus, vedno in samo le Jezus, neke zadeve učil, oz. je vprašanje, kako so njegovi učenci te reči slišali in sprejeli. Nič od tega ni gotovega, ker, kot je dejal neki visok cerkveni dostojanstvenik, Jezus ni imel snemalnega traku. Poleg tega pa se časi tako ali tako menjujejo in spreminjajo, kar naj bi bistveno vplivalo tudi na človeka in njegovo naravo. Kot da Jezus ne bi bil Kristus, Božji Sin, torej Bog, ki je gospodar tega našega časa, je nad njim, zato pa je podal nauk, ki je večen. Vsi ljudje vseh časov in generacij so sposobni sprejeti nauk Cerkve, ki je seveda Kristusov nauk, in živeti po njem. Res je sicer, da se okoliščine spreminjajo, pa moramo tudi te upoštevati, pa vendar je končni cilj vsake generacije vedno eden in isti – rešitev duš tiste generacije. Ker se človeško bistvo ne spreminja, se pregrehe, vrline in popolnosti nikdar ne spremenijo. Vse, kar se spremeni, so zunanji vplivi sveta in okolja na človeka, ki pa nikdar ne menjajo bistva.

Narava in milost

Vsi vemo, da se milost opira na naravo, kar pomeni, da moramo, če želimo povečati milost, najprej poznati človekovo naravo. Če imamo napačno razumevanje človeške narave, bo to seveda slabo vplivalo na naše posvečevanje, torej na naše izboljšanje. Človek ima svojo naravo in postavljen je bil znotraj nekega sistema, ki se imenuje naravni zakon. Imamo tri načine, da spoznamo človekovo naravo: 1. po razodetju; 2. po naravnem pravu in 3. po naših lastnih izkušnjah samih sebe in drugih. Nauk o človeku je v nauku Cerkve, naše presoje pa so pogosto izpostavljene zunanjim vplivom, dandanes jih močno pogojujejo elektronska sredstva, poleg že omenjenih zgrešenih pogledov, ki smo jih pogledali, ki pa nas jih po večini povsod učijo in jih propagirajo. Kot zadnje nam preostane še pravilno pojmovanje naravnega zakona. To nam je podal sv. Janez Pavel II. v svoji okrožnici Veritatis splendor.

Naravni zakon

Ker moramo slediti naravnim zakonom, da bi bili rešeni, je zelo pomembno, kako gledamo na človekovo naravo, saj to pogojuje naše mišljenje in našo življenjsko filozofijo, torej konec koncev vodi to, kako živimo. Usmerjeni smo proti določenim dobrinam, ki so v svojem bistvu presežne, a se odslikavajo v naravi, v polni meri pa so le-te v Bogu samem oz. to Bog je. Te presežnosti so: eno, resnično in dobro/lepo. V končni meri smo zato poklicani k iskanju Boga samega in k temu, da izpolnjujemo njegovo voljo. Ker je Božji obstoj mogoče spoznati že z razumom, je mogoče prav tako spoznati, da obstaja neki naravni zakon, ki ima nadnaravni izvor. V naravi so tako določene nespremenljive resnice in resničnosti, določeni zakoni, ki se ne menjajo in spremenijo, zato pa ljudje prav živijo le, če se jih držijo. Ko gre človeštvo proti naravnim zakonom, ki so nadnaravnega izvora, dela proti samemu sebi, si žaga vejo, na kateri je zrastlo.

Andrej Vončina

"Kakšne oblike skupnosti si želimo oz. potrebujemo"?

(Post)moderna kriza skupnosti

V javnem diskurzu se danes za označevanje sodobnosti pogosto in nediferencirano uporablja izraz "postmoderna". Pojem je v veliki meri vsebinsko nedoločen, saj različni misleci oz. filozofske tradicije podajajo nasprotujoče si trditve o izvoru in bistvu tega pojma. Marksistično usmerjeni filozofi in sociologi tako, denimo, pojav postmoderne povezujejo s t. i. ekonomskim neoliberalizmom, ki naj bi predstavljal pozno obliko kapitalističnega produkcijskega sistema. Nasprotno postmarksistična sodobna filozofija izhaja predvsem iz kulturne dimenzije postmoderne. Francoski filozof in sociolog Jean-François Lyotard je tako npr. postmoderno definiral kot konec velikih univerzalnih teorij o smislu zgodovine. Postmoderna naj bi pomenila prelom z velikimi "meta-naracijami", ki so v preteklosti osmišljale in pojasnjevale lok zgodovinskega razvoja in človekovo mesto v njem. Pogosto se pojavlja tudi teza nedavno preminulega poljskega sociologa Zygmunta Baumana o sodobnosti kot končni obliki moderne, t. i. "tekoči moderni". V marsikaterem oziru je Baumanovemu razumevanju postmoderne sorodno tudi pisanje konservativnih intelektualcev (npr. Jacquesa Barzuna in Allana Blooma), ki postmoderno razumejo kot obdobje dekadence zahodne kulture oz. končno fazo specifične oblike civilizacije, ki se je v Evropi izoblikovala od obdobja reformacije dalje. (Post) moderna naj torej ne bi več predstavljala nekaj bistveno novega v primerjavi z moderno, temveč stopnjevanje že prej prisotnih tendenc.

Izraz postmoderna je torej priročen označevalec za razlago pogosto skrajno zapletene in ambivalentne sodobnosti, do katere lahko pristopamo iz različnih epistemoloških in vrednostnih izhodišč. Ne glede na to, koliko se s posameznimi opredelitvami strinjamo (ali ne strinjamo), se zdi jasno, da zgolj kulturne, ekonomske ali sociološke razlage ostajajo epistemološko omejene in posledično nepopolne. Različni vidiki človeške eksistence so medsebojno povezani in očitno je, da moramo za celovito razumevanje sodobnosti le-to gledati skozi prepletanje in medsebojno učinkovanje različnih dejavnikov, od kulturne "utrujenosti" do specifičnih ekonomskih in socialnih značilnosti današnjega življenja na Zahodu.

V tem razmišljanju želim postmoderno stanje predstaviti skozi enega izmed mnogih mogočih vidikov, in sicer kot krizo oz. propadanje tradicionalnih skupnostnih vezi skupaj z nekaterimi posledicami, ki iz tega sledijo. Skupnost je neizbrisni del eksistence vsakega posameznika. Človek je namreč (tudi) družbeno bitje in je torej do določene mere vedno vpet v odnose s soljudmi. Zgodovinsko gledano sta se spreminjala le oblika in vpliv le-teh. Kot bistveno značilnost (post) moderne bi torej na prvi pogled lahko izpostavili skrajno prevlado individualističnega načela nad skupnostnim; temu razvoju lahko zgodovinsko sledimo vse od začetka procesa industrializacije in pospešene urbanizacije v drugi polovici 18. stoletja. A po drugi strani je bilo ravno 20. stoletje priča vzponu dotlej nezamisljivih totalitarno-kolektivističnih družb oz. ideologij. Kako lahko razložimo sočasni vzpon individualizma in totalitarizma s svojo iracionalno željo po monistični državi? Kako je lahko "laissez faire" 19. stoletja, ko so bili posamezniki in trgi v veliki meri osvobojeni starih spon "trona in oltarja", tako zlahka prešel v totalitarno obdobje Hitlerja, Stalina in drugih despotov 20. stoletja? V čedalje bolj prisilno konformnost kljub deklarirani pluralnosti navsezadnje vodi tudi logika sodobnega postmodernizma, ki se povezuje s kapitalističnim konzumerizmom. Trditev, da absolutne resnice ne obstajajo, je paradoksalno postala nova absolutna resnica, proti kateri danes skorajda ne smemo več podati ugovora. Zdi se, da je absolutizacija relativnega postala varovalo, da ne bi postmoderna preko zdrsa v dosledni relativizem dokončno izničila samo sebe.

Razvoj moderne družbe se torej tudi na tem področju kaže kot izrazito ambivalenten. V nadaljevanju eseja bom skušal nakazati enega od možnih pristopov za razumevanje tega paradoksa. Pred nadaljnjo obravnavo tega problema pa se moramo vprašati, kaj sploh je skupnost in katere so njene temeljne značilnosti. Kako se razlikuje od drugih oblik medčloveških odnosov?

Nemški sociološki klasik Ferdinand Tönnies (1855–1936), ki velja za utemeljitelja sociološkega preučevanja skupnosti, je ločeval med pojmoma "Gemeinschaft" in "Gesellschaft", ki ju v slovenščini prevajamo kot "skupnost" in "družba". Obe različni obliki medčloveškega povezovanja se razlikujeta predvsem po nagibu, ki ljudi vodi v združevanje. Tönnies razlikuje med "Kürwille" (poljubna izbira) in "Wesenwille" (celostna volja). Za skupnost so po Tönniesu značilne naravne in intimnejše vezi, ki so zgodovinsko pogosto posledica skupne etnične ali jezikovne pripadnosti. Družbene vezi pa nasprotno povezujejo ljudi na osnovi racionalnega dogovora oz. družbene pogodbe, po kateri imamo člani neke družbe določene pravice in ugodnosti.

Podobno tudi francoski filozof Jacques Maritain ugotavlja, da lahko bistveno razliko med skupnostjo in družbo najdemo prav pri vprašanju namena. Družbeno življenje ljudi namreč združi zaradi nekega določenega namena, ki je pravzaprav naloga ali cilj, ki jo je potrebno izpolniti oz. doseči. Nasprotno pa je v skupnostih namen dejstvo, ki obstaja pred zavestno artikulacijo in privolitvijo. Namen je dejstvo, ki z lastnim nezavednim delovanjem ustvarja skupna čustva, psihološke strukture, navade in običaje. Skladno s tem igrata v družbi namenski in razumski prvini vodilno vlogo, medtem ko je skupnost bolj rezultat nagona in dednosti.

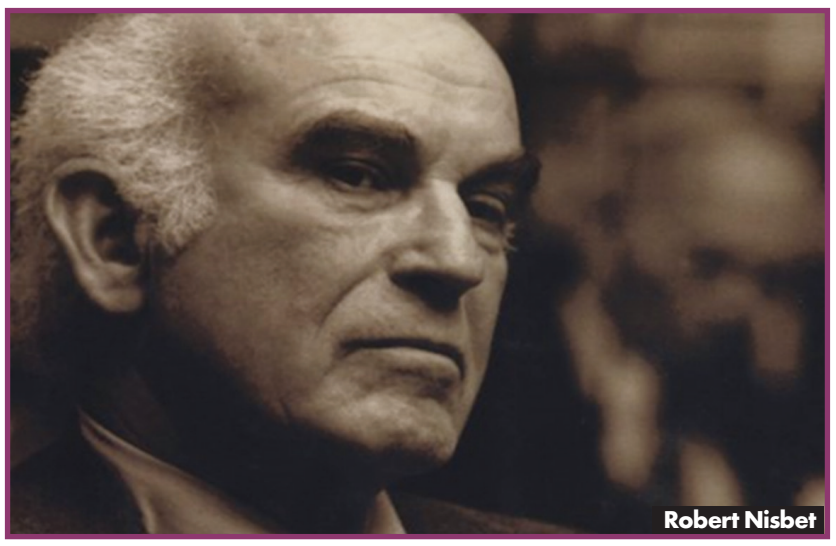
Robert Nisbet

Ni presenetljivo, da je bila zaradi vseh teh značilnosti skupnost kot oblika povezovanja pogosto kritično prespraševana. Bila naj bi znak predmodernosti ter kot taka nedemokratična in zatiralska. Temeljila naj bi na prvinskem razlikovanju "mi-oni" in tako ipso facto stigmatizirala ljudi, ki se nahajajo zunaj njenih okvirov. Spričo pomanjkanja refleksije in samokritičnosti naj skupnost ne bi priznavala avtonomnosti posameznika ter njegovih želja in potreb po samoizpolnitvi. Še več, skušala jih je zatreti, ko so te ogrožale skupnostne vrednote in način življenja. Kot taka naj bi skupnost predstavljala nevarnost demokratičnemu političnemu in družbenemu razvoju. Ni dvoma, da so te kritike zgodovinsko gledano v veliki meri točne. Ne glede na to danes čedalje bolj ugotavljamo, da so hkrati preozke in redukcionistične. Moderna komunitarna filozofija in sociologija sta prepričljivo pokazali, da je skupnost potrebna in nujna družbena institucija, katere propadanje vodi k čedalje močneje občutenemu nelagodju modernega človeka, ki se kaže na različnih področjih, od izgube osebnega smisla bivanja do krize legitimnosti političnega sistema.

Kako in zakaj kljub čedalje večjemu materialnemu udobju in izobilju prihaja do tega paradoksa? Na tem mestu velja podrobneje predstaviti tezo ameriškega sociologa Roberta Nisbeta, ki je preučevanju transformacij skupnosti od 18. stoletja dalje namenil večino svoje znanstvene kariere. Nisbet pri obravnavi skupnosti izhaja iz klasične sociološke tradicije, ki jo je utemeljil Ferdinand Tönnies, nadaljeval in izpopolnil pa Emil Durkheim. Tradicionalne skupnosti so bile vse do moderne dobe razumljene kot nekaj naravnega. Bistvena novost moderne je po Nisbetu prav to, da družbeni odnosi niso mogli biti več sprejeti kot preprosto dani, temveč podvrženi zunanjemu kriteriju, in sicer razsvetljenskemu razumu, ki lahko povsem avtonomno spoznava naravno pravo. Naravno pravo pa je postalo tudi kriterij sprejemljivosti ali nesprejemljivosti družbenih odnosov.

Razsvetljenska filozofija se je tako povezala s težnjami moderne teritorialne države. Pri tem je bistveno, da moderna država, posebno v svoji razvitejši fazi, ni le navadna superstruktura moči, kot je bilo to v starejših obdobjih zgodovine, ko lahko državo praktično enačimo z vlado oz. vertikalnim razmerjem med vladajočim in podložnikom. Od poznega 18. stoletja dalje lahko govorimo o državi kot o horizontalnem množičnem razmerju med državljani. Moč tedaj postane imanentna v sami naciji, pravice in dolžnosti pa od nje odvisne. Z drugimi besedami, moderna država pridobi nekatere tradicionalne lastnosti skupnosti: postane oblika politične skupnosti. Ideja politične skupnosti, ki je sinonimna z državo, je za Nisbeta najpomembnejši idejni sistem moderne dobe. Manifestira se skozi najrazličnejše pojave od poznega 18. stoletja dalje – je namreč temelj nacionalizmu, socializmu, fašizmu in tudi nekaterim oblikam množične demokracije. Bistveno idejo take oblike politične skupnosti lahko opredelimo kot zahtevo po odpravi pluralnosti družbenih avtoritet in funkcij, ki naj jih zamenja enotna politična skupnost. Za uspeh te zahteve je bila potrebna dvojna emancipacija; posameznik je moral biti rešen vezi tradicionalnih skupnosti, država pa različnih ostankov fevdalnega partikularizma. Naraščanje individualizma in državne moči je zato logično šlo z roko v roki. Ideji politične skupnosti lahko nato sledimo skozi vse 19. stoletje v spisih različnih teoretikov nacionalizma in drugih sočasnih ideologij. Nisbet poudarja, da je bila ideja politične skupnosti privlačna predvsem zaradi svoje emancipacijske note. Obljubljala je namreč uresničitev moralnih ciljev, kot so npr. odprava hierarhičnih družbenih razmerij ali zagotovitev ekonomske enakosti, ki so se človeštvu stoletja izmikali.

Kar moramo posebej izpostaviti, je to, da povečanje pristojnosti države, ki jim lahko sledimo vse od zgodnjega novega veka dalje, po Nisbetu ne smemo razumeti le kot čisto racionalen odgovor na drugačne družbene razmere. Potrebe po varnosti, pripadnosti in smislu onkraj samega sebe so v človeku prvinske. V preteklosti so jih zadovoljevale številne neodvisne skupnosti, katerih član je bil vsak človek. V moderni dobi to za vedno več ljudi ni bilo več mogoče, saj sta centralizirana država in kapitalistični ekonomski sistem sistematično odpravljala oz. slabila dosedanje avtonomne oblike bivanja in vire avtoritete. Izolirani, frustrirani in zmedeni posameznik je svoje potrebe po pripadnosti, ki jih ni mogel več zadovoljiti na medčloveški ravni, začel čedalje bolj iskati v (totalni) politični skupnosti. Ta je bila do določene mere prvič vzpostavljena v času francoske revolucije (posebno v obdobju jakobinske diktature), vso svojo iracionalno privlačnost pa je pokazala v 20. stoletju. Liberalizem je tako nevede prinesel totalitarizem.

Paradoksalno nasprotje med sočasnim vzponom individualizma in kolektivizma, ki je ena od temeljnih značilnosti moderne dobe, se s tega stališča kaže kot zgolj navidezno, saj je prav individualizem oz. osvoboditev posameznika iz tradicionalnih družbenih vezi omogočila vzpon novih oblik kolektivizma, ki so jih v svoji najskrajnejši obliki prevzele totalitarne oblike. Pomen skupnosti oz. neodvisnih virov avtoritete se tako tudi za obstoj današnje liberalnodemokratske ureditve pokaže v novi luči. Sledeč Nisbetovim ugotovitvam, je namreč jasno, da je obstoj robustnih pristnih skupnostnih vezi potreben za uspešno delovanje resnično liberalne družbe. Zato se na koncu ne zdi smiselno vprašanje "Skupnosti – da ali ne"?, temveč "Kakšne oblike skupnosti si želimo oz. potrebujemo"?

Matic Batič

Pomembna vprašanja današnjega časa

Človeško telo govori o Bogu

Ena od pomembnejših nalog katoliške Cerkve v 21. stoletju postaja govor o človeškem telesu, o njegovi vrednosti in njegovih raznovrstnih pomenih. Enega največjih prispevkov k tej temi je dal sveti papež Janez Pavel II., ki je v okrog 150 katehezah med letoma 1979 in 1983 poskušal z raznovrstnih vidikov predstaviti dostojanstvo človeškega telesa. V nadaljevanju si bom pomagal tudi z nekaterimi njegovimi razmišljanji.

Na človeško telo lahko gledamo na veliko načinov: lahko v njem vidimo skupek kemije in biologije; lahko vidimo do danes najpopolnejši primer razvoja evolucije; lahko ga vidimo kot relativno slabotno, pa vendar precej spretno telesno strukturo ... in še bi lahko našteval. Katoliška teologija nam pomaga, da na človeško telo pogledamo bolj na široko, lahko rečemo tudi, "bolj po Božje". Če se zavedamo globokega dostojanstva človeškega telesa, imamo s tem pomembno orodje razločevanja, ko gre za pomembna vprašanja našega časa: splav, genetske spremembe, ščitenje družine, teorijo spola in tako naprej. Trije kratki predlogi za razmislek:

Vsaka celica nam nekaj govori. Vsaka celica v človeškem telesu je zaznamovana z genskim zapisom, ki nas dodobra "definira". Seveda to ne pomeni, da je vse že "sprogramirano", pač pa nas moderna znanja o genski strukturi človeka učijo, da nekaj v človeku vendarle je stabilno, določeno in tudi bolj ali manj nespremenljivo. Ali pa vsaj nedotakljivo. Damo samo en primer: človeški spol. Spol ni samo nekaj družbeno dogovorjenega, ampak je spol nekaj, kar je temelj genskega zapisa. S tem nas genetika uči pomembnega družbenega dejstva: s spolom se ni igrati, ker že tako ali tako ne gre vse vedno tako, kot bi moralo. Telo samo – torej čisto vsaka njegova celica posebej – nam sporoča, da je telo do določene stopnje zaznamovano in da je spol eden od temeljev te zaznamovanosti.

Popek. Sliši se smešno, a prisotnost popka na vsakem telesu nas uči nečesa zelo pomembnega: vsako človeško telo ima določeno zgodovino, ima svoj izvor. Popek na človeškem telesu je dejstvo, ki ostane celo življenje in spominja na telesi, ki sta se nekoč združili in dali možnost, da je zraslo novo telo, ki se je potem tudi ločilo od telesa svoje mame. Četudi bi te zgodovine telesa ne poznali, pa popek zmeraj znova sporoča, da za človeka tisto znano vprašanje: "kaj je bilo prej – jajce ali kura"? ne velja, ker je za vsakega od nas jasno, da nas ne bi moglo biti brez naših mam in očetov. Vsak od nas torej ima mamo in očeta – in tega ni dobro in ni dovoljeno spreminjati. Popek najdemo na vsakem človeškem telesu in ga seveda niti ne opazimo več. Je pa kljub temu pomemben simbol, s katerim nam človeško telo samo govori o pomembnosti družine.

Telo govori o Bogu. Bog govori o sebi v podobah telesa. Po tem, ko smo omenili dva čisto telesna poudarka, pokukajmo še na drugo stran in se vprašajmo, kakšen je odnos Boga do človeškega telesa. Lahko opazimo, da Bog uporablja družinsko govorico, ko razodeva samega sebe. Že v Stari zavezi se je razodeval kakor ženin, ko je sklepal zaveze s svojim ljudstvom; v Jezusu je sam prevzel človeško telo in nam s tem na neki način postal "brat po telesu"; v Kristusu se nam je razodel kakor Oče; od nas Bog pričakuje, da bomo drug drugemu kakor bratje in sestre ... če preberete zadnji stavek še enkrat, boste razumeli, zakaj je treba najprej uničiti družino, če hočeš uničiti odnos do Boga. Ko mi govorimo o Bogu, uporabljamo te besede: oče, mama, brat, sestra, ženin, ... če se uniči družina, se s tem uniči dobršen del govora o Bogu. In teh odnosov nas uči prav naše telo. Moje telo je, ki me uvršča v neko družino in v vse te odnose. In na isti način je zaznamovan tudi odnos do Boga.

Če potegnemo vse skupaj: če začnemo gledati na človeško telo kot na neki mehanizem, ki ga lahko poljubno spreminjamo, gremo počasi proti uničenju bistva človeka, ki vodi tudi proti uničenju družine. Če se uniči družina, pa se uniči tudi naš govor o Bogu, naš odnos do Boga in s tem tudi naš dostop do Boga. To, se bojim, je točka, proti kateri se usmerja današnji boj proti tradicionalni družini. Bodimo torej hvaležni za naše družine, kakršnekoli že so. "Vseh sort" se danes najde. Vendar pa je globoko v nas zapisano, kako je najbolj prav. Razmišljajmo o tem in to tudi upoštevajmo, da bomo tako tudi bolje pripravljeni odgovarjati na pereča vprašanja današnjega časa.

Gabriel Kavčič

Krščanstvo 21. stoletja je bolj odprto in dialoško

Križana moč krščanske vere

Vprašanje človekove moči in vpliva nad drugimi ter naravo se nanaša na mnoga področja, kjer je lahko **občutljivost in človeškost**, more biti tudi **nasilje, premoč, suženjstvo, izkoriščanje. Sedemdeseta in osemdeseta** leta prejšnjega stoletja so potekala v želji po blaginji, svobodi, nenasilju, spoštovanju. Bilo je kot zatišje pred prihodom drugih časov in napetosti. Kljub diktaturi komunizma in hladni vojni so ljudje hrepeneli po svobodi, spremembi, človeškosti. **Komunizem kot nasilna ideologija** se je v koncu osemdesetih let zrušil sam v sebi. V nekdanji Jugoslaviji so prišli na dan nacionalistični konflikti, ki so spodbudili vojno nasilje. Bratstvo in edinost med narodi, s katerimi so opletali komunistični ideologi, sta se pokazala kot farsa. Države so se osamosvojile, Slovenija je prvič dosegla svojo samostojnost in mednarodno priznanje. Toda še daleč niso bile pripravljene za samostojno pot in celovito osvoboditev. Komunistično nasilje države so zamenjale različne skupine, ki so želele uveljaviti svoje interese ali ohraniti stare privilegije in pritiske. **Življenje se je kljub nastopu demokracije nekako radikaliziralo in kriči po izhodu.**
Včlanjenje v Evropsko unijo je prineslo **vsaj neko namero po ureditvi odnosov in vzpostavitvi pravne države**, vendar pritlehnega nasilja določenih skupin in klik ni bilo mogoče odpraviti s političnimi obljubami. Za denar in vpliv so vsi krvavi pod kožo. Povrhu tega je tu še dejstvo migracij ljudstev iz Afrike in z Vzhoda. Nekatere države **so se pred njimi povsem zaprle, druge so še odprte**, čeprav pogoji postajajo vse bolj zahtevni.
Vprašanje krščanskega odnosa do moči je ključnega pomena za prihodnost Evrope in sveta. Pri tem je treba priznati, **da so v preteklosti kristjani zagrešili nekatera dejanja,** ki so bila povsem nasprotna z evangelijem: križarske in verske vojne, inkvizicijo, druga ideološka nasilja, nestrpnost do Judov in drugače mislečih. V nekdanjem avstrijskem cesarstvu je bilo katolištvo državna religija in ideologija, ceno tega plačujemo še danes. S kakšnimi napori se bori papež Frančišek proti klerikalističnemu načinu vodenja na mnogih ravneh v Cerkvi. Podobno vklepa državo in **ovira razvoj družbe stara komunistična paradržava** z ohranjanjem privilegijev in izrinjanjem vsega, kar se ji ne pokorava. Ves čas jim pri tem pomagajo tujci, ki se priseljujejo in jim v zameno za volilne glasove obljublja delovna mesta, privilegije in verske objekte. Pot do spoštovanja in pluralizma je še dolga, tedaj se bodo resnično presegle politične kupčije in bo odgovornost do skupnosti bolj pomembna.
Evangelij nam pomaga odkriti odprte odnose, v katerih bomo znali ceniti svoje in spoštovati druge. Zato **postavlja v ospredje osebo in skupnost**, ki sta nad vsakim sistemom in ideologijo, četudi je še tako široko sprejeta in se zdi dobra. Ideologi hočejo vsiliti dobro s silo. Jezus je govoril o spoštovanju vsakega človeka in ga čaka, da se odpre za njegov dar. Ljudi opozarja, naj ne sodijo drugih, da ne bodo sami sojeni. (Lk 6,37) Ni dovolj, da prenašajo druge, morajo tudi **sprejemati v njih vse dobro ter z usmiljenjem gledati** na pomanjkljivosti in rane. V odnosu do drugače mislečih se ne smejo imeti za posedovalce resnice. Ideologi vedno mislijo, da imajo resnico na svoji strani, zato so povzročili veliko nasilja in pobojev. Zadnja taka nasilja so bila pod komunizmom, v današnjem času je vse več strahu pred bojevitim islamom in skrajnimi levičarskimi ter desničarskimi skupinami.
Truditi bi se morali za **živ odnos vere, zaupati v skrivnostnega in presežnega Boga** ter **njegovo razodetje v Jezusu Kristusu.** Med kraljestvom Boga in cesarja kraljuje križani Kristus, ki želi **zavarovati drugost vseh, tudi tistih, ki so mu nasprotni.** Njegova oblast se poistoveti s popolnim darom in žrtvijo, ki prinaša življenje ter svobodo. Moč Boga tako pomeni ljubezen, njeno usmiljenje in norost v darovanju. (Jn 10,18) Božji Logos in Duh delujeta v vseh ljudeh, prinašata moč za povezovanje, pogovor, odpuščanje, za nove začetke. Sodobni čas se trudi razvijati dialog in pogovor, malo manj je uspešen pri spodobnosti poslušanja in sprejemanja drugih. Veliko bolj bi se morali truditi razvijati duhovno in socialno življenje, da nam bodo drugi prišli naproti in se jim bomo mogli približati. Krščanska vera pomaga **ohranjati spoštovanje** in odprtost za druge. Po drugi strani je pomembno **trdno zaupanje v Jezusa Kristusa** in v vse, kar je on razodel. **Resnica je oseba in življenje.**
Pri tem je tudi pomembno, **da se Cerkev odpoveduje uporabi moči države** in njenih vzvodov. Solovjov pravi, da ni vloga države v tem, da bi spremenila družbo v raj, ampak, da bi se izognila temu, da bi postala pekel. Politika bi se morala začeti tam, kjer se neha nasilje, je zapisal Francois Berroux. **Država ima nalogo, da ohrani temeljne pogoje življenja in svobode** na vseh ravneh, da se posamezni interesi ne postavijo nad to, kar je skupno, in se ohranijo dobrine, ki služijo vsem. V tej smeri mora država zavarovati državljane pred invazijo trga in potrošništva. Prav tako bi morale biti **zavarovane manjšine** in **tisti, ki se težje znajdejo, ter družine**, od katerih živi vsa družba in kultura. Odprtost za ljudi pomeni padec mitov, ki jih ustvarjajo določene elite, da bi ohranile svojo moč in privilegije. Pomeni tudi **odgovornost** za dejavno sodelovanje in vključevanje čim več ljudi pri skupnem delu. **Lenoba**, samoupravljavska ali potrošniška, bi morala biti vedno bolj izkoreninjena in sramotna. Prav tako je treba spodbuditi **pozitiven odnos do narave.** Ruski sofiologi so govorili, da je treba imeti do zemlje poročni odnos, iz nje izhajamo, iz nje živimo in vanjo se vračamo.
Krščanska pobuda v družbi mora biti usmerjena proti krivicam in hudobiji, **Cerkev bi morala postati vest posameznikov in skupnosti, naloga kristjanov je, da povezujejo.** Cerkev se mora soočiti s hudimi socialnimi vprašanji in **obenem ohraniti upanje.** Njena moč je služenje in odgovorno življenje Kristusove resnice. Pomembno je, da so **odnosi prosojni in spoštljivi,** da so vsi sprejeti. Lončar se mora umazati pri svojem delu z glino. Tudi duhovnik bi moral dišati po ovcah, poudarja papež Frančišek. Predvsem pa je pomembno izpostaviti prednost **evangeljske poti služenja in povezovanja**. Življenje ob Božji besedi in zakramentih krepi bližanje drugim in ohranja odprtost, tudi če pride do zavrnitve. Duhovno navdihnjenje spodbudi človeka, da stopi na pot spreobrnjenja in se vključi v življenje skupnosti.
Milost ne ukazuje, ne organizira, ampak **navdihuje in vabi**. Potem je naloga Cerkve, da poveže vse to spremenjeno življenje. Zgodi se, da postanejo tudi nekatere pobude dobrote ali človekoljubnosti nasilne in ne upoštevajo svobode drugega človeka. **Božji nagovor vedno poteka v dialogu** in v človekovi odprtosti, kot pravi molitev: 'zgodi se tvoja volja, pridi tvoje kraljevanje'. Brez podaritve duše in telesa ne more Bog delovati v zgodovini.
Ponižna moč vere hrani zgodovino večnosti v tisočerih dušah vernikov in **spreminja živalska nasilja ter grobosti v naklonjen odnos ter kulturo bogov človeškosti.** Tako vzniknejo čudoviti cvetovi potrpljenja, darovanja trpljenja, poslušanja, spoštovanja, odpuščanja, preseganja zamer, usmiljenja. Te kreposti gradijo temelje za odnose, ki jih obseva luč 'osmega dneva', ko se je vsemogočna moč človeškega napuha spremenila **v preprosto izročitev in izhod iz vsakršnega groba.** Premišljevanje v tišini in krotitev poželjive razpuščenosti človeških čustev stopata v molitveno izročanje. Tedaj se krhka in minljiva človeškost odpre za večnost in doseže lepoto, ki je svet ne more dati. Berdjajev je rekel, da je zgodovina zemlje vulkanska. Iz vulkana duhovnosti se razlivajo potoki lave, ki prinašajo novo rodovitnost in življenje, ki daje pogum. Pomembna je **povezava božjega in človeškega,** kar so čudovito izrazili veliki umetniki: Giotto, Cimabue, Rubljov, Tarkovski, Rupnik in drugi.
Moč ljudi se more tudi objektivizirati in se v določenih skupinah in vedenjih postaviti proti njim: to se lahko zgodi v znanosti, tehniki, politiki, medijih, tako da jim ljudje ne morejo več gospodovati. Te sile jih preprosto nadvladajo. V tej smeri obstajajo **grožnje uničenja planeta** in nove svetovne vojne, ki bo drugačnega načina kot prva in druga. Papež Frančišek pravi, da se je ta vojna v svoji zasnovi že začela. **Moč vere oblikuje ljudi, da se ne podredijo slepemu nasilju in uničevanju,** ampak se trudijo, da bi v čim večji meri spremenili dogajanje v smeri življenja. Papež Frančišek je napisal okrožnico: Hvaljen bodi, ki govori o drugačnem odnosu do okolja in zemlje. Ko se človeški duh odpre Božjemu Duhu, da ga prežame, more **ustvariti ponižen in odgovoren način vladanja nad svetom.** V tem se razodeva nova svetost, ki ni egoistična: 'Jaz in moj Bog', prav tako ne svetobežna, ampak asketski prelom in spreobrnjenje, ki vodi do kozmičnega spremenjenja za drugačno sprejemanje sveta, družbe, posameznikov ter vsega življenja.
To **ne pomeni odprave nasilja z drugim nasiljem** ali zatolčenjem, ampak, da ga **kanalizira in spremeni**, kot je to naredila Cerkev v srednjem veku, ko je spremenila grobega bojevnika v viteza in krutega voditelja v svetega princa. V družbi so se zgodile mnoge spremembe, **da so množice zapuščale svojo barbarsko grobino** in **vstopale v krog kulture**, ki je zrasla iz evangelija. Sodobno barbarstvo je sestavljeno iz ostankov komunizma, s potrošniškim nasiljem, vedno bolj je v njem prisoten bojeviti islam, ne manjkajo tudi levičarske in desničarske skrajnosti. V zmedi vrednot vstajajo tudi nasilja manjšin. Za prehod od nasilja in **vzpostavitev kulture bogočloveškosti** je potreben napor askeze, molitve in tudi mučeništva. Mučeništvo je žrtev za osvobojeno življenje, ki ga ni strah umiranja in darovanja. Vstali, ki je šel skozi temo križa, je okrepil nezlomljivo moč vere in navdihnil pobude za to spreobrnjenje.
Krščanstvo 21. stoletja je bolj odprto in dialoško, kar pomeni, da vse bolj postaja vera Kristusove velikonočne svobode, usmiljenja in bogočloveškosti. **V tej moči pride do srečanja med ljudmi in Kristusom,** da ga sprejmejo za Odrešenika in z njim polno uresničijo svoje poslanstvo na poti k Očetu. **Zato ne sme biti zaprto, moralistično, pietistično, niti klerikalno in izključevalno,** ampak življenjski prostor Kristusove zmage nad smrtjo in grehom. Mnogi učitelji preteklih generacij so širili duhovnost strahu in grožnje, kot bi bil Jezus najbolj zategnjen Sodnik, ki je grozil z grehom, ni spremljal ljudi z naklonjenostjo in usmiljenjem. Res je, da more v svoji svobodi človek zavrniti njegov dar in se oddaljiti, vendar v Božjem srcu ostaja prostor za vsakega izgubljenega sina in hčerko, da se vrne domov. Živimo v času nasilja in brezbrižnosti, kljub temu ni mogoče preslišati mnogih krikov po rešitvi in osvoboditvi. Neredki se v svojem razočaranju zatekajo k drogam, ezoteriki, različnim oblikam bežanja. Toda prav **težka stanja med ljudmi kličejo po odrešenju, ki ga prinaša Jezus Kristus**. Njegovo usmiljenje se v Svetem Duhu spušča v rane, ki tiho skelijo, da bi ga začutili in se mu odprli za izhod. Kazantzakis pravi, da more en človek rešiti človeštvo. **Komur je podarjen izhod in se odpre spremenjenju, začenja novo pot bogočloveškosti** v odločnosti, ljubezni in svobodi. Pot Duha se širi, ta človek postane odgovoren še za druge.
Vzajemnost božjega in človeškega more postati nova infrastruktura družbe in sveta. Zahodna duhovnost bolj izpostavlja dejavno ljubezen do bližnjega, vzhodna pot je bolj mistična, obe se srečata v Kristusu, ki je Bog in človek, učitelj in izvir odrešenega življenja ter nenasilne moči. V bogočloveškosti se srečujejo humanizmi in proti-humanizmi, uporništvo in zaupanje, tradicionalnost in modernost, modrost, solidarnost, realizem in milost. **Zanikanja, ki so značilna za ateizem, se povezujejo z antinomijo mistike,** za vsem se odkriva nezamenljiva vloga Božje ljubezni in človeka kot osebe, njegova ustvarjenost po Božji podobi. Laiškost kot svoboda duha je zrasla iz krščanstva, zato je tudi pot do današnjih ljudi oznanilo Kristusove ljubezni v svobodi. To preroštvo odpravlja malike in odpira poti prihodnosti, ki bo nosilka skrivnosti Boga in bogočloveškosti. Se več, **duhovnost prihodnosti ne bo samo bogočloveška,** razkrivala bo trinitaričnost in bo spreminjala grešni Babilon v neprestane binkošti. (Clément)

Primož Krečič

Ob prvi obletnici smrti Stjepana Kolića

Kandidat za svetnika?

Stjepan Kolić, imenovali so ga Štefko, je umrl 29. julija 2018 nekaj minut po 12. uri v letalski nesreči, kmalu po vzletu z bovškega letališča. Letalo (DR 400/180, reg. oznake D-EFTW), s katerim je za seboj vlekel jadralno letalo Pilatus B4, je strmoglavilo na gozdno jaso blizu Bovca in zgorelo. Štefko Kolić bi moral opraviti aerovleko do višine 500 m, a je po pričevanju navzočih letel le do približno 200 m višine, ko je motorno letalo začelo naenkrat izgubljati višino in strmoglavilo. Pilot Štefko Kolić je umrl ob trku letala v teren, star komaj 46 let in za seboj pustil ženo in šest otrok. Pogreb je bil v nedeljo, 5. 8. 2018, v Brežicah.
Center za obveščanje je poročal, da so gasilci PGD Bovec pogasili goreče plovilo ter okoli 100 kvadratnih metrov grmičevja, ki je zagorelo okoli njega. Pilotka v jadralnem letalu se je rešila in srečno pristala. Kot izvemo iz prvega poročila o nesreči, ki ni dokončno, je imel Stjepan Kolić dve dovoljenji: "za športnega pilota letala in za pilota jadralnega letala, pa tudi zdravniška spričevala za letalsko osebje, aprila letos pridobljeno pri pooblaščeni organizaciji. Šlo je za izkušenega pilota, imel je 685 ur in 29 minut letov na motornih letalih ter 753 ur in 37 minut na jadralnih letalih" *(Uvodno - poročilo-D-EFTW - 16. 8. 2018)* .
Pred kratkim je bila podana o preiskavi nesreče *Vmesna izjava - D-EFTW (25. 7. 2019)* , ki ni dokončna, saj preiskava nesreče še poteka.
Stjepan Kolić se je rodil 9. 7. 1972 v Klanjcu – v Zagorju na Hrvaškem, kot prvi od treh otrok staršema Dragici roj. Cingulin in Stjepanu Koliću. Leto kasneje se je rodila sestra Marija, dve leti za njo pa še brat Drago (Karli). Do njegovega 4. leta starosti so živeli na domačiji mame Dragice na Bratovskem vrhu blizu Klanjca in Bizeljskega, potem pa so se preselili v Slovenijo, v Župelevec, približno 10 km proč od prejšnjega doma. Tu je Štefko živel do poroke 18. 7. 1998; odtlej pa na ženinem domu v Brežicah.
Brat Drago je umrl leta 2013 za rakom, dve leti za njim je umrla mama Dragica. Štefko je za bolnega brata, ki je prejel zakramente uvajanja, ni pa hodil v cerkev, več mesecev molil na kolenih Rožni venec Božjega usmiljenja. Brat je umrl na nedeljo Božjega usmiljenja! Sestra Marija, ki ima sina Jakoba, se je po mamini smrti iz Brežic preselila nazaj domov k očetu, ki je ostal sam.
Z ženo Matejo sta se spoznala v cerkvenih krogih, po zaslugi sodelovanja med župnijo Brežice in župnijo Kapele, ki je bila takrat v upravi župnije Brežice. Štefko, ki je bil zvest ministrant in pomočnik kaplanom, je hodil k mladinskemu verouku iz Župelevca (Župnija Kapele) v sosednjo župnijo Brežice.
Mateja, žena pokojnega Štefka, me je letos sredi junija prosila, da poizvem, kdo je lastnik parcele in prosim za dovoljenje, da bi lahko na kraju nesreče potekala daritev sv. maše, na dan njegovega rojstnega dne. S pomočjo faranov sem izvedel, da je lastnik parcele, g. David Ostan, ki mi je povedal, da na kraj nesreče večkrat pelje tudi svoje otroke in tam prižgejo svečo in molijo. Z veseljem je dovolil, da tam darujemo sv. mašo, in predlagal, da se na tem kraju postavi znamenje. S pomočjo več dobrotnikov smo v zelo kratkem času postavili lesen macesnov križ.
Sveta maša za pokojnega Štefka je potekala na njegov rojstni dan, 9. julija 2019. Somaševanje je vodil p. Marko Senica, somaševali pa so še brežiški župnik - zlatomašnik g. Milan Kšela, nekdanji brežiški kaplan, zdaj župnik na Kalobju, gospod Peter Orešnik, in Bogdan Vidmar.
Kapucin, p. Marko Senica, ki deluje v Krškem, je bil duhovni spremljevalec zakonske skupine Družina in življenje v Krškem in tudi spovednik pokojnega Štefka. Bil je eden prvih, ki je obiskal kraj nesreče in dal pobudo za sv. mašo na kraju nesreče.
Sv. maše se je udeležila družina pokojnega Štefka, Štefkova sestra, ženina mama, pa tudi zaposleni v podjetju, ki ga je ustanovil in vodil Štefko. Poleg tega se je sv. maše udeležilo tudi kar lepo število Bovčanov.
Iz zapisov prijateljev in znancev ob njegovi smrti izvemo, da je bil Štefko Kolić v prvi vrsti družinski človek; predan mož in dober oče sedmih otrok – z enim otrokom se je že srečal v večnosti. Po izobrazbi je bil teolog, a ni ostajal le pri "znanju in govorjenju o Bogu", temveč se je učil "pogovarjati se z Bogom". Bil je mož molitve, dobrotljive in dejavne vere ter mnogovrstnih pobud. Sredi julija 2018 sta z ženo Matejo dva dni kolesarila po Avstriji in tako obeležila 20. obletnico poroke. Svojo družino je vzdrževal s trdim delom v podjetju, ki ga je ustanovil leta 2003. Sprva je imel trgovino z radijsko vodenimi modeli letal in avtomobilov, temu je dodal še kombi za prevoze otrok s posebnimi potrebami v šolo in domov.

Sveta maša za ŠK, 9. julij 2019

Letalo, v katerem je strmoglavil Štefko Kolić

Skrbel pa ni le za svojo družino, temveč se je razdajal tudi širši skupnosti. Bil je prijazen in vesel človek, ki je rad pomagal bližnjim. Z ženo Matejo sta vodila več zakonskih skupin in pričevala za družinsko življenje. S svojim zgledom številne družine sta mlade pare vzgajala za kakovostne medsebojne odnose. Redno sta se udeleževala seminarjev za zakonce v okviru Družina in življenje. Z ženo Matejo in otroki so se z avtodomom udeleževali romanj po slovenskih kolesarskih Jakobovih poteh.
Več kot 20 let je bil Štefko dejaven pripadnik civilne zaščite Občine Brežice. Sodeloval je pri usposabljanjih in v posredovanjih ob nesrečah. Med drugim je iz zraka posnel poplave v občini Brežice, sodeloval pri odstranjevanju žledu (februar, 2014) in v Sprejemnem centru za begunce v Brežicah (2015).
Štefko Kolić je bil tudi navdušen in strasten pilot, član Aerokluba Novo mesto in gonilna sila Aerokluba Posavje, v zadnjem letu pa je pomagal tudi pri opravljanju panoramskih poletov in aerovleke v Bovcu.
Sam Štefka nisem poznal, čeprav sva se morda kdaj srečala. Spoznavam ga preko tistih, ki so ga poznali in z njim živeli. Menim, da je zelo zgovoren napis na kamnu, ki ga je žena Mateja skupaj z otroki, v spomin na moža in očeta, položila na kraj nesreče. Ta napis veliko pove o Štefku, pa tudi o odnosih v njegovi družini.

ŠK - pogled z mesta nesreče, 16. junij 2019

ŠTEFKO KOLIĆ	*O, Bog,*
* 09. 07. 1972	*naj se ne pritožujemo,*
	ker smo izgubili Štefkota,
	naj se ti raje zahvalimo,
	ker smo z njim živeli
	tako lepo in bogato življenje.
	**(po A.H.K.)*
† 29. 07. 2018	*Sprejmi ga v svoje veselje,*
	v višine, ki jih je tako ljubil!
	Mateja
	Lenart, Manca, Rok
	Vid, Lucija, Janez Pavel

Prej nisem na to pomislil, toda p. Marko Senica je pri pridigi nakazal, da je Štefko Kolić primeren kandidat za svetnika, da bi bil tudi uradno razglašen za blaženega in svetnika ter postavljen na oltar. Lahko nam je za zgled kristjana, ki prejema zakramente in moli, vzor za očete, priprošnjik za družine, zgled odprtosti za življenje, zgled odgovornosti v družbi in za pomoč bližnjim. Vemo, da smo k svetosti poklicani vsi, tudi laiki, tudi poročeni. Ženi Mateji sem omenil, da sem se priporočil njenemu pokojnemu možu, da pomaga, da se na Bovškem konča demografska zima. Presenetila me je s tem, da je darovala za sv. mašo, ki sem jo 9. 7. 2019 imel, prav v ta namen.
Žena Mateja je po Božji milosti zmogla zreti na kraj nesreče. Zmogla pa je še korak več, s kraja nesreče - "iz smrti" - je dvignila pogled na okolico, ki se vidi s kraja nesreče. Ko je uzrla fotografijo "pogled z mesta nesreče", je osupnila, ker je dotlej videla le ožgano mesto nesreče. Zaradi sporočilnosti obeh pogledov se je odločila za spominsko podobico, na kateri sta oba pogleda. Sporočilo spominske podobice je, da nas vsaka, še tako težka preizkušnja usmerja še k drugemu, lepemu in življenja polnemu pogledu, ki nam ga odstira Bog po svojem križu, po zmagi nad smrtjo, po obljubi večnega življenja. Mateja pravi: "Štefko me je vedno usmerjal na to lepo, pozitivno plat dogodkov. Očitno to počne še naprej! 'Če ni kristjan vesel, potem je mrtev', tako je Štefko pogosto pravil".
Pogled s kraja Štefkove smrti je čudovit, poln življenja in dogajanja: zelena gozdna jasa, drevesa, dinamično krnsko pogorje, mogočen Rombon, zanimivi oblaki nad Kaninom (Kaminom) ... Na fotografiji, ki jo je Mateja izbrala za spominsko podobico in jo poimenovala "v Življenje", se vidi tudi sled letala, ki gre navzgor, v višine. Seveda je "pogled s kraja nesreče" le prispodoba, le Stvarnikovo in Štefkovo sporočilo za nas. Kako življenje prekipeva šele v pravih nebesih, če je že v zemeljskem raju pod Triglavom tako lepo!

Bogdan Vidmar (Bovec, 29. 7. 2019)

*po A. H. K. – Ta del zapisa je povzet po pesmi gospe Antonije H. Križaj iz Škofje Loke, katere sin Klemen je kot 16-leten fant nesrečno preminil verjetno v kakšni ledeniški razpoki v Dolomitih in ga do danes še niso našli. Ob Štefkovi smrti je ženi Mateji poslala to svojo pesem, ki je sicer daljša. Besedilo pesmi je izražalo tudi Matejine občutke in je z dovoljenjem A. H. K. del pesmi napisala na spominski kamen.

To je naša moč...

Italijanska zveza katoliških tednikov

... 189 časopisov,
milijon kopij
v vsej Italiji

VSEDRŽAVNA POOBLAŠČENA OGLAŠEVALSKA AGENCIJA:PUBLICINQUE SRL
UL. FATTORI 3/C - 10141 TURIN
TEL. 011 3350411 - FAKS 011 3828355 - E.MAIL:TORINO@PUBLICINQUE.IT

FISC FEDERAZIONE ITALIANASETTIMANALI CATTOLICI
UL. AURELIA 468 - 00165 RIM
TEL. 06 6638491 - FAKS 06 6640339

Kostanjevica nad Novo Gorico / Koncert

Krasen glasbeni večer s skladbami za trobila in orgle

Prav ko se je dež ulival kot iz škafa, se je v cerkvi Gospodovega oznanjenja Mariji, na Kostanjevici nad Novo Gorico, začel nenavaden koncert z naslovom *SiBRASS poletni koncert tria Friederich, Takezawa & Kosem.* Priredila sta ga Frančiškov samostan Kostanjevica v Novi Gorici in Društvo za trobilno komorno glasbo SiBRASS. Omogočilo pa ga je podjetje Inotherm d. o. o.

Po maši na "porcijunkulo" (včasih so v Gorici na ta dan verniki obiskovali cerkev "pri kapucinih" in molili za odpustek; ime izvira iz lat. portiuncola, to je majhna cerkvica, v kateri je najraje molil sv. Frančišek Asiški, zdaj je "vgrajena" v baziliko Santa Maria degli Angeli v Assisiju) so imenitni glasbeniki Reinhold Friedrich (trobenta), Eriko Takezawa (orgle) in Franc Kosem (trobenta) v nekaj manj kot poldrugo uro trajajočem koncertu nudili zbranemu občinstvu raznih generacij čudovite bisere glasbenih mojstrov različnih obdobij in ga z njimi pospremenili v raznolike zakladnice resne glasbe. Neštete zvočne nianse orgel, "kraljice glasbil", so se prepletale z zvoki trobent in ustvarjale enkratno zvočno harmonijo. Uvodoma se je tako virtuozno oglasila *Toccata za orgle in trobento* v D-duru Giovanni-ja Battiste Martinija (1706-1784), frančiškana, zelo cenjenega skladatelja, ki je bil eden izmed Mozartovih učiteljev. Tudi Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) je bil s svojo "sanjavo" *Fantazijo za orgle v d-molu KV 397* protagonist večera, na katerem je Eriko Takezawa mogočno izvedla tudi *Preludij in fugo za orgle v b-molu, BWV 867, št. 22* Johanna Sebastiana Bacha (1685-1750), ob čigar skladbah smo včasih vneti poslušalci v goriški stolnici in cerkvi sv. Ignacija uživali ob izvrstnih interpretacijah nepozabnega organista Huberta Berganta. Na kostanjeviškem večeru je organistka Takezawa solistično izvedla še *Sonato št. 3. za orgle v A-duru, op. 65* Felixa Mendelssohna – Bartholdyja (1809-1847). Skupaj s trobento pa so se orgle oglašale v skladbah Giuseppeja Torellija (1658-1709) v *Koncertu za trobento in orgle v D-duru*ter *v Koncertih v f- molu in D-duru TWV D: 51* Georga Philippa Telemanna (1681-1767), pa še v *Sonati v G- duru* Jeana Baptista Loeilleta (1680-1730). Nevsakdanji je bil koncert za dve trobenti in orgle v *C-duru, RV 537* Antonia Vivaldija (1678-1767).

Franc Kosem, Eriko Takezawa in Reinhold Friedrich

V prezbiteriju je neslutene zvoke iz svoje trobente izvabljal Franc Kosem, ko je izvajal svojevrstne *Poti za trobento*, skladbo, ki jo je napisal Toru Takemitsu (1930-1996), eden izmed največjih sodobnih japonskih skladateljev. Pozorno občinstvo je ob koncu namenilo mojstrskim glasbenim izvajalcem hvaležno ploskanje in pri tem iztržilo še dodatek. Imeniten koncert so na Kostanjevici podarili na mednarodnem glasbenem prizorišču poznani glasbeniki, trobentača Reinhold Friedrich, Franc Kosem in pianistka ter organistka Eriko Takezawa. Reinhold Friedrich je l. 1986 prejel prvo nagrado na mednarodnem tekmovanju ARD in od tedaj je prisoten na mednarodnih odrih. S svojo trobento izvaja širok glasbeni spekter, od stare glasbe do sodobnih solističnih del. Pri izvedbi skladb se večkrat poslužuje tudi historičnih instrumentov. Med drugim je prvi trobentač in umetniški vodja Trobilnega ansambla Festivalskega orkestra Luzern že od ustanovitve le-tega pod umetniškim vodstvom slavnega italijanskega dirigenta Claudia Abbada. Od l. 1989 je predavatelj na Visoki šoli za glasbo v Karlsruheju na Nemškem, poučuje tudi na Kraljevi akademiji za glasbo v Londonu, na Elizabetini univerzi za glasbo v Hirošimi in na Visoki šoli za glasbo kraljice Reine Sophie v Madridu. Vsako sezono je zelo zaželjen gost številnih koncertnih odrov, tudi na Slovenskem, kjer je imel številne mojstrske tečaje za trobento. V Sloveniji je med drugim s Komornim godalnim orkestrom Slovenske filharmonije izvajal *Brandenburški koncert št. 2* J. S. Bacha.

Eriko Takezawa je študirala na Japonskem. Leta 1984 je prejela nagrado na mednarodnem klavirskem tekmovanju v Ostuniju v Italiji in še veliko drugih priznanj ter koncertirala po različnih krajih v Evropi, na Bližnjem in Daljnem vzhodu, na Japonskem, Koreji... Je profesorica na Visoki šoli za glasbo v Karlsruheju v Nemčiji. Na najprestižnejših glasbenih evropskih tekmovanjih pa sodeluje kot korepetitorka.

Slovenec Fran Kosem je že od l. 2004 solo trobentač v Orkestru Slovenske filharmonije in od l. 2015 profesor trobente in komorne igre na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani. Dodiplomski in podiplomski študij je končal na omenjeni ljubljanski glasbeni akademiji pri prof. Antonu Grčarju, izpopolnjeval pa se je pri prof. Reinholdu Friedrichu. L. 2012 je dobil nagrado Prešernovega sklada. Nastopil je že na raznih festivalih in koncertnih odrih v Sloveniji in po svetu. Koncertiral je ob spremljavi Simfonikov RTV Slovenija, Mariborske filharmonije, Zagrebških solistov in Orkestra Slovenske filharmonije. S tem je posnel tudi zgoščenko koncertov za trobento in orkester Leopolda Mozarta, Franza Josepha Haydna in Johanna Nepomuka Hummla. Krstno je izvedel nad trideset del slovenskih skladateljev. L. 2016 je izšla njegova druga samostojna zgoščenka REFLECTIONS z deli za trobento in klavir. Franc Kosem je redni član Trobilnega ansambla Slovenske filharmonije ter vodja Društva za trobilno komorno glasbo SiBRASS.

Iva Koršič

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (75)

Dimitri Tabaj

Jožef - Pepi Cotič (1)

V domačih predalih se pogostoma skrivajo družinski spomini, ki so lahko včasih pomembni tudi v širšem zgodovinskem okviru. Objavljam tokrat *"Vojno knjižico št. 666663"* mojega deda Jožefa Cotiča - Pepija (ali tudi Pepilija, 1922-1986), ki je od maja 1945 do januarja 1946 služil kot borec in bolničar v Jugoslovanski armadi. O tem, da je bila takrat vojna knjižica nadvse pomemben dokument, priča napis, ki se nahaja na drugi strani - in nam pove, da so ga borci morali vedno nositi s seboj in *"dobro čuvati"*, medtem ko v primeru izgube dokumenta so morali takoj obvestiti starešino: *"1. Vojnu knjižicu moraju sva vojna lica nositi uvek sa sobom i istu dobro čuvati. 2. Kada vlastnik izgubi vojnu knjižicu ili ostane bez ove na ma koji način, dužan je o tome odmah izvestiti pretpostavljenog starešinu".*

Jožef Cotič je bil sin štandreškega zidarskega mojstra Jožefa (Pepa) Cotiča, ki je z bratom Ivanom (Nutom) vodil gradbeno podjetje, in gospodinje Julijane (Julke) Cotič roj. Okroglič iz Podgozda (Trščaki, Kal nad Kanalom). Rod Cotičev izhaja z Vrha, kjer je priimek izpričan že dolga stoletja in kjer je bil leta 1866 rojen ded mojega deda Ivan (poročen z Marijo Bregant iz Štandreža, ki je bila na vasi poznana tudi kot domača zdravilka s psevdonimom *'duohtar Smola'*), sin Ivana (1828), ki je bil sin Štefana, ki je bil sin Matjaža (ok. 1750). Mati mojega deda - Julka Okroglič - je bila rojena leta 1899 v Podgozdu (Trščaki). Višji del tega zaselka je danes v razvalinah, vključno s hišo, v kateri se je rodila moja prababica in pred katero je še leta 1969 poziral moj ded Jožef Cotič z mojo babico Doro Cotič roj. Brankovič (glej sliko). Dobro se je ohranil kamniti vodnjak, ki je star več stoletij in stoji v bližini velike lipe. V tem kraju je nekoč živelo več kot 50 ljudi; imeli so velike pašnike in precej glav velike živine. Poleti so vsak teden prirejali plese ali zabave. Danes je kraj dosegljiv le s terenskim vozilom in z dodatnimi 10 minutami hoje po zelo zaraščenem gozdu (priporočljivo le v zimskem času). Tukaj je bila doma mati moje prababice Julke, Marijana Bukovec (rojena leta 1866), poročena z Andrejem Okrogličem (letnik 1855). Rodbina Okroglič izhaja z bližnjega Okroglega, kjer še stoji lepo ohranjena domačija, ki je več stoletij v lasti te družine in kjer so se rodili že Julkini predniki Andrej (1855), Andrej (1821), Matevž (1798) in Andrej (verjetno ok. 1760-1770).

Iz idilične vasice Okroglo (Kal nad Kanalom) izhaja rodbina Okroglič.

Priimek Cotič je bil družini poitalijančen leta 1932 v obliko Zotti, z odlokom goriškega prefekta Carla Tienga, razvpitega okupatorja in zagrizenega preganjalca Frančiška Borgie Sedeja, zadnjega slovenskega knezonadškofa v Gorici. Carlo Tiengo je bil nekaj časa tudi državni poslanec in je kasneje postal celo minister za korporacije v zadnji Mussolinijevi vladi, posledično tudi član Velikega fašističnega sveta. Umrl je v čudnih okoliščinah 11. maja 1945 blizu Milana.

Pred drugo svetovno vojno in med njo je bil Jožef Cotič kot delavec zaposlen v livarni Safog v Gorici. Vojaški rok pod italijansko okupacijo je služil v Parmi in Fanu. Med nemško okupacijo je bil - kot mnogo drugih sovaščanov in sovaščank - prisilno mobiliziran v nemško inženirsko organizacijo Todt, za katero je prevažal material. Delo za organizacijo, poimenovano po generalu inž. Fritzu Todtu - ministru za oborožitev, strelivo in industrijo Tretjega rajha ter predhodniku Alberta Speera - je bilo prisilno in pod nadzorom nemške vojaške uprave. Ravno takrat je Jožef Cotič stopil v stik z Osvobodilno fronto slovenskega naroda.

Jožef Cotič starejši - oče mojega deda (desno) - z bratom Ivanom (levo); oba sta bila gradbenika.

Ruševine rojstne hiše Julijane Okroglič v Podgozdu leta 1969. Pred hišo pozirata moj ded Jožef Cotič in moja babica Dora Cotič roj. Brankovič.

Julijana Cotič roj. Okroglič z možem Jožefom Cotičem starejšim

Moj ded Jožef Cotič in njegova mama Julijana Cotič roj. Okroglič

DELNO OBJAVLJENO TUDI NA PORTALU KAMRA, PORTALU DIGITALIZIRANE KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENSKIH POKRAJIN (www.kamra.si), KI GA UPRAVLJA OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

Poslovil se je zborovodja Klavdij Koloini

V 81. letu starosti je umrl eden najvidnejših slovenskih zborovodij, Klavdij Koloini (1939-2019). Pod njegovo taktirko so delovali številni zbori, bil je predsednik Pevske zveze, eden od glavnih stebrov revije Primorska poje in pobudnik drugih pevskih manifestacij. Bil je tudi eden od pobudnikov uglasbitve skladbe Vstajenje Primorske.

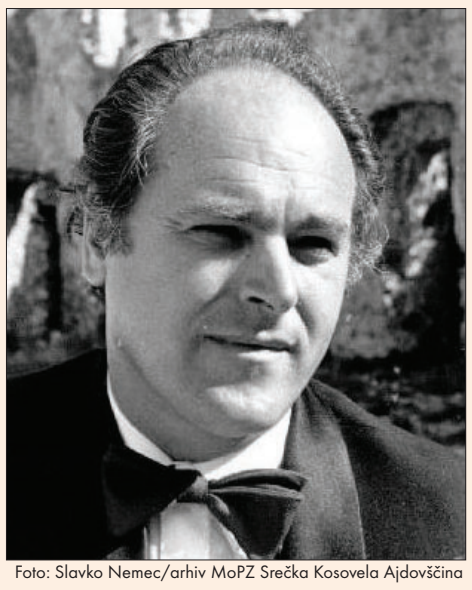
Foto: Slavko Nemec/arhiv MoPZ Srečka Kosovela Ajdovščina

Pod njegovo taktirko so prepevali številni slovenski pevski zbori, med drugim PAZ Vinko Vodopivec, MePZ France Bevk iz Prvačine, MePZ Primorje iz Ajdovščine in predvsem Pevski zbor Lipa Ajdovščina. Posebej pomembno je njegovo delovanje na čelu Moškega pevskega zbora Srečko Kosovel iz Ajdovščine, s katerim je dosegel visoke uvrstitve tako na domačih kot tujih tekmovanjih, zbor pa se je uvrstil med vidnejše slovenske moške pevske zbore.

Koloini je živel v Vipavskem Križu, na Primorskem so ga poznali kot karizmatično osebo. Nekaj časa je deloval tudi kot predsednik Pevske zveze in bil je ravnatelj Glasbene šole Ajdovščina. Deloval je tudi kot organizator raznih pevskih manifestacij - tudi njegovim zaslugam gre pripisati uresničitev mednarodnega festivala Revolucija in glasba ter revije Primorska poje.

Koloini je bil tudi eden izmed utemeljiteljev Združenja pevskih zborov Primorske ter eden od pobudnikov, da je skladatelj Rado Simoniti uglasbil skladbo Vstajenje Primorske.

Za svoje delo je prejel zlato Gallusovo odličje Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti.

Na poletni šoli v Angliji prvič tudi slovenščina

Prevajali so dele Vojnovićevega romana Figa

Od 21. do 26. julija 2019 je v angleškem mestecu Norwich potekala mednarodna poletna šola literarnega prevajanja in kreativnega pisanja, ki jo vsako leto organizirata Britanski center za literarno prevajanje (British Centre for Literary Translation) in Državni pisateljski center (National Centre for Writing). Letos je bila na poletni šoli prvič prisotna tudi slovenščina.

Udeležencev poletne šole je bilo kar enainsedemdeset, razdeljeni pa so bili v šest delavnic: na štirih delavnicah so pod vodstvom priznanih mentorjev prevajali odlomke iz romana v izbranem jeziku – francoščini, italijanščini, španščini ali slovenščini. Preostali dve delavnici pa sta bili večjezični: udeleženci so v angleščino prevajali prozo oziroma poezijo iz jezikov, ki niso bili zastopani na enojezičnih delavnicah.

Slovensko delavnico pod pokroviteljstvom Javne agencije za knjigo, JAK, je vodila Olivia Hellewell, literarna prevajalka, ki je pred kratkim doktorirala na Univerzi v Nottinghamu z disertacijo o prevajanju slovenske literature od leta 1991. Delavnice se je udeležilo sedem zelo raznolikih ljubiteljev prevajanja in slovenske književnosti; med temi je bila tudi tržaška Slovenka. Skupino so sestavljali tako izkušeni prevajalci kot tudi študentje, prevajanje pa je potekalo skupinsko: posamezne povedi je vsak udeleženec najprej prevedel individualno ali pa po pogovoru v manjši skupini, nato pa so vsi skupaj temeljito predebatirali posamezne leksikalne in stilne izbire ter se odločili za končni prevod, ki je vsem ustrezal.

Foto Anita Staff

Udeleženci slovenske delavnice so prevajali odlomke iz zadnjega romana Gorana Vojnovića, *Figa*. Vojnović je slovenski javnosti dobro poznan kot pisatelj, pa tudi kot režiser. Za vse tri romane (med temi je zaradi izvirnosti verjetno najbolj znan njegov prvenec, *Čefurji raus!*), ki jih je do zdaj napisal, je prejel prestižno kresnikovo nagrado. Njegova dela so bila prevedena v kar petnajst jezikov.

Figa pripoveduje zgodbo o treh generacijah iste družine, o medčloveških odnosih, ki jih pogojujejo tako osebne stiske likov kot tudi zgodovinske okoliščine. Udeležencem delavnice je bil pri prevajanju odlomkov iz romana v veliko pomoč sam avtor besedila, ki se jim je na povabilo organizatorjev pridružil v Angliji in tako ponudil vpogled v svoj proces pisanja in v notranjost svojih likov.

Skupina je dobro delovala predvsem zaradi jezikovne mešanice, saj je bilo v njej nekaj maternih govorcev slovenščine in nekaj angleščine. Olivia, vodja skupine, je prevajalce opozarjala na značilnosti angleščine in slovenščine, na katere je treba biti pri prevajanju iz enega v drugi jezik posebno pozorni, sama pa je z veseljem prisluhnila mnenju vsakega od udeležencev, predvsem glede pomenskih nians v izvirnem slovenskem jeziku, zato je ta izkušnja obogatila prav vsakega od soudeleženih. Z delom je bil zadovoljen tudi pisatelj, ki je povedal, da se mu je zdela izkušnja zanimiva, čeprav sam ne bi opravljal prevajalskega poklica. Prav zato pa je prevajalcem hvaležen, saj s svojim delom odpirajo vrata v svet njegovim knjigam, ki bi sicer ostale zaprte le v majhnem slovenskem prostoru.

Literarno prevajanje je pomembno, včasih pa premalo cenjeno umetniško področje. Poletna šola v Norwichu je bila za prevajalce odlična priložnost, da spoznajo kolege s celega sveta, ob tem pa seveda odkrivajo raznolike avtorje in izjemna literarna dela, ki bi brez njihovega posredovanja večini ljudi ostala neznana. Da je na tovrstnem dogodku dobila svoj prostor tudi slovenščina, je za naš jezik nedvomno zelo pozitivno.

Mojca Petaros

Dvojna številka tržaške revije Mladika 5-6/2019

Vrsta zanimivih zapisov, tudi o klimatskih spremembah

Julijska številka tržaške revije Mladika namenja *Fokus* problemu globalnega zemeljska segrevanja, ki povzroča vse več ekstremnih vremenskih pojavov in s tem negativne posledice ne samo v kmetijstvu, ampak tudi v našem načinu življenja. Globalno segrevanje pa je le del vprašanja o tem, kakšen je naš odnos do narave. Zelo resno je tudi vprašanje onesnaževanja z odpadki, ki jih proizvajamo. Vsako leto se v svetu proizvede 300 milijonov ton plastike, mnogo je odplava po morju, samo Sredozemsko morje pogoltne okoli 22.800 plastenk. O tem, kakšne posledice ima plastika v morju, spregovori morski biolog Vinko Bandelj, zaposlen pri Nacionalnem inštitutu za oceanografijo in eksperimentalno geofiziko v Trstu. Globalne spremembe bistveno vplivajo na morje, saj sta podnebje in morje dva dela istega sistema. Ukrepi, ki bi lahko pripomogli k zaustavitvi globalnih sprememb, so zelo zahtevni, ker zadevajo same temelje naše visokotehnološke in potrošniško usmerjene družbe, zato, poudarja Bandelj, je vprašljivo, ali bomo zmožni zaustaviti spremembe, ki že potekajo.

Fokusu sledijo različni članki iz aktualnosti: beremo tako o Slovencih na Hrvaškem, njihovih pravicah in o nedavnih volitvah v svete narodnih manjšin. O tem piše Rudi Merljak.

V rubriki *Prebrali so za vas* Ines Cergol piše o knjigi Štefana Kardoša *Vse moje Amerike*, Denis Poniž pa o pesniški zbirki Ivana Tavčarja *Vrnil bom svoj obraz.*

V rubriki *Literatura* so objavljene kratka zgodba Mojce Petaros *Slutnja*, ki je bila priporočena za objavo na zadnjem, 47. literarnem natečaju revije Mladika, zgodba Pavleta Borštnika z naslovom *Doktor Viktor* in cikel pesmi Milana Novaka z naslovom *Kot bi senca zdrsela čez žarek*, ki je prejel prvo nagrado na 47. literarnem natečaju Mladike.

Franc Križnar piše o manj znanih slovenskih glasbenikih tostran in onstran državnih meja v besedi in sliki. Objavljen je prvi del, v katerem so predstavljeni Levičnik, Žepič, Košat, Lavtižar in Štrekelj.

O rimski preteklosti v Ajdovščini piše umetnostna zgodovinarka Mojca Polona Vaupotič.

Erika Jazbar je pripravila zanimiv zapis z naslovom *Temna stran Toskane*, v katerem predstavlja dve toskanski fašistični taborišči – Sansepolcro in Renicci –, v katerih je bilo zaprtih veliko Slovencev vse do leta 1943. Prvemu taborišču pravijo tudi Il Sacrario degli Slavi – kostnica Slovanov.

V rubriki *Pričevanja* najdemo zapis Magde Rodman o tem, kako je prva svetovna vojna odmevala v šolski kroniki meščanske ljudske šole v Vipavi, ki jo je pisal nadučitelj Anton Skala.

V rubriki *Prosti čas* Mitja Petaros piše o kardinalskem in papeškem grbu Benedikta XVI.

V rubriki *Antena* beremo novice iz zamejsta in zdomstva, o delovanju Društva slovenskih izobražencev, o dnevu državnosti v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in poklonu samostojni Sloveniji v Buenos Airesu.

V mladinskem listu *Rast* Martina Sosič piše o pomenu gledališkega udejstvovanja za mlade, Giulia Černic je pripravila krajše intervjuje o počitnicah, Urška Petaros se je pogovarjala z Martino Jazbec, novo blagajničarko v mednarodni mladinski manjšinski organizaciji YEN, Jernej Močnik ponuja recept riževe solate za tople poletne dni, na posebnih straneh, posvečenih mladinski organizaciji Slovenski kulturni klub, pa sta objavljeni pesmi Martine Sosič in Veronike Škerlavaj.

Vladka Tucovič Sturman **JEZIKOVNICA** 67

Vodja in voditelj

Kdor natančno prebira Jezikovnico, je že ugotovil, da skušam bralce navajati, da bi čim več samostojno uporabljali jezikovni portal Fran, kjer tudi jaz nenehno preverjam, ali me moj jezikovni občutek vara ali imam prav ali se je v jeziku kaj spremenilo in so pravopisci to že zaznali in upoštevali. Nekaj takega se je zgodilo s samostalnikom vodja. Nič več ni namreč zgolj moškega spola (naš vodja), pač pa tudi ženskega (naša vodja), kar je edino smiselno.

Zadnjič sem vam obljubila, da se bomo ukvarjali tudi z besedama voditelj in vodja in njuno pomensko razliko. Tako vodník kot vodič in vodja ter voditelj izhajata iz glagola voditi, o čemer se je možno prepričati v Slovenskem etimološkem slovarju, ki je tudi na jezikovnem portalu Fran, seveda pa tudi v več tiskanih izdajah. O vodniku in vodiču sem pisala zadnjič, tokrat sta na vrsti vodja in voditelj.

Oba samostalnika, vodja in voditelj, na prvi pogled pomenita enako, namreč nekoga, ki kaj vodi, vendar se v posameznih jezikovnih položajih, t. i. kolokacijah, ne uporabljata kot popolni sopomenki. Pomislite npr. na koga, ki vodi televizijsko ali radijsko oddajo ali prireditev – to je voditelj oddaje ali prireditve, ne pa vodja. Po drugi strani lahko za državnike enakovredno uporabimo besedno zvezo voditelji držav ali pa vodje držav, čeprav nam preverjanje na jezikovnem korpusu Gigafida pokaže, da je primerov prve besedne zveze neprimerno več kot druge, bolj uveljavljeno je torej voditelj države, ne vodja.

Prenovljeni Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) pravi, da je vodja – »1. kdor kaj vodi: biti, postati vodja; določiti vodjo; izbrati za vodjo; dober, preudaren vodja / vodja izmene / umetniški vodja zbora kdor odloča o repertoarju in skrbi za umetniški razvoj zbora / vodja delegacije / vodja oddelka / vodja tečaja / vodja oddaje kdor skrbi, da oddaja poteka po določenem načrtu / vodja izleta; 2. kdor z zgledom, nasveti vodi koga: duhovni vodja mladine. « Izraz pedagoški vodja bi težko nadomestili z izrazom pedagoški voditelj, kajne? Tudi umetniški vodja gledališča ne more biti umetniški voditelj gledališča, vodja izleta, ki ni vodnik, pa ne voditelj. Kaj točno pomeni beseda voditelj in v čem se razlikuje od vodje? Voditelj je po SSKJ: »1. kdor vodi kako skupino, skupnost, organizacijo: izbrati, priznati koga za voditelja; delavski, mladinski voditelji; voditelj naroda, stranke / voditelj države / duhovni voditelj mladih; 2. kdor neposredno sodeluje pri realizaciji radijske, televizijske oddaje, prireditve: spreten voditelj; voditelj oddaje o kulturi / voditelj prireditve«. Pri drugem pomenu besede voditelj nikakor ne moremo zamenjati z besedo vodja, npr. vodja oddaje ni voditelj oddaje, medtem ko vidimo, da se tako pri vodji kot voditelju pojavi izraz duhovni vodja in duhovni voditelj mladih. Skratka: v takih primerih se moramo zanesti na svoj jezikovni občutek. Še posebej težko pa je rabo ene ali druge besede razložiti tujcu, ki se uči slovenščino: rabe v posameznih kolokacijah se mora naučiti skupaj z besedo. O voditelju samo še to: skavti uporabljajo izraz skavtski voditelj, taborniki pa taborniški vodnik.

Zdaj pa končno, kar sem napovedala že na začetku. Medtem ko je ženska oblika samostalnika vodnik: vodnica, voditelja pa: voditeljica, je samostalnik vodja moškega in ženskega spola, zato so v prenovljenem SSKJ pri drugi iztočnici samostalnika vodja zapisani zgledi rabe za žensko: "1. ženska, ki kaj vodi: postala je vodja oddelka, izvoljena je bila za vodjo, umetniška vodja zbora; 2. ženska, ki z zgledom, nasveti vodi koga: imenovali so jo duhovna vodja dre; idejna vodja projekta. "

Ne spomnim se še kakšnega slovenskega samostalnika, ki bi bil ženskega in moškega spola, razen samostalnika jagned (topol z navzgor izraščenimi vejami), ki je lahko moškega spola (vitki jagnedi ob cesti) ali ženskega, pri čemer sodi jagned v 2. žensko sklanjatev kot samostalniki nit, mladost ali ljubezen (vitke jagnedi). Če najdete še kakšen tak samostalnik, mi sporočite, velja?

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Zadnji sklepi tržaškega občinskega sveta pred poletnim premorom

Na zadnji seji občinskega sveta v Trstu pred poletnim premorom je svet sprejel nekaj pomembnih sklepov. Soglasno so odločili, da uvedejo poseben sklad z imenom Durante e dopo di noi (v slovenščini Med in za nami), s katerim se pomaga osebam s posebnimi potrebami po smrti njihovih skrbnikov.

Naredili so rebalans občinskega proračuna, ki dodeljuje nekaj več kot 16 milijonov evrov za razna javna dela na občinskem območju, posebno pozornost pa bodo namenili šolskim poslopjem in ureditvi rojanske četrti, ki je bila nekoč vojašnica prometne policije.

Občinska svetnika Valentina Repini in Igor Švab sta predstavila naslednji dve točki dnevnega reda, ki sta predvidevali ureditev avtobusnega postajališča v Križu in oživitev in sanacijo poti, ki povezuje obalno cesto s Kontovelskim gričem, kar je občinski odbor sprejel.

Na seji so občinski svetniki odobrili tudi rebalans proračuna Medobčinske julijske zveze, ki med drugim dodeljuje več kot dva milijona evrov za dokončanje obnove šole Jožef Stefan in izredna dela na liceju France Prešeren.

Sprejeli so tudi sklep medobčinske zveze, ki predvideva denarni prispevek za ureditev počasne mobilnosti, kamor spada urejanje kolesarskih stez in privezov za manjše čolne.

Gropajska osnovna šola, ki je že dvajset let zaprta in ki naj bi jo občina dodelila italijanski ustanovi za urjenje psov, je v preteklih dneh dvignila kar precej prahu v medijih. Občinski svetnik Igor Švab se je v telefonskem pogovoru z županom dogovoril, da se ob vrnitvi osebno pogovorita z željo za ugodno rešitev.

Pojasnilo Igorja Svaba, podpredsednika občinskega sveta in svetnika SSk v skupini Demokratske stranke

Glede zadeve o gropajski šoli bi rad izpostavil naslednje: gotovo je morda šlo za prenagljeno odločitev občinskega odbora in žal brez predhodnega soočanja z območjem in brez mnenja rajonskega sveta, ki pa po veljavni normi ni obvezujoče pri sklepih odbora, a bi spadalo v transparentno upravljanje, kot tudi ne vidim nobenega napada na manjšino, saj če bi res šlo za to, obstajajo drugi načini in dejanja, ki bi manjšino bolj prizadeli; v tem primeru pa se več kot devetnajst let zapuščena lokacija začasno dodeli italijanski zvezi FIRS za urjenje reševalnih psov; z nekega vidika gre za družbeno-humanitarno dejavnost in prav zato popolnoma podpiram javne izjave župana Dipiazze, saj razen načrta iz leta 2009, ki pa je propadel zaradi odločitve trebenske šole, drugih načrtov ni bilo.

Upam, da bo ta dogodek spodbudil našo narodno skupnost, da končno sedemo k mizi in da z odgovornim in resnim pristopom pridemo do konkretnih načrtov in dejanj, saj smo z demagogijo, ki spada v politično folkloro, izgubili polnih dvajset let.

V spomin na cenjeno sodelavko GMD

Pismo ob 20-letnici smrti prof. Nade Pertot

Spoštovana in draga prof. Nada Pertot,

po dolgem času sem nocoj spet sedel pri kuhinjski mizi v Svečah in bral. V dnevni sobi so se naši mladi igrali družabno igro in se smejali. Ko se zberejo bratranci in sestrične, je pravi užitek poslušati, kako se zabavajo, smejejo, pripovedujejo, igrajo, načrtujejo planinske ture in tako naprej. Z Marjo sva bila v kuhinji. Bral sem Nedeljo, ona pa je v predalu kuhinjske mize med družinskimi slikami iskala fotografije, ki bi bile uporabne za publikacijo ob 110-letnici sveškega KD Kočna. Tega gradiva je pri Feinigovih veliko, saj so bili tako dedi Anton kot babi Malka in seveda otroci vpeti v prosvetno delovanje. Med družinskimi fotografijami je zato tudi veliko takih, ki dokumentirajo nastope otroškega zborčka, mladinske in odrasle gledališke skupine in seveda moškega zbora Kočna. Tako na zadnji strani neke črno-bele fotografije moškega zbora piše: "V spomin zborovodji, Vinko Zaletel". Pa sem se spomnil na tega duhovnika, ki je pred 50 leti, kaki dve ali tri poletja zaporedoma, prihajal na obisk k svojemu sošolcu in našemu devinskemu župniku g. Ivanu Kretiču, da bi bil nekaj dni pri morju. Na predvečer odhoda pa nam je v župnijski dvoranici kazal diapozitive in pripovedoval o svojih potovanjih, a tudi o Koroški in tamkajšnjih razmerah. Med družinskimi pa je bila tudi fotografija naše Nade, ko je bila kakšne štiri leta stara in je pobirala orehe. Pa sem se spomnil, kako je bila vznemirjena, ko je tistega poletja videla popolni sončni mrk. Bil je 11. avgust 1999 in tisti dan smo vsi udeleženci poletnega pevskega seminarja Zveze cerkvenih pevskih zborov v Rogaški Slatini prekinili vaje, da bi spremljali ta redki nebesni pojav. Prav tisti sončni mrk pa me tudi spominja na vašo smrt, saj so mi tisto jutro iz Trsta sporočili, da ste umrli v nabrežinskem sanatoriju.

Dvajset let je minilo in veliko se je zgodilo od tedaj. Vprašati bom moral Marijo Češčut, ali mogoče ve za kakšno obletno mašo, in nameravam se ustaviti na nabrežinskem pokopališču, da vas obiščem. Prav Marija Češčut, a tudi Majda Cibic vas imata pogosto v mislih. Še zlasti, ko lektorirata tekste za Goriško Mohorjevo družbo. V kakšni slovnični zagati radi segata po vašem jezikovnem priročniku *Pomagajmo si sami*, ki je izšel leta 1997 pri GMD, in kot mi pravita, navadno najdeta pravo rešitev. Tudi sam ga včasih rabim in upam, da bo knjiga koristila tudi mojim kolegom, kot koristi meni, ko stopim do police, kjer imamo na radiu priročnike, in poiščem poglavje, ki me zanima.

Slovenščina in slovenska šola. Prav gotovo sta to bili prva vaša ljubezen in skrb. Poučevanje materinščine je bilo za vas več kot poklic. Nič ne bom rekel, a gotov sem, da z veliko zaskrbljenostjo spremljate stanje na naših šolah, tako z vidika didaktike kot upravljanja šolske politike. Prav rad bi zvedel, kaj npr. menite o letošnji reformi mature na slovenskih šolah in odgovorih maturantov, profesorjev in samega deželnega šolskega urada. Gotov sem, da bi prebrali marsikatero vaše javno pismo o tej temi. Na vas sem se spomnil, ko sem bil jeseni na prvi seji razrednega sveta naše Mire, ko so profesorji med drugim spregovorili o obvezni dijaški delovni praksi, ki so jo opravljali dijaki, o ciljih in uspehih te izkušnje. Na misel mi je prišel uvod v vašo slovensko antologijo za nižje srednje šole *Naše bogastvo* v treh knjigah z naslovi *Nekoč, Danes, Jutri*, ki jih je izdal deželni šolski urad za Furlanijo Julijsko krajino leta 1985. V njem ste zapisali, da ste ta berila sestavljali z namenom, da bi pridobljeno znanje dijakom pomagalo do splošne razgledanosti in da bi zrasli v samostojne, samozavestne, kritične in ponosne osebnosti. Tako nekako ste zapisali, meni pa je ob vsem razglabljanju prihajalo na misel, da so že v srednjem veku vedeli (če že ne latinci), da "non scholae, sed vitae discimus". Tudi antologija *Od antike do danes*, ki je bila namenjena prvima dvema razredoma višjih šol, je nastala s podobnim namenom.

Prav glede šolskih knjig ste mi nekoč, ko sva se srečala v tiskarni na Občinah v strukturah Villaggia del fanciullo, rekli, da so šolske knjige, ki nastanejo v našem okolju, primerne, ker jih pišejo ljudje, ki poznanjo naše šolske razmere, in koristne ne le za učence in dijake, ampak tudi za same avtorje, ker spodbujajo samostojno ustvarjalnost med našimi šolskimi kadri.

Večkrat sem se spomnil tega vašega samozavestnega gledanja na domače znanje in tukajšnjo ustvarjalnost na vseh področjih. Tudi danes se mi zdi to primerna drža in mislim, da je prav iz te samozavesti izvirala tudi vaša pripravljenost, da z mnogimi članki za razne časopise, a tudi z nizi oddaj za naš Radio, s predavanji in predstavitvami knjig, nagovori in veznimi teksti pomagate tudi našim društvom, pevskim zborom, ZCPZ ali župnijam, ko so prirejali koncerte, prireditve ob dnevu slovenske kulture ali predstavitve knjig. Mnoge teme ste sami predlagali, kot npr. Fantom izpod Grmade predstavitev pesniške zbirke pesnika Ivana Legiše iz Medjevasi, ki živi in poln domotožja in spominov ustvarja v Avstraliji. Bil je to edinstven dogodek in domači avtor zame pravo odkritje. Znali ste povezovati in spodbudno nagovarjati ljudi. Vedeli ste, da je mogoče doseči boljše in lepše uspehe tako na osebni kot širši ravni predvsem z dobro, spodbudno besedo, pozitivnim vabilom k ukrepanju.

Nenadomestljivo je bilo delo, ki ste ga, zlasti po upokojitvi leta 1993, opravili za GMD, saj ste uredili kar nekaj knjig. Nepozabni so pogovori z Lipovcem, Aleksandrom Kosovelom in drugimi avtorji ali sodelavci, ko smo se odpravljali na predstavitve ali se vračali oz. se z njimi srečevali za usklajevanje tekstov in vsebin. Pri tem sem vedno znova občudoval, kako ste se znali prijazno, lepo in uspešno soočati s temi sogovorniki.

Tako, spoštovana profesorica, draga Nada Pertot, končati moram. Gotov sem, da nas iz nebeškega Jeruzalema s pozornostjo in zavzetostjo spremljate in nam pomagate, da se končno vse izide lepo in prav.

Hvala za vse in zbogom!
Vaš Marko Tavčar
Sveče, 4. avgust 2019

Uspešno izveden oratorij na Občinah

Spoznavanje vrednot ob Petru Klepcu

Po nekaj letih premora je letos že drugič zaporedoma zaživel oratorij na Občinah. Od 29. julija do 2. avgusta se je na Občinah zbralo 20 otrok in 11 animatorjev, ki so skupaj preživeli krasen teden ob zgodbi Petra Klepca.

Glavno breme na oratoriju je tudi letos prevzel openski vikar Metod Ogorevc, ki je bil glavni organizator. Poleg animatorjev mu je na oratoriju pomagala tudi Marija Štekar, ki je poskrbela za katehezo. Oratorij je dejavnost, ki je zelo priljubljena v Sloveniji. Vsako leto skupina duhovnikov pripravi temo, ki je skupna za vse oratorije po Sloveniji.

Večkrat ima oratorij temo, v kateri otroci odkrivajo življenje kakšega svetnika. Letošnji oratorij pa je nosil naslov *Imaš moč*, tema pa je bila zgodba Petra Klepca.

Na oratoriju ima osrednjo vlogo zgodba, ki jo otroci poslušajo vsak dan, po njej pa sledi kateheza, pri kateri razmišljajo o zgodbi in raznih krščanskih vrednotah. Prvi dan je imel del zgodbe naslov *Moč prošnje*. V zgodbi Peter Klepec prosi Boga za moč, da ga pastirji ne bi zbadali. V katehezi so se otroci naučili, kako se reče prosim v različnih jezikih. Drugi dan je bil naslov *Moč odpuščanja* – Peter dobi moč in odpusti vsem, ki so prej slabo ravnali z njim. Tudi otroci so med katehezo skušali odpuščati nekaj, kar jim do zdaj še ni uspelo narediti. Tretji dan se je naslov glasil *(Po) moč*. Zgodba se je nadaljevala s tem, da je Peter premagal velikana in dobil nekaj denarja za preživljanje. Otroci so se pri katehezi učili, da je treba pomagati drugim in se zahvalili za tisto, kar imajo. Četrti del zgodbe je nosil naslov *Moč spoznanja*. Petru so namreč obljubili vrečo zlata, ki pa mu je kralj še ni izplačal, ampak ga je držal na dvoru. Ko je Peter razumel, da ga je kralj ogoljufal in zaprl v ječo njegove sovaščane, se je razjezil in od kralja zahteval, kar mu je pripadalo, poleg tega pa je izpustil svoje sovaščane. Zadnji del zgodbe je nosil naslov *Moč svetega zakona*. V tem delu se je Peter s svojimi sovaščani vrnil v vas in se poročil s sovaščanko. Spoznal je, da večkrat ne potrebuje fizične moči, ampak moč ljubezni. Zadnji dan so otroci pri katehezi delali scooby dooje v dvojicah, scooby doo je bil sestavljen iz treh vrvic, ki so prikazovale vez med dvema osebama in Bogom.

Poleg zgodbe je zelo pomembno, da se otroci na oratoriju zabavajo. Zato so pripravili različne delavnice, med katerimi so otroci izdelali več ročnih del, med drugim izdelali obesek iz lesa, ladjice itd. Popoldnevi pa so bili namenjeni skupnim igram, tudi vodnim, ker je bilo zelo vroče.

Zabave res ni manjkalo, saj so poskrbeli za kar dva izleta: v četrtek so se odpravili v vodni park Acquasplash, v petek pa so šli na morje.

Tudi letos so pred oratorijem dva tedna potekale glasbene urice, na katerih so se otroci učili nove pesmi, igrali so tudi na bobne in kitare. Po vsakem tednu so tudi prikazali staršem, kaj so se naučili, nove pesmi pa so jim prišle prav tudi na oratoriju, kjer so jih z veseljem prepevali.

Urška Petaros

POGOVOR Ilde Košuta

Za bodoče bralce se nam ni treba bati

V Tržaškem knjižnem središču imajo tudi v poletnih mesecih polne roke dela. Ilde Košuta, dolgoletno uporaviteljico najprej Tržaške knjigarne in zdaj že štiri leta Tržaškega knjižnega središča na Oberdankovem trgu, smo zmotili med zlaganjem učbenikov, ki so jih dijaki naročili za prihodnje šolsko leto.

Koliko obiska imate v poletnih dneh, ko je tako vroče?

Ljudje prihajajo mimo, ker sprejemamo naročila za učbenike. Že ko učenci in dijaki prejmejo spričevalo na polovici junija, pridejo k nam naročit šolske knjige za prihodnje šolsko leto, da imajo zagotovljene učbenike, ko grejo naslednje leto v šolo. Na ta obisk vreme ne vpliva, pridejo tudi, ko je 40 stopinj Celzija. Drugače je razveseljivo dejstvo, da prihajajo v poletnih mesecih v knjigarno tudi nonoti z vnuki, ki obiskujejo vrtec oz. osnovno šolo, in se podijo po našem otroškem oddelku in izbirajo knjige. V poletnih mesecih imajo več časa in si ga tudi vzamejo, da izbirajo knjige in jih gledajo konkretno.

Od časa do časa imamo tudi turiste, ki pridejo do nas iz mestnega središča in nas sprašujejo, zakaj govorimo slovensko. Ko vstopijo v knjigarno, namreč vedno pozdravimo z "dober dan", in oni malce čudno pogledajo. Potem jim razložimo, kaj to središče pomeni za nas.

To so obiski. V poletnih mesecih torej nimamo upada, imamo pa drugačne stranke.

Poleti torej največ prodajate otroške knjige in učbenike?

Tako je. Moram reči, da čez celo leto prodamo ogromno otroških knjig. To je spodbudno za nas in mislim za vse, ker že vemo, da otroci manj segajo po knjigah, kot smo segali mi. Zdaj imamo v rokah te elektronske zadeve, otrok se skoraj že rodi s telefončkom v roki, to se pravi, da ni gotovo, da bo knjiga predmet doma. So pa nekateri, ki vztrajajo pri tem, mi otroške knjige res prodajamo čez celo leto.

V teh mesecih pa vidimo dijake, ki jih mogoče drugače ne videvamo.

Foto JMP

Ali pridejo dijaki kupit tudi kakšno leposlovno delo ali večinoma samo učbenike?

V glavnem učbenike, ampak pridejo tudi po leposlovno knjigo, ker jim kakšen profesor svetuje, naj poleti berejo tudi knjige: novejše avtorje ali prevode, po navadi bolj sodobne. Dijaki nas pridejo vprašat kakšne naslove.

Kaj pa italijansko govoreči del mesta? Prihajajo tudi Italijani v Tržaško knjižno središče?

Ja, prihajajo tudi Italijani. Italijani pri nas iščejo topografske karte, vodiče za Slovenijo, pri nas dobijo celo slovensko produkcijo. Imamo seveda tudi zemljevide Slovenije ali pa tudi naše dežele, recimo karte Tabacco in Freitag, s tem smo založeni. Italijani pri nas pa iščejo italijanske prevode slovenskih avtorjev, kot sta Boris Pahor in Alojz Rebula, ali pa recimo povprašujejo tudi po zadnji knjigi, ki je izšla pri Vita activa v Trstu, po prevodu Slovenke, ki jo je uredila Marta Verginella. Iščejo take knjige, ki so bolj specifične, ki mogoče v drugih knjigarnah niso na vidnem mestu, pri nas pa so, ker smo za to postavljeni.

Torej imate tukaj največ zamejskih avtorjev?

Promocijo delamo gotovo našim avtorjem. Kot ste videli, imamo knjige zamejskih avtorjev tukaj na "odru", kjer imamo po navadi predstavitve. Ko prideš v našo knjigarno, takoj vidiš produkcijo založb Mladike, ZTT-ja. To je vedno na izpostavljenem mestu. Tako da tudi Slovenci iz zamejstva vejo, kaj pridejo iskat, in vidijo. Medtem ko Slovenci iz Slovenije ne vidijo vedno izpostavljenega Marka Sosiča ali Miroslava Košuto na vidnem mestu, sta med drugimi slovenskimi avtorji, za nas pa je pomembno, da vidijo, da imamo tudi mi svoje avtorje in naši avtorji so zato na vidnem mestu.

Slovenci iz Slovenije prihajajo tudi na obisk knjigarne?

Prihajajo, ja. Zdaj smo tukaj štiri leta in nekateri so videli odprtje po televiziji, ker je bil to pomemben dogodek. Imamo tak poseben dizajn, ki jim je ostal v spominu, in zato pridejo pogledat, kako to izgleda v realnosti. Moram reči, da vedno hvalijo ta prostor, da je zelo lep, kar je res, je zelo zračen.

Je lepo delati tukaj?

Ja, vzdušje je tu lepo. Pravijo, da je pozitivna energija.

Kaj pa razne predstavitve knjig in kave s knjigo? Tega v poletnih mesecih nimate?

Ne, v poletnih mesecih jih ni, ker je vroče in ljudje ne bi prihajali. Že junija je upad. Začnemo spet oktobra, septembra se popolnoma posvetimo šolam in šolskim potrebam. Učenci in dijaki začnejo pouk in takrat absolutno nimamo prireditev, ker bi nakupovanje šolskih potrebščin motilo samo predstavitev, le-ta pa bi motila nas, ki moramo izročati knjige.

Kaj pa glede učbenikov? Se vam zdi, da zaradi interneta imate upad prodaje učbenikov?

V resnici niti ne. Novejši učbeniki imajo povezavo z internetom, takih je več v zadnjih letih, ampak še vedno uporabljajo papirnato knjigo, ki ima dodaten material na internetu.

Nekateri dijaki verjetno kupijo knjigo po internetu in ne pridejo k vam v knjigarno?

Ja, nekateri ja. Tukaj je upad. Ker knjiga pride domov, stane manj ... Ampak mislim, da je to splošen problem trgovin, ni samo problem knjigarne. Zdaj nam je vsem zelo udobno, da že s kavča naročimo stvari, in je vedno manj takih ljudi, ki radi hodijo okoli. Jaz rada hodim po trgovinah, ker rada vzamem predmet v roke, preden ga kupim, tako kot knjigo. Sem še iz tiste generacije, ki težko berem elektronsko knjigo, recimo Kindle. Če grem na počitnice, seveda vzamem Kindle s seboj, ker knjig ne bom nosila zaradi teže. Ampak samo na počitnicah bom rabila Kindle, čeprav mi je zelo težko, ker nimam česa obračati. Je še neka manjšina, ki to dela. Naši zamejci so še zelo navezani na knjigo.

Urška Petaros

Obvestila

Romanje starejših in bolnikov k Mariji na Repentabor bo v torek, 13. avgusta 2019: ob 17.00 sv. maša z bolniškim maziljenjem, nato prijateljsko druženje pod lipami pred cerkvijo; kdor more, naj pripelje kakšno starejšo oz. bolno osebo, ki se drugače ne bi mogla udeležiti pobožnosti (za avtomobile dostop čim bliže cerkvi). Vabita Vincencijeva konferenca in repentabrsko župnijsko občestvo.

Darovi

Za rojanski Marijin dom daruje A. M. 20 evrov.

Sporna odločitev občine glede gropajske šole

Dodeljena je urjenju reševalnih psov

Gropajce in širšo zamejsko skupnost je presenetila novica, da bo šola Karel Destovnik Kajuh v Gropadi, ki je že 20 let zaprta, spet odprla svoje prostore. Vendar prostori ne bodo uporabljeni v šolske namene, pač pa je Tržaška občinska uprava podelila koncesijo za uporabo prostorov nekdanje gropajsko-padriške osnovne šole zvezi za iskanje in reševanje FIRS (Federazione italiana ricerca e soccorso), kjer bodo urili reševalne pse.

Odločitev tržaške občinske uprave je dvignila kar nekaj prahu, tudi zaradi pomanjkanja komunikacije, saj o tem niso bili obveščeni ne vzhodnokraški rajonski svet ne vaščani.

Vzhodnokraški rajonski svetniki so zato napisali resolucijo, s katero vabijo občinsko upravo, naj še enkrat razmisli o prihodnji namembnosti šole, za katero vaščani želijo, da bi se vrnila k originalni predvideni uporabi. Predsednik rajonskega sveta za vzhodni Kras Marko De Luisa je v ta namen sklical sestanek rajonskega sveta za torek (vendar je bil naš tednik takrat že v tisku).

Tudi vaščani so se zelo razgreli, da pokažejo, da jim ni vseeno, kakšna usoda bo doletela njihovo šolo. V soboto so organizirali demonstracijo, s transparentom *Usoda naše šole nam je pri srcu*, začeli so tudi zbirati podpise. Pred gropajsko-padriško šolo vsak dan tudi organizirajo razne prireditve: v ponedeljek so imeli motorično vadbo za otroke in likovno delavnico, v torek pa glasbeni večer z ansamblom OVCE. Da jim je mar za usodo šole, so dokazali že pred leti, saj so nekajkrat samoiniciativno počistili park šole.

U. P.

Poletna afera na Tržaškem

Prepoved parkiranja na obalni cesti ima več hujših posledic

Vprašanje prepovedi parkiranja na obalni cesti tudi letos buri duhove. Lani je tržaška občina izvedla ukrepe zoper parkiranje na podlagi zahteve tedanje prefektinje Annapaole Porzio. Prefektinja je namreč ugodila prošnji glavnega tožilca tržaškega sodišča Carla Mastellonija, ki je svetoval večjo strogost pri udejanjanju varnosti na obalni cesti. Tržaška občina je sicer po lanski peticiji domačinov iz Svetega Križa in obiskovalcev obale ob koncu poletja vendarle dovoljevala postanek avtomobilov tudi na območjih, ki niso bili dodeljeni parkiranju. Obvezala se je tudi, da bo do letošnje sezone rešila problem. Na čelu podpisnikov je bil med drugim tudi pisatelj Veit Heinichen, čigar dom stoji prav nad obalno cesto pod Svetim Križem.

A letos smo spet pri istem, na obalni cesti je pravo mrtvilo. Predsednica Zahodnokraškega rajonskega sveta Maja Tenze ter občinska svetnica Demokratske stranke Valentina Repini sta prepričani, da ukrep negativno vpliva na splošno turistično ponudbo Trsta in njegove obale. Dejansko se po njunem mnenju ne upoštevajo potrebe turistov, tržaških kopalcev, a niti domačih kmetovalcev, ki so morajo plačevati globe samo zato, ker vozila parkirajo na obalni cesti, da bi se nato peš približali svojim paštnom. Gre navsezadnje tudi za gospodarsko vprašanje. Kot je poudarila predsednica rajonskega sveta Tenzejeva, vsebuje vprašanje parkiranja na obalni cesti širši domet, ki zadeva celovito vrednotenje krajevne naravne dediščine in splošne turistične ponudbe. Tako Tenzejeva kot Repinijeva ocenjujeta, da bi obalna cesta morala postati povsem turistične narave. Posledično naj bi na območju od Miramara do Sesljana uredili primerno število parkirišč in prehodov za pešce. Ojačitev avtobusnih uslug tržaškega javnega prevoznega podjetja Trieste trasporti od Barkovelj do Devina bi tudi razbremenila promet in postanek zasebnih vozil na obalni cesti. K temu - dodajamo - bi lahko prišteli še ureditev pomorskega javnega prevoza čolna Delfino Verde od Barkovelj do obeh kriških portičev, nabrežinskega portiča vse do Sesljana in Devina.

Prav tako pomembna bi bila ureditev nekdanjih ribiških poti, ki iz Svetega Križa vzdolž kraškega roba vodijo do obale. Podivjana narava, ki žal kraljuje domala povsod na kraškem ozemlju, tudi v primeru obalne ceste, odvrača obiskovalce od koristenja turističnih uslug, na primer domačih gostincev ob obali, predvsem pa onemogoča domačinom trajno negovanje svojih zemljišč. Vsem je znano, kaj se zgodi, če narod izgubi svojo zemljo...

Poletni seminar ZCPZ

Terme Radenci so v tem tednu, od 4. do 10. avgusta, prizorišče letošnjega poletnega seminarja Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. Dolgoletna poletna pobuda prinaša manjšo osvežitev, saj so na seminarju prvič kot samostojna skupina pevci Fantovske skupine Devin – Nabrežina, ki s svojim zborovodjem Mirkom Ferlanom vadijo svoj novi program, vokalno tehniko pa z njimi vadi prof. Aleš Marčič, ravnatelj glasbene šole A. M. Slomšek iz Maribora. Seveda so jedro seminarja člani združenega zbora ZCPZ, letos z njimi vadi nov program Hilarij Lavrenčič, ki dobro pozna razmere in je temu primerno tudi izbral mašo in pesmi. Na seminarju naštudirani program pa bo med letom zbor izvajal pod vodstvom Alenke Cergol.

Hilarij Lavrenčič (foto dd)

Tudi letos je na seminarju tečaj za organiste, ki ga vodi redni sodelavec tržaške ZCPZ, Gregor Klančič, na imenitnih radenskih orglah vadijo trije tečajniki. Ob tem pa organizatorji skrbijo, da 62 udeležencem nudijo tudi zanimivo ponudbo izletov in obiskov kulturnih in naravnih zanimivosti Prekmurja, kar je zanimivo še zlasti letos, ko obhajamo 100-letnico priključitve te dežele matičnemu narodnemu telesu.

Talenti in vizije (IV)

Rdeča barva zemlje in življenja. Ob filmih o Normi Cossetto, zadnjem Eastwoodu in Redfordu

V ropotarnici je ostal še neizpisan razmislek o vizualnih delih, ki so zadeli gledalca in še posebej našo mejno občutljivost. Film oz. tv fikcijo **Red Land - Rosso Istria** o Normi Cossetto, nečloveško umorjenem italijanskem dekletu v osrčju Istre v razburkanih dneh po polomu Italije 8. septembra 1943, smo si lahko ogledali tako v kinu kot po tv, na tretji mreži RAI, 8. februarja, ob letošnjem dnevu spomina. Režiser Maximiliano Hernando Bruno, tudi scenarist in producent filma, si je navzel morda prezahtevno breme, s tem da je skušal rekonstruirati žgoče obdobje v italijanski in naši obmejni stvarnosti, ki je premalo obravnavano in za nekatere še vedno tabu tema.

Geraldine Chaplin igra preživelo begunko, med snemanjem v starem tržaškem pristanišču

Tudi drugi ustvarjalci mladega rodu to počenjajo. Navedimo pri nas Hanno Slak in njenega **Rudarja** iz leta 2017, ki obravnava slovenske povojne poboje z vpogledom iz sodobnosti, ali pa prvenec Gorana Vojnovića **Piran Pirano** iz leta 2010. Zanimivo je, da vsi omenjeni mlajši avtorji imajo mešano nacionalno poreklo. Vojnović, ki sodi tudi med najuspešnejše slovenske besedne ustvarjalce in je uspešno preveden v italijanščino, ne more tako rekoč iz svoje dvojne narodne kože, ob mehkem ć-ju očetovega priimka je mama s slovenske obale. Hannina mati je znana poljska oblikovalka zvoka Hanna Preuss, ki jo je spoznal med leti študija na poljski filmski akademiji v Lódzu koprski režiser Franci Slak. In ne gre prezreti, da junaka Slakovega prvenca **Krizno obdobje** (1981) pooseblja še mlad Roberto Botteri, bodoči poslanec italijanske narodne skupnosti v slovenskem parlamentu.

Maximiliano H. Bruno, ki ga bolj poznamo iz vlog lepotca v raznih tv kriminalkah, je argentinskega rodu. Njegovo delo, podobno kot tv film o isti temi **Il cuore nel pozzo**, z Leom Gullotto in Beppejem Fiorellom, prikazuje dokaj predvidljivo dogajanje z vnaprej

Vedno šarmantna Robert Redford in Sissy Spacek

določenimi krivci in nedolžnimi. Režiser Alberto Negrin se je poslužil priznanega zgodovinarja Giovannija Sabbattuccija pri dokumentarnem uokvirjenju omenjene, šablonske fikcijske zgodbe iz leta 2005, Bruno pa se je za scenarij naslonil izključno na pričevanje 95-letnega Norminega bratranca Giuseppeja Cossette, ki je na prigovarjanje hčere Loredane komaj pred leti napisal razburljiv dnevnik o razburkanih in krvavih dogodkih, ki so se zgodili v notranji Istri pred 75 leti.

Ne bi se spuščal v zgodovinske in historiografske pripombe glede resničnosti, verodostojnosti in avtentičnosti prikazanih posnetkov. Saj nihče ne sprašuje o tem Johna Forda za njegove vesternske epe in tudi ne serijskih izdelovalcev hollywoodskih kavbojk ali tv fikcij. Niti nihče ne sprašuje Clinta Eastwooda, če je povsem korektno opisal prigode resničnega kurirja droge med Mehiko in ZDA, po katerem je nastala njegova zadnja elegija **The Mule - Il corriere.**

Vrtnar - kurir droge Clint Eastwood

Nekateri liki so resnični, so obstajali takšni ali drugačni fašistični veljaki, kot je bil Normin oče, ali komunistični likvidatorji kot tisti, ki ga pooseblja Romeo Grebenšek. Kot so obstajali tudi Italijani, ki so si prizadevali za sožitje in postali žrtve tega kot humanistični profesor Franco Nero ali obešeni župnik, kot razni narodno in ideološko neopredeljeni vaščani, ki so nakazani samo v ozadju filma. Tudi iz naše literature in filma poznamo takšne vzorce, za vse bi omenil delo Cirila Kosmača in ekranizacijo Franceta Štiglica **Balado o trobenti in oblaku** ali film **Christophoros** Andreja Mlakarja po scenariju Željka Kozinca, kjer se nad sivino in predvidljivistjo žanrov dvigajo osvetlitve resnice.

V pričevanjih preživelih, pač glede na njihovo občutljivost, pridejo na dan prikriti dogodki in okrutnosti, ki jih navadno ne najdemo v zgodovinskih knjigah. Te resnice se prej izražajo v drugih oblikah družbene refleksije in samorefleksije, v književnosti na primer. Pri nas je to načelo več globokih pričevalcev - opazovalcev kot, denimo, Edvard Kocbek s svojimi partizanskimi dnevniki, a tudi s povojnimi novelami Strah in pogum in z znamenitim intervjujem Pahorju in Rebuli sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ali pa Lojze Kovačič s poglavitnim delom **Prišleki** in tudi z drugo svojo, iskreno, izostreno dnevniško literaturo. Na tej strani meje pa bi rad omenil venetskega pisatelja Luigija Meneghella in njegov globoko humanistično ironični ep **Piccoli maestri** (Mali učitelji), o italijanskem partizanstvu v gozdovih planote Asiago nad Vicenzo. Daniele Lucchetti je leta 1997 po tem povzel istoimenski film, ki je senca izvirnega romana.

Po oddajanju na 3. mreži RAI, ki je dosegla nizko, nekaj odstotno stopnjo gledalcev, in distribuciji le v nekaj italijanskih kinodvoranah, je bil film **Red Land - Rosso Istria** prikazan tudi v Izoli v kinu Odeon, na pobudo Italijanske unije, ki je odkupila distribucijske pravice za Slovenijo in Hrvaško. Brunov film predstavlja izgubljeno priložnost, manjkata mu Giraldijev posluh in znanje za uprizoritev zapletenih dogodkov ob naši meji: glej njegova filma **La Rosa Rossa** (Rdeča vrtnica po delu Quarantotti Gambinija) iz l. 1973 in **La Frontiera** (Meja) iz leta 1997. Ob seveda nesprejemljivih ekscesih, ki spadajo žal v slovnico kriminalnih nadaljevank na sporedih vseh tv, bi rešil večinski del dramaturške zasnove, ki sloni na prikazu vaškega življenja v Istri. Ne glede na prikazane in obeležene narodnosti in jezike je to Istra, ki jo zasledimo tudi v delih Fulvia Tomizze in tudi v omenjenem Vojnovićevem filmu. Rdeča istrska zemlja predstavlja naslov in temo diplomske naloge, ki jo nesrečna absolventka ni mogla zagovarjati na padovanski univerzi. Simbol pa le ostane, pomeni kri, a tudi svojsko barvo zemlje, ljubezen, ki jo imajo in nosijo v sebi vsi Istrani, zlasti tisti, ki so po vojni ostali razseljeni in brez doma in so se po sili razmer porazgubili po več kot 90 begunskih taboriščih, od Padrič do Sicilije. Prav je, da prisluhnemo tudi njihovi bolečini.

Omenil sem Clinta Eastwooda. Oseminosemdesetletnik je spet šel za kamero in tokrat tudi odigral, 10 let od **Gran Torina**, zahtevno vlogo sodobnega, postaranega Don Kihota, ki v začetku nam ni niti simpatičen. Vse življenje je žrtvoval za svoje vrtnice, zanemarjal družinsko življenje in čustva. Ko izgubi vse, se loti prej nevede, potem povsem hote, tveganega posla kurirja mehiških tihotapcev z drogo, kar opravlja z veliko profesionalnostjo in etično brezbrižnostjo. Veliki zaslužki pa niso zanj, pač pa za šolanje vnukinje, za obnovo sedeža prijateljev veteranov, in ko pride do usodne odločitve, dobro vemo, kam bo zasukal Clint. Film je prislužil 172,5 milijona dolarjev, dobro tretjino v Evropi in samo v Italiji za 6,5 milijona evrov. Publika in kritika sta spet nagradili Clintov najnovejši labodji spev, ki, kot kaže, ne bo zadnji. Pomislim na sorodno dušo, na gentlemenskega roparja Roberta Redforda, šarmantnega romantičnega dvainosemdesetletnika, ki je vse življenje ropal banke s prefinjenimi manirami in šestnajstkrat zbežal iz zapora.

Norma Cossetto (1920-1943)

Tudi režiser David Lowery in koscenarist David Grann sta zgradila film **Old man & the gun** (Stari mož in revolver) po resnični zgodbi roparja Forresta Tuckerja, ki pri svojih ropih ni nikdar streljal.

Naš imaginarij, ki je prežet s sodobnim spletnim, medijskim in političnim infantilizmom, potrebuje takšne zglede. Devteragonista, mlada policaja Bradley Cooper in Casey Affleck, sta konec koncev na strani ostarelih zločincev, ki ponujata alternativno etično opcijo. Clint se vrne k ženi Dianne Wiest na smrtni postelji, na koncu sprejme odgovorno in dosledno kazen in film se sklene z magistralnim posnetkom, ko v zaporu goji svoje krasne vrtnice in rože. Redford se s svojimi tisočerimi gubami in neminljivim plavolasim nasmehom ne odreče zadnji ljubezni, krasni zreli lepotici Sissy Spacek, in življenjskemu motu, ki ga prizna policaju Afflecku: "Ne zanima me zaslužiti za življenje, marveč živeti".

Davorin Devetak

PRIMORSKI PRIIMKI (82)

Tino Mamić

OGRIZEK

Priimek Ogrizek spada med tako imenovane kočljive priimke, saj njegovega nastanka ne moremo razložiti z veliko gotovostjo. Čeprav gre za besedo, ki ima praktično samo en pomen, ostaja nerešeno vprašanje, zakaj je nekdo v srednjem veku dobil priimek Ogrizek.

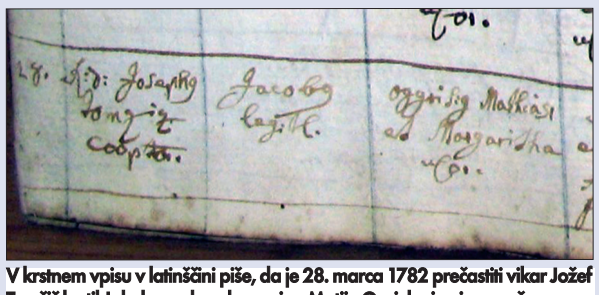
V krstnem vpisu v latinščini piše, da je 28. marca 1782 prečastiti vikar Jožef Tomšič krstil Jakoba, zakonskega sina Matije Ogrizka in njegove žene Marjete. Rojstvo je bilo v Hraščah 18. Knjigo hrani Škofijski arhiv Koper.

Prva znana omemba priimka Ogrizek je na Kočevskem: med tamkajšnjimi Nemci najdemo priimek Ogrisack že pred letom 1500. Primorske Ogrizke najdemo že sredi 17. stoletja v Goričah in Hraščah pri Postojni. Gre za župnijo Hrenovice.

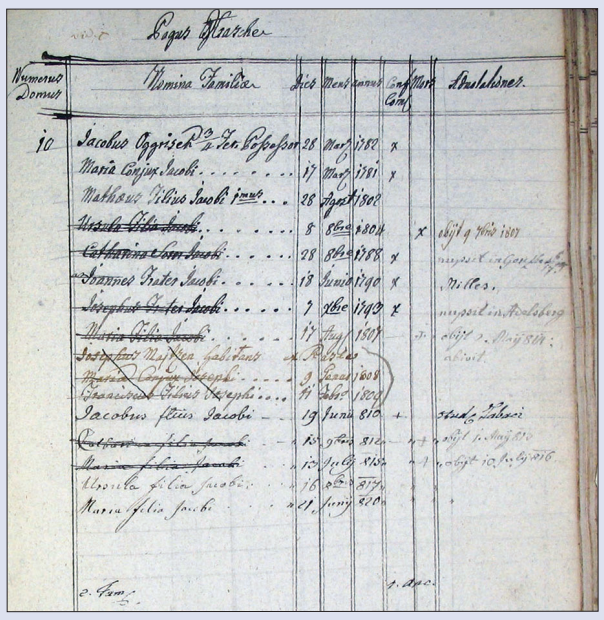
Knjiga Status Animarum (Stanje duš) župnije Hrenovice iz leta 1807, ki jo hrani Škofijski arhiv Koper. V njej je družina Jakoba Ogrizka, ki je bil tričetrtinski lastnik kmetije.

Verjetno pa je gnezd tega priimka več, kar pomeni dvoje: da si vsi Ogrizki niso v sorodu in da priimek mogoče ni nastal v vseh primerih na enak način.

Priimek je nedvomno slovenski. Danes ga najdemo po vsem svetu, daleč največ pa v Sloveniji. Vseh Ogrizkov na svetu je okoli 900, v Sloveniji pa 556. V Sloveniji je največ priimkov na Štajerskem, saj jih v Podravju in na Savinjskem živi kar 423. Na Primorskem je Ogrizkov 57, gnezdo pa najdemo v okolici Postojne. Število priimka je stabilno, saj jih je bilo leta 2007 559, danes pa so le trije manj.

Priimek ima svoje slovanske sorodnike, ki pomenijo isto, a se izgovarjajo in pišejo malce drugače: v Ukrajini Ogrizok in Ogrzko, v Belorusiji Ogrizko, na Poljskem pa Ogryzek. V Avstriji najdemo 181 ljudi s priimkom Ogrisek, po vsej verjetnosti gre za potomce koroških Slovencev.

Ogrizek je beseda za ostanek ogrizenega sadeža. Največkrat jabolka. V starih časih se je tudi Adamovemu jabolku reklo Adamov ogrizek. Ker je jabolko eden najstarejših arhetipov, bi nastanek priimka Ogrizek lahko povezali z biblično pripovedjo o rajskem vrtu in prvem človeku. Jabolko je največkrat upodobljeno kot sadež rajskega drevesa spoznanja, zato verjetno v pomenu mogoče ne gre za banalni ogrizek. Mogoče je vzdevek, ki je kasneje postal priimek, dobil človek z izrazitim ali večjim Adamovim jabolkom.

Možno je tudi, da je priimek nastal zaradi kakšne zabavne prigode, ki se je zgodila nekemu Janezu s kakim ogrizkom. Denimo, da je ogrizek vrgel skozi okno, naravnost na biriča, ki je ravno takrat hodil okoli. Ljudje so si zgodbo zapomnili in v pogovoru so Janeza, ko so ga omenjali, ločili od drugih Janezov s pristavkom: Janez, tisti, ki je vrgel ogrizek na biriča. In tako je nastal Janez Ogrizek.

Težko bi si bilo zamisliti razlago, da bi človek dobil tak vzdevek zaradi podobnosti z jabolčnim ogrizkom. Tudi lastnosti ogrizek nima takih, ki bi jih lahko povezali s človekovimi lastnostmi ali slabostmi, kot se je ponavadi dogajalo v času nastajanja priimkov.

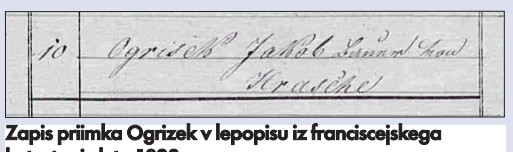
Zapis priimka Ogrizek v lepopisu iz franciscejskega katastra iz leta 1823.

Najbolj odločno se za to zavzemajo v stranki Nova Slovenija, krščanski demokrati

Slovenija bo verjetno preprečila vstop Hrvaške v schengensko območje!

Upoštevaje razne dogodke, primere in dokazovanja najrazličnejših izvedencev, se zdi, da je v Sloveniji veliko slabega in komaj kaj dobrega in ustvarjalnega. Pri tem seveda ne mislim na množice delavcev in drugih zaposlenih v različnih dejavnostih, zlasti v gospodarstvu, ki marljivo delajo in ustvarjajo nove izdelke in dohodke, mnogi med njimi za nizko plačo. Država se sploh še ni začela ukvarjati s politiko in ukrepi, s katerimi bi ovrednotili dostojanstvo in vrednote dela, tudi v novi slovenski državi parlamentarne demokracije. Tudi zaradi omenjenih razlogov in vrzeli se dogaja, da je v Sloveniji na desettisoče ponudb za nove zaposlitve in delo, toda ponudnikov oziroma kandidatov za zaposlitev je premalo. Največ novih zaposlitev pponujajo v zdravstvu, turizmu in gostinstvu, gradbeništvu in v drugih dejavnostih, na primer v Pošti Slovenije. Mnogi, ki bi nemara lahko dobili zaposlitev za neomejen čas, zatrjujejo, "da se jim ne splača delati za tako nizke plače". Kritično je, denimo, na Pošti Slovenije, kjer jim primanjkuje veliko pismonoš, a zaradi plače, ki znaša okoli 800 evrov neto na mesec, kar je premalo za znosno in dostojanstveno življenje, ne dobijo dovolj interesentov za zaposlitev. Pošta Slovenije jih išče tudi v tujini, brez večjega uspeha, najbrž tudi zato, ker bi se morali naučiti tudi slovenščine.

Težave so skratka mnoge in očitne, na strokovnih in tudi političnih ravneh. Grozi, da se bodo morali v Sloveniji sprijazniti z vpadi nezakonitih migrantov, ker oblast njihovih tokov in nasilja ne more več obvladati. To kljub temu da so na 40 kilometrih najbolj ogroženega ozemlja ob meji s Hrvaško vzpostavili okrepljene žične ovire. Mejo po novem, poleg redno zaposlenih policistov, pomagajo varovati upokojeni policisti, pa novi policisti, ki so bili usposobljeni posebej za službo ob slovenski južni meji, torej tisti s Hrvaško. Poleg omenjenih skupin policistov mejo pomagajo varovati tudi pripadniki slovenske vojske, opremljeni z oklepnimi vozili in z zagotovljeno pomočjo letal.

Zaradi slabih splošnih razmer v Sloveniji in razmišljanj o negotovi politični prihodnosti družbe in države veliko Slovencev, mladih in tudi starejših, odhaja v tujino in se nemara nikoli več ne bodo vrnili v domovino. O tem razni organi pogosto objavljajo nove podatke in podrobnosti. Zdaj je izseljevanje celo večje, kot je bilo v obdobju gospodarske krize. Pred dvajsetimi leti se je iz Slovenije izselilo manj kot tisoč državljanov, deset let kasneje pa se je številka dvignila na nad 4.700 izseljenih. Izračunali so, da se je v preteklih desetih letih iz Slovenije izselilo skupaj 70.348 slovenskih državljanov, kar je več kot imata Celje in Kranj skupaj prebivalcev. Dodati pa je treba opozorilo, da v omenjenih podatkih o izseljevanju iz Slovenije niso upoštevali tisočih mladih, ki po opravljenem študiju v Sloveniji vsako leto zapustijo domovino in se napotijo v tujino, kjer iščejo zaposlitev in boljšo prihodnost.

Predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyer se je srečala v Zagrebu s hrvaškim predsednikom vlade Andrejem Plenkovićem in dejala, da je Hrvaška "zgodba o uspehu".

Violeta Bulc, ki bo do jeseni, torej še kakšen mesec, evropska komisarka iz Slovenije, je med službovanjem v Bruslju molčala o Sloveniji, prejemala pa seveda visoko plačo, neprimerljivo s plačami v Sloveniji, molčala pa tudi, ko so ji razne ankete pripisovale visoko mesto med najbolj znanimi in pomembnimi osebnostmi v Sloveniji. Ko je premier Marjan Šarec zavrnil njeno kandidaturo za nov mandat komisarke EU iz Slovenije, pa je sporočila in razložila v časniku Delo, "da Slovenija še vedno ne ve, kaj sploh hoče s svojo državo, kar je spoznala in občutila med delom v evropski komisiji". Odgovoril ji je polemično in z drobcem sarkazma dr. Matej Lahovnik s trditvijo, "da bi v Sloveniji, če bi ta vedela, kaj hoče, Violeta Bulc ne mogla postati evropska komisarka". Toda zdaj v Sloveniji politika najbolj pozorno ocenjuje in vrednoti poteze in izjave nove predsednice evropske komisije, Ursule von der Leyer. Med obiskom v Zagrebu je bila polna navdušenja in hvalisanja o tem, da je Hrvaška velika zgodba o uspehu in vzor za druge članice EU. Slovenije sploh ni omenila, kar bi bilo mogoče pričakovati, pač pa je opozorila in poudarila, da bo Hrvaška lahko vstopila v t. i. schengensko območje le v primeru, da jo bodo pri tem podprle oziroma z njo soglašale prav vse države članice EU. V Sloveniji v teh dneh v vladi in politiki razpravljajo o tem, kako ravnati, kaj storiti, ker tako evropska komisija kot tudi Hrvaška s premierom Andrejem Plenkovićem ne omenjata zapletov in napetosti v odnosih med državama, tudi tega ne, da Hrvaška ne upošteva in ne priznava razsodbe arbitražnega sodišča o meji med Slovenijo in Hrvaško. Zelo verjetno je, da bo Slovenija zaradi vsega omenjenega blokirala Hrvaško pri njeni zahtevi za vstop na schengensko območje. Mnenja o tem, kako naj bi Slovenija ukrepala, pa se razlikujejo. Premier Marjan Šarec, ki vodi izvršilno oblast in v državi odloča o vsem, kar je pomembno, se do zadeve še ni opredelil. V preteklosti pa je omenil možnost popolne blokade Hrvaške pri njenem vstopanju v Schengen. Predsednik države Borut Pahor, podpisnik zaveze obeh držav za dosego arbitražnega sporazuma o meji, v letu 2009, zdaj opozarja: "Merila in pogoji za Hrvaško so jasni, morajo jih izpolnjevati vsi enako". Nekdanji evropski poslanec in diplomat Ivo Vajgl poudarja, "da je Slovenija podpirala Hrvaško pri njenem vstopu v EU in Zvezo Nato, a na Hrvaškem tega niso hoteli spremeniti v politiko dobrega sosedstva". Sicer pa v slovenski politiki na splošno navajajo, da si je težko predstavljati vstop Hrvaške v schengenski prostor, dokler krši mednarodno pravo. Najbolj odločno se za blokado hrvaških namer v primeru Schengen zavzemajo v stranki Nova Slovenija, krščanski demokrati. Prepričani so, "da je to najbrž zadnja priložnost za spoštvanje vladavine prava v odnosih med sosednjima državama". V stranki še dodajajo: "Ne ponavljajmo starih napak! "

Naziv Schengen izhaja iz istoimenske vasice v Luksemburgu, ob meji z Nemčijo in Francijo, ki je postala simbol za prosto gibanje ljudi v Evropi. Schengensko območje obsega 26 evropskih držav članic EU, ki imajo skupaj več kot 400 milijonov prebivalcev. Schengenski sporazum pomeni, da so znotraj njega odpravljene mejne kontrole med državami, se pa stroga mejna kontrola gibanj ljudi izvaja na zunanjih mejah območja.

Urška Prepeluh-Magajne, odvetnica iz Ljubljane, ki po poroki z družino živi v Chicagu v ZDA, je v pogovoru za revijo Naša družina primerjala življenje in razmere v Sloveniji in v ZDA. Pravi, da v ZDA ljudje lahko uspevajo tudi brez vez in poznanstev. V Ameriki sta tudi politično ozračje in kultura mnogo bolj strpna do veroizpovedi vseh vrst kot pa v Sloveniji. V ZDA živi največja slovenska skupina zunaj meja države Slovenija. V nekem popisu se je kar 175 tisoč prebivalcev izreklo, da so slovenskega rodu. Slovenska narodna zavest je med našimi ljudmi izredno živa.

"Presenečena sem bila, koliko Slovencev v ZDA ima doma svojo slovensko narodno nošo, kar je v Sloveniji redkost".

Marijan Drobež

Z 2. strani

Jalovo početje ...

Za dolgoročne potrebe pa je projekt predvidel zgraditev akumulacije ***Padež*** v Brkinih in vključitev v obalno-kraško vodovodno območje tudi bogatega vira vode ***Malni*** pri Postojni, ki pa je dosegel zgolj postojnsko in pivško področje in ni bil povezan z obalo. Po navedbah iz poročila RVK med ostalim tudi zaradi zadržkov Ministrstva za okolje in prostor (MOP), ker da *"sodijo Malni v področje Črnega in ne Jadranskega morja" (!)* , kar pa navadnemu državljanu ni razumljivo, je to, zakaj ta vir lahko oskrbuje Postojno in Pivko, obale pa ne. V obdobju 1978 – 1998 je Geološki zavod Ljubljana (GZL), v sodelovanju z drugimi institucijami, izvedel množico sondiranj in raziskovalnih vrtin na območju Rižane (38 vrtin in 14 raziskanih vodnjakov) kot tudi na območju Ospa in Dragonje z namenom, da bi ugotovili možne odjeme vode iz tamkajšnjih vodonosnikov. Leta 1997 pa je RVK na podlagi ugodnih ugotovitev predhodnih raziskav pripravil idejni projekt za akumulacijo ***Kubed***, a je naknadno leta 1999 MOP ta vir izločil, ker da je za dolgoročne potrebe premajhen in se napaja iz istega vodnega vira kot Rižana.

Rižanski vodovod

Leta 2003 je MOP, ob izdelavi državnega lokacijskega načrta (DLN), spet predvidelo akumulacijo ***Padež*** v Brkinih, ki naj bi zagotavljala zadostne količine vode do leta 2030. MOP pa je leta 2006 dela na tem projektu ustavilo *"brez obrazložitve vzrokov"* (!), kljub velikemu obsegu opravljenih raziskav, izdelane dokumentacije in pridobljenemu okoljevarstvenemu dovoljenju, kar vzbuja sum o nečistem ozadju (pritiski, lobiji ipd.). V obdobju 2013 – 2019 pa je RVK pri iskanju novih virov vode pripravil še študijo o možnosti ***"razsoljevanja morske vode"*** z izdelavo projektne naloge, proučitvijo tehnično-tehnoloških vidikov obdelave morske vode in s postavitvijo poskusne naprave z zmogljivostjo 2 m3/dan. Vrednost projekta naj bi znašala 20 milijonov evrov, a se zadeva še nikamor ni premaknila.

Nekaj sklepov, predlogov in zahtev

V že citiranem poročilu RVK lahko preberemo, *"da je po veljavni zakonodaji država zadolžena za upravljanje z vodami in vodnimi viri..., ki pa se že 50 let spreneveda pri reševanju vodnega problema za naše področje"*, zlasti z zavrnitvijo prikazanih, že začetih projektov (Padež, Kubed, Malni idr.) in s svojimi neskončnimi jalovimi raziskavami. Strokovnjaki RVK še vedno dokazujejo, da je akumulacija **Padež** najprimernejša rešitev, ki bi s predvidenim postopnim povečevanjem kapacitet lahko zagotovila okrog 840/s, kar bi v celoti pokrilo naraščajoče potrebe po vodi. Vrednost projekta znaša 70.000.000 evrov, za dosedanje stroške izdelave dokumentacije pa je bilo porabljenih že 2,245.000 evrov. Hkrati opozarjajo, da tudi v primeru takojšnjega nadaljevanja aktivnosti *"ni realno pričakovati realizacije projekta pred letom 2030"*, kar je resen opomin vsem vpletenim v dosedanje jalovo početje. Naj za nameček še povemo, da se je MOP na priporočilo tujih revizorjev, v zameno za projekt Padež, odločilo za izvedbo projekta **Brestovica**, po katerem bi povečali odjem vode za potrebe obale iz zajetja Brestovica (Kraški vodovodi) z 210 na 330 l/s in zagotovili dodatnih 70 l/s iz zajetja Bistrica (vodovod Ilirska Bistrica). Za nosilca projekta je bila določena občina Sežana, koordinator pa bi bili Kraški vodovodi. Zagotovljena so bila tudi evropska sredstva, vendar projekt zaradi zamud ni bil dokončan v predvidenem roku (2015) in iz poročila ni razvidna njegova nadaljnja usoda.

Občinski sveti štirih obalnih občin pa so na podlagi prikazanega dogajanja v svojem skupnem sporočilu sprejeli, med ostalim, tudi naslednje ugotovitve in zahteve: *"da država ni sposobna zagotoviti občankam in občanom ustavne pravice do oskrbe s pitno vodo... da naj MOP najkasneje v enem mesecu predloži oz. predstavi županom občin Slovenske Istre terminski načrt aktivnosti za zagotovitev zadostnega in varnega vodnega vira"* ter še vrsto drugih zahtev v zvezi z varstvom voda. Če pristojne institucije teh ukrepov ne bi zmogle zagotoviti, "pa naj se prouči možnost prepovedi transporta nevarnih tekočin skozi vodovarstveno območje". K Temu bi lahko dodali, da se pristojni republiški organi na hrbtu skoraj stotisoč prebivalcev Slovenske Istre dokaj neodgovorno poigravajo z odločitvami, ki lahko postanejo usodne, kot nam to kaže nedavna bridka izkušnja z iztirjenjem vlaka. To, žal, spominja na neštete ovire in neodgovorna dejanja republiških (in celo lokalnih) oblasti, ki jih je tudi Luka Koper doslej doživljala pri svojih razvojnih naporih in projektih, ter na dvajsetletno zajemanje vode z rešetom pri izgradnji nesrečnega drugega tira, kar je vse že zavrlo razvoj Luke ter jo bo, po mnogih znakih sodeč, potisnilo med drugorazredna severnojadranska pristanišča.

Kratke

Imenovanja in osebne spremembe v letu 2019

p. Simon Peter Berlec, OFM, je bil razrešen službe gvardijana samostana ter rektorja bazilike na Sveti Gori in na predlog svojega predstojnika razrešen službe kaplana v župniji Solkan in odhaja v Avstralijo.

Mag. Primož Erjavec, rektor Malega semenišča Vipava in kaplan v ŠGV, je bil razrešen službe duhovnega pomočnika v Župniji Idrija in imenovan za duhovnega pomočnika v župnijah Dornberk in Prvačina.

Milan Kavčnik, SDB, je bil na predlog svojega predstojnika razrešen službe župnika Župnije Škofije in odhaja v ljubljansko nadškofijo.

p. Bogdan Knavs, OFM, je bil imenovan za gvardijana samostana ter rektorja bazilike na Sveti Gori in na predlog svojega predstojnika imenovan za kaplana v župniji Solkan.

Janko Kosmač se je vrnil iz misijonov na Slonokoščeni obali in je bil imenovan za župnika Župnije Opatje Selo.

Mag. Jožef Krnc, SDB, je bil na predlog svojega predstojnika imenovan za župnika Župnije Škofije.

Rudolf Stavar, CM, se je zaradi zdravstvenih razlogov odpovedal župniji Opatje selo in je bil razrešen službe župnika.

Alan Tedeško, duhovni pomočnik v Župniji Podnanos je bil imenovan za vikarja Župnije Idrija.

Peti Hieronimov romarski shod

V soboto, **31. avgusta 2019**, bo potekal peti Hieronimov shod. Shod bo v Topolovcu. Tokrat organizatorji na shod posebej vabijo romarje in pohodnike. Ob 17.00 bo sveta maša v cerkvi sv. Hieronima v gozdu pod vasjo – pot bo označena. Sveti maši bo sledilo predavanje mag. Bogdana Vidmarja. Shod se bo končal s prijateljskim druženjem.

Cerkev tokratnega shoda je bila v zelo slabem stanju. Na pobudo g. škofa Jurija Bizjaka so nekateri mojstri in domačini pristopili k obnovi ter cerkev toliko uredili, da je obvarovana pred propadom in je v njej možno urejeno obhajanje bogoslužja.

Dostop do cerkve je možen peš iz vasi Topolovec. Primerna pa je tudi pot do cerkve od gostilne Belvedur (pol ure v eno smer) ali iz vasi Hrvoji (45 minut v eno smer). Možna je tudi krožna pešpot. Vabljeni.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (48)

Nekoč je predstavljal Gradež za naše ljudi eksotičen počitniški kraj, kjer je bilo sonce, dihalo se je jodid, bil je kraj ribjih jedi, *"sabjatur"* in zdravilišč. Po navadi so mesto v laguni prvič obiskali na enodnevnem izletu na Barbano: najprej so si ogledali svetišče, otok, potem pa še mesto. Sprehajali so se po ulicah starega predela in si navadno privoščili tudi dobro kosilce, ribe, take, kot so jih znali kuhati samo v Gradežu. None so se odpeljale z avtobusom in s seboj peljale vnuke, še posebno, če jim je zdravnik naročil, naj se grejo naužit *"magičnega"* jodida, tako da otrok pozimi ne bo zbolel in ker *"slana voda stori prav"!* Večkrat so otroci na tem izletu prvič videli morje in se kopali v "slani vodi". O Gradežu mi je pred kratkim pripovedovala sorodnica, priletna gospa, ki je več let živela tam in dobro pozna zgodovino mesta in njegov razvoj skozi čas, za letnice in druge podrobnejše podatke pa sem segla po pisnih virih.

Gospa mi je povedala, da so turisti Gradež zaradi čudovite peščene plaže radi obiskovali že v drugi polovici 19. stoletja. Leta 1873 so v tem kraju ustanovili "morski hospic", v katerem so strokovnjaki in zdravniki izkoriščali koristne lastnosti morskega okolja v terapevtske namene (mesto je dobilo uradni naziv morskih toplic leta 1892). Na plaži so se takrat pojavile prve "hišice", garderobe, ki so jih kopalci lahko najeli, da so se v njih preoblekli in položili svoje stvari - najemnine teh objektov so že takrat predstavljale za občinsko upravo pomemben vir dohodka. Na plaži so bile takrat tudi prve prhe - vodo so prinašali v velikih sodih iz bližnjega Ogleja do 4. aprila 1900, ko so po dolgotrajnem in izredno dragem javnem delu v mestu izkopali jamo, globoko 217 metrov, in prišli do podtalnice s pitno vodo. Voda je bila na začetku sicer rumenkaste barve in je imela 24 stopinj Celzija, v nekaj letih pa se je razvilo vodovodno omrežje, ki je nudilo pitno vodo celotnemu obmorskemu letovišču. Ob koncu 19. in začetku 20. stoletja se je podoba Gradeža popolnoma spremenila: malo ribiško naselje se je razširilo, razvilo, domačini so svoj denar vložili v nove, podjetniške dejavnosti, tako so nastali prvi penzioni, hoteli in večje restavracije. V tistem obdobju so razvili mrežo pomorskih povezav in ustvarili novo povezavo z državno železnico. Gradež se je tako razvil v pomembno počitniško središče in obmorsko zdravilišče, v katerem so nudili masaže v morski vodi, kopeli, inhalacije z zdravo morsko vodo in zdravljenje s peskom. Med prvo svetovno vojno je bila zlata plaža popolnoma razdejana, tako da je bilo potrebnih nekaj let, da so domačini s trdim delom dali mestu izvirno lepoto in pripomogli k pravemu navalu turistov v laguno. Italijanske družine, ki si niso mogle privoščiti pravih počitnic ob morju, so takrat pošiljale otroke v poletne kolonije, s prihodom fašizma pa so plažo opremili tudi z najrazličnejšemi športnimi objekti. Bistvenega pomena za razvoj zdravilišča je bila leta 1936 postavitev mostu med gradeškim otokom in celino, po katerem so turisti lahko prihajali v mesto s svojimi avtomobili. Zelo uporabljeni so bili tudi trajekti, ki so iz mesta peljali v Trst. Zanimivo je, da so bili v tistih letih gradeški gostinci in mestni upravitelji zelo zadovoljni, začeli pa so dolgoleten boj z državno upravo za ponovno odprtje kazinoja, ki je v mestu deloval do leta 1923. V ekonomskem in razvojnem vrvežu tistih let se pa življenje v *"kazonih"*, hišicah v laguni, ni prav nič spremenilo - ti ljudje so bili popolnoma izključeni iz modernizacije.

Tudi druga svetovna vojna je prinesla mestu ogromno ekonomsko škodo. Sledila so ji dolga leta prenove, ob prvih znakih ekonomske rasti pa se je za mestno upravo že postavilo vprašanje, kako postati kos nastajajočemu množičnemu turizmu, saj mestno središče, zdravilišče in plaža sploh niso bili pripravljeni sprejeti toliko ljudi, ki so v Gradež prihajali z osebnimi avtomobili iz vse severne Italije, pa tudi iz Avstrije in južne Nemčije - kmalu so se povsod začeli pojavljati dvojezični napisi, v italijanščini in nemščini. Navadnim turistom so se pridružile večje skupine športnikov, ki so si v zdravilišču privoščili masaže in počitek - zdravljenje s peskom je v gostišča privabilo veliko slavnih italijanskih nogometašev. Na plaži so se nadaljevale športne dejavnosti, v mestnem središču, ki ga je po 50. letih obkrožilo veliko število stanovanjskih blokov in drugih apartmajev za turiste, pa se je razvila pomembna kulturna ponudba z večernimi koncerti, razstavami, družabnimi srečanji in plesi.

Veliko je bilo avtobusov, ki so redno vozili v mesto, jaz pa se rada spominjam, kako sem se z avtomobilom hodila kopat v Gradež s sestričnama, teto Adriano in nono. Teta je takrat v zdravilišču delala inhalacije z morsko vodo, mi pa smo jo čakali in se neizmerno zabavali na zlati peščeni plaži. Iz Gradeža je enkrat na teden k nam na Poljane prihajala tudi ribička, ki je naše gospe naučila pripravljati ribje jedi. Nona je pri njej kupovala sardele, od časa do časa pa tudi sipe, iz katerih je naredila okusen golaž, in vse nas, večje in mlajše, povabila na sobotno kosilo. Polento je, v vsakem letnem času, vedno pripravljal nono Jožef, ki jo je dolgo časa kuhal v kotlu na *"špargertu"*: vsi smo jo radi jedli, razen mojega tata, ki se je je prenajedel v otroških letih in je potem ni mogel več jesti. Na stenah kotla se je ob kuhanju ustvarila trda, na zunanji strani prežgana, črna skorja polente, ki jo je nono, ko se je kotel ohladil, odstranil s sten in zdrobil na manjše kose - za to okusno "poslastico" smo se otroci vedno kregali!

SIPIN GOLAŽ

Sestavine:

1 kg očiščenih sip, šopek peteršilja, 3 stroki česna, polovica čebule, olivno olje, 200 ml paradižnikove mezge, sol, poper.

Priprava:

Sipe zrežemo na rezine ali koščke in jih damo v lonec z manjšo količino olja - pokuhamo na nizkem olju, da sipe izgubijo svojo vodo, ki jo zlijemo proč. V drugem loncu na olju popražimo na drobno zrezane čebulo, česen in peteršilj, toliko časa, da čebula postekleni. Dodamo sipe in na nizkem ognju kuhamo deset minut, nato vlijemo paradižnikovo mezgo in eno zajemalko vode ali juhe. Posolimo, popramo in kuhamo še 45 minut, nato dodamo dve žlici moke in spet zalijemo z juho, dobro premešamo in kuhamo še deset minut. Serviramo s polento ali kruhom. Bog žegnaj!

Dvojna številka mladinske revije Galeb

Zažarelo je počitniško sonce!

Galeb se je poslovil od svojih mladih bralcev z zajetno dvojno, majsko in junijsko, številko in jim zaklical "Vesele počitnice s knjigo v kovčku"! Njegova naslovnica je poletno sproščena: fantič pluje po morju z malo jadrnico, deklica se kopa, ptice preletavajo nebo, na katerem žari toplo sonce. Tako si predstavlja počitniški dan Soraja Jerman, tretješolka COŠ P. Tomažič iz Trebč. Tudi njeni sošolci in sošolke so Galebu poslali risbice s poletno tematiko. Drugošolci OŠ Trubar - Kajuh iz Bazovice pa so v risbe ujeli trenutke pomladi, ko se na nebu po dežju zariše mavrica. Drugošolci so pri urah zemljepisa spoznavali različne prostore, zato so iz odpadnega materiala izdelali maketo šole z učilnico, knjižnico, telovadnico in jedilnico. Petošolci pa so se šli antične Grke in iz časopisnega papirja oblikovali vaze, nanje pa narisali prizore iz življenja starih Grkov. S svojimi izdelki so se fotografirali in sliko poslali Galebu, ki vsebuje veliko pestrega branja v vezani in nevezani besedi.

V Sesljan sta odkolesarila ženin in nevesta, vran in kavka, ker sta med poročnimi darili dobila tudi dvosedežno kolo! Šegavo pesmico je napisal Jure Jakob, ilustrirala Anja Jerčič Jakob. Z vrsto hudomušnih pesmic je Jure Jakob v letošnjem letniku Galeba predstavil različna prevozna sredstva. Na lov na medmete vabijo razigrani stihi v obliki "drevesa", ki jih je pod naslovom *Baobab* zvezila Majda Artač Sturman, domiselno pa ilustrirala Živa Pahor. Obe ustvarjalki sta se podpisali tudi pod "sladko pesmico" *Medved in medenjaki.* Kosmatinko si je zaželel medu iz čebelnjaka, a ko je zagledal čebelarja Jaka, se je spomnil, da mu je medvedka spekla medenjake, in odhlačal je domov. Medvedi v domišljijsko bogati pesmici Milana Petka Levokova *Tristo kosmatih medvedov* pa kar letijo po vesolju, tja do sonca... Medved in miška v stripu Majde Koren in Bojana Jurca se potepata po Grčiji, občudujeta svetišče boginje Atene, okušata tamkajšnjo hrano, se povzpneta na Olimp, nazadnje pa uživata ob morju na otoku Santorini. Kot vedno strip spremljajo krajša razlaga o tej državi in njenih zemljepisnih in zgodovinskih značilnostih ter naloge. V dvojni Galebovi številki so še zadnji deli zgodb v nadaljevanjih. Erika Cunja je Marijo pospremila še na vrt babičine hiše. Tu se je deklica zagugala na gugalnici in v domišljiji zaspala kar na mehkih oblakih. Mihec v dopolnjevanki Maje Furman je s Pošastkom našel čudovit počitniški kraj za taborjenje. Dunja Jogan je v svojem razpoznavnem likovnem izražanju ilustrirala sklepni prizor. Mali radovednici Evi, ki si jo je zamislila Neli K. Filipič, je očka izpulil majavi zob in ji obljubil, da ji bo zobna miška nekaj prinesla... Ko pa je Eva šla na morje ***(na sliki)***, je odkrila oseko in plimo ter izzvala val, naj jo ulovi. Marjeta Zorec predstavlja italijansko ljudsko pravljico (po prevodu Nika Koširja). Vsebina razkriva, zakaj mesec včasih raste, včasih se pa manjša. Na luni namreč sedi star, zmeraj lačen cigan, ki njeno površino požrešno grize, a se nikdar ne nasiti. Ta kazen ga je doletela, ker ni privoščil staremu popotniku (v resnici vladarju vesolja), krožnik svojega rumenega močnika. Prikupno likovno podobo je pravljici dala Andreja Gregorič. Isti avtorici opisujeta tudi finsko ljudsko pravljico *Kako se je modrost razširila po svetu.* Nekdaj jo je imel v lasti le pritlikavec, ki jo je ljubosumno hranil v posodi. Nekega dne mu jo je fantič Antli izmaknil in jo hotel skriti na drevesu, a padla mu je iz rok. Posoda se je razbila in veter je modrost raznesel na vse konce sveta. Kako je lepa, bogata, a ošabna, pohlepna in okrutna gospa obubožala prav zaradi svoje pohlepnosti, pripoveduje Klarisa M. Jovanović ob ilustraciji Štefana Turka. Tudi tokrat je priložila recept, in sicer za ribo v pečici. Kako je bilo s strahom na strehi, razkriva Helena Jovanović v zadnjem nadaljevanju o črni sovi Sanjači, ki ni strašila več otrok v spanju, ko si je s svojim ljubljenim Igorjem, belo sovo, uredila dom na toplem dimniku. Marjeta Zorec izčrpno opisuje značilnosti planinskega orla, gospodarja višin, ki je neustrašen in drzen. Katerina Kalc je še posebno izrazito upodobila njegov ostri pogled in ukrivljeni kljun. Da je pastir tudi ptica, se bodo prepričali vsi, ki bodo prebrali rubriko *Soimenjaki* Darinke Kobal. Ivana Soban ga je ilustrirala kar s palico v roki, medtem ko pase kobilice. Najmlajši Galebovi prijatelji bodo našli tudi tokrat nekaj zase. Pobarvali bodo pobarvanko Anke Kočevar in skušali dognati, kaj je težko in kaj lahko. Preizkusili pa bodo tudi svojo zmožnost koncentracije v vaji, ki sta jim jo pripravili Ester Derganc in Chiara Sepin. Kako se je Vili naučil letenja, bodo prebrali v stripu *Dejnozaverčki* mihe ha. Jasna Merku' končuje opis palete barv s predstavitvijo črne, ki med drugim označuje temne, hudobne pravljične like. Matejka Grgič in Chiara Sepin sta bralce vse šolsko leto vodili po raznih regijah Slovenije. Za konec sta izbrali Prekmurje, kjer je poleg slovenščine prisoten madžarski jezik, in kraje ob slovenski obali, kjer govorijo tudi italijansko. Z izpolnitvijo različnih vaj se bodo bralci naučili marsičesa, tudi pravilne rabe predlogov *v, na, pri, k, iz, z/s, nad,* ki so včasih prav trd oreh posebno za tiste, ki ne obvladajo dobro slovenskega jezika.

V dvojni številki so še Galebov kviz, križanka in pravljične zgodbice ter risbe, ki so jih izdelali drugošolci OŠ J. Ribičič pri Sv. Jakobu v Trstu.

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (255)

Hipotiroza v naturopatiji (3)

Naša telesa lahko obvladamo, našo ščitnico lahko upravljamo, in to s hrano! Res je, da ne moremo predvideti življenja. Lahko doživimo nesrečo, stresno izkušnjo itd. Lahko pa si pomagamo, da obvladamo našo ščitnico!

Glavno naturopatsko pravilo je, več kot je stresa, bolj se je potrebno držati prehrane! Emocionalno je ščitnica vezana na 5. čakro, ki je povezana z govorom, izražanjem želja, volje, mnenj, prepričanj. Oseba, ki ima ščitnico v hipotirozi, navadno zadržuje svoje misli zase, se ne odpre sočloveku, je občutljiva oseba, ki ne pokaže svojih emocij. Če jo kdo rani, ne bo pokazala in povedala, da ji je hudo. Najhuje je, če igra tako vlogo veselja doma, pred očetom, materjo in potem v odraslosti pred partnerjem. To so ljudje, ki zanemarjajo svoja čustva, jih ne izrazijo, se radi podrejajo, da imajo mir. Požirajo življenje takšno, kakršno je, nekega dne pa poči – hipotiroza! Bachove cvetne esence, ki nam bodo pomagale izraziti naše želje in mnenja, tudi tistim, ki si jim nismo upali nikdar povedati, da se z njimi ne strinjamo (navadno so to starši ali partner), so: centaury, agrimony, holly, walnut. Mešanico teh esenc si lahko mažemo po grlu in jih zvečer pijemo - 5 kapljic zvečer pred spanjem, ko so zobje že umiti.

Pomagalo nam bo odpreti 5. čakro in lažje izraziti naše želje, pričakovanja in upanja.

Vse to je ščitnica v naturopatiji.

Za personalizirano mešanico Bachovih cvetnih esenc ob težavah s ščitnico mi pišite na info@saeka. si

/ konec

www.saeka.si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednica** Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **zadruga.gm@gmail.com**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: CCRTIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 – e-mail gorica@noviglas.eu
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.
Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks
To številko smo poslali v tisk v torek, 6. avgusta 2019, ob 13. uri

Čarobna pravljica o nenavadnem prijateljstvu

O deklici, ki se ni znala smejati

Nekoč, morda danes, morda včeraj ali predvčerajšnjim, je nekje živela lepa plavolasa deklica, ki je bila povsem enaka vsem drugim deklicam in vsem otrokom. Le v nečem je bila drugačna: ni se znala smejati. Mama in očka sta bila tako pridna in skrbna kot vse mame in očki na tem pisanem, širnem svetu in sta imela svojo Majo rada. Bila pa sta zelo zaskrbljena in včasih žalostna. Večer za večerom, ko je Maja spala, sta se zaman spraševala, zakaj se njuna mala hčerka nikoli ne smeje. Maja je imela vse, kar si otroci želijo: živela je v beli predmestni hišici z vrtom, z avtom se je vsak dan vozila v vrtec, imela je lepo število rdečeličnih, veselih prijateljev ter velik koš novih, celih in seveda tudi že razbitih igrač. Tako pač kot vse srečne deklice. Tudi televizijo je rada gledala, pa čeprav sta se mama in očka hudo bala, da se bo Maja nekega popoldneva kar prilepila nanjo. In potem se bo težko našel kdo, ki bi jo znal odlepiti. Prav zato sta včasih pritisnila na gumbek na televizijskem ekranu: zaslišalo se je "škrt" in ekran se je zatemnil. Ravno ob pravem času, da sta lahko, sicer z velikim trudom, Majo vendarle odlepila od čudežne škatle. Takrat se je Maja najraje odpravila k sosedovemu Marcu, da sta se lahko igrala, ali pa se je zaprla v svojo sobico in listala po slikanicah.

Nekega dne, bil je soparen, a sončen in jasen poletni popoldan, je Maja kar na lepem razburjena poklicala mamo. Z nenavadnim navdušenjem ji je kazala slikanico, ki jo je očka ravno tisti popoldan kupil v mestni knjigarni.

"Glej, mama, glej! Poglej tale drobcena, prijazna bitja. Še nikoli v življenju nisem videla živega škrata. Tu je naslikan. Glej, kako je smešen! Takega škrata bi rada imela za prijatelja". In ko je Maja to povedala, so se kotički njenih ustec nekako nenavadno podaljšali. Tako, kot bi bila deklica na tem, da se zasmeje. Mama, ki je vse to opazovala, je polna razburjenja stekla k možu in mu povedala o Maji, o škratu, ki bi ga imela doma, in o slutnji nasmeha na njenih licih.

"Takoj moramo ukrepati", je bil odločen Majin očka, "šel bom v gozdove, našel malega škrata in ga pripeljal k Maji. Pa naj me to stane, kar hoče.

In res sta Majina mama in očka že naslednjega dne hitela v

knjižnico in knjigarno, prelistala in prebrskala sta vse gradivo o škratih ter pokupila vse pravljice, knjige in enciklopedije, v katerih je bil govor o škratih in njihovem življenju. Že čez nekaj dni sta se z mrežami, pastmi in vrečami odpravila globoko v gozd, da bi ujela in vklenila škrata.

Lov je bil izredno težaven. Majinim staršem pa so prostovoljno pomagali sosedi, prijatelji in sorodniki.

"Poglejte", je dejal debelušast uradnik, mamin prijatelj, "tole duplo zgleda kot pravo zavetišče škratov, enako je tistemu, ki je naslikano v enciklopediji".

"In v tem mehkem vlažnem mahu si škrati gotovo hladijo nožice", je zvedavo rila po mahu suha profesorica z debelimi naočniki, ki je poučevala na isti šoli kot Majin očka.

"Škrati, prikažite se vendar, tu so mreže in pasti, ne boste nam ušli, ne boste se dolgo skrivali", je vpil Majin sosed, ki je bil sicer po poklicu čuvaj v mestnem zaporu. In vse živo v gozdu je bežalo daleč proč in se skrivalo v travi, brlogih, za drevesi in v grmovju.

Nenavadnemu lovu so seveda iz svojih skrivališč prisostvovali tudi gozdni škrati in kar pokali od smeha, saj vsak otrok ve, da je škrata nemogoče ujeti in vkleniti v verige.

"Vseeno moramo Maji pomagati", je dejal najstarejši med njimi, ki se je skrival pod dolgo, snežno belo brado. "Prav imaš, Maja potrebuje našo pomoč. Sam se bom skrivoma pritihotapil v njen dom. Delal ji bom družbo, dokler ne bom slišal, da se smeje, tako kot se smejijo vsi otroci", je navdušeno vzkliknil najmlajši škratek, Podmahom po imenu.

In res je škratek Podmahom skočil na bližnji podeželski avtobus, ne da bi plačal vozovnice seveda, in se odpeljal v mesto, kjer je prebivala Maja. Našel je Majino stanovanje, škratom to ni težko, skočil na balkon, nato v dnevno sobo. Tam je našel Majo, ki se je ravno začela lepiti na televizijo. "Klik" je bilo slišati in televizija je ugasnila, Maji se je zazdelo, da kar sama od sebe. Ozirala se je naokrog, a ni videla nikogar, ki bi lahko pritisnil na gumb. In že jo je nekaj tako požgečkalo po podplatih, da je nerodno mahala z nogami po zraku. Žgečkalo pa je še in še in Maja se je prvič v življenju na glas zasmejala. Tedaj je zagledala malega škratka Podmahom. Živega škrata še nikoli ni videla, v knjigah je brala, da živijo globoko v gozdu, in zato se je začudila, da je škratek pri njej, v otroški sobi. Podmahom ji je povedal, kako so ga njeni starši lovili, kako je ubežal pastem in sam odločil, da postane njen prijatelj. Skupaj sta se zasmejala odraslim, ki so z mrežami lovili škrate, vsak otrok namreč ve, da se škrata ne da ujeti. Smejala sta se tudi televiziji, ki je užaljena molčala, smejala sta se soncu, ki je sijalo zunaj, in končno odšla na vrt, kjer sta se lovila do večera. In se veselo smejala. Maja je bila vesela, srečna in razigrana. Ko je nastopil mrak in z njim čas odhoda, je moral Podmahom obljubiti, da se drugega dne spet vrne in da se bo vračal vsak dan.

Ko sta se mama in očka utrujena in praznih rok vrnila iz gozda, sta presenečena obstala pred vrati. Maja jih je namreč pričakala vsa nasmejana. Pogledala sta se. Tudi onadva sta se začela smejati, veselo sta objela hčerko in si oddahnila. Čeprav nikoli nista izvedela, kdo je Maji pričaral nasmeh na lica, sta odslej živela brez skrbi. Škratek Podmahom je prihajal dan za dnem, z Majo pa sta postala tako dobra prijatelja, da si je zgradil domek kar na njenem vrtu in za vedno ostal v mestu. Maja pa se je neprestano smejala, kot bi se ji bil širok nasmeh za vse večne čase prilepil na usta.

Suzi Pertot

S 7. strani

"Slovenija je ..."

Akadar država oz. njena oblast, ki je bila nedavno totalitarna in zaznamovana z množičnim ter sistematičnim kršenjem človekovih pravic, taka je bila SFRJ, za katero je v Preambuli Temeljne ustavne listine ugotovljeno, da so bile v njej hudo kršene človekove pravice in da ni delovala kot pravno urejena država, če taka država v desetletjih tranzicije ni sposobna izvesti resne in temeljite menjave oblasti in družbenih elit, menjave, kot jo je na primer izvedla Nemčija po drugi svetovni vojni in nato po padcu berlinskega zidu v svojih vzhodnih deželah; če taka država in njena oblast ne jemljeta človekovih pravic in ustavnosti resno in se upirata izvršitvi odločb ustavnega sodišča; če pravosodje take države obračunava s politično opozicijo; če se taka država nameni omejevati svobodo izražanja z inšpektorji za sovražni govor; če taka oblast, četudi lokalna, poimenuje cesto po človeku, ki pomeni utelešenje totalitarnega zla; in če taka oblast, pa spet, četudi lokalna, na vpadnice v glavno mesto postavi simbole totalitarnega nasilja – tedaj je položaj podoben, kot če bi ozdravljen alkoholik spet začel segati po alkoholu. Morda na videz nedolžen "glaž" vina bo pripeljal do naslednjega in ta do ponovitve ter nato do usodnega recidivizma, ki se bo končal s katastrofo.

Če je še okolje za to nezainteresirano in apatično ali pa če je celo naklonjeno takim patologijam, o čemer pričajo vzniki populističnih gibanj in njihovih vodij, pojav t. i. neliberalnih demokracij ter avtokratskih legalistov, katastrofa ni daleč. Če smo nekoč, pred nedavnim še verjeli, da pomenita prevlada ustavnih demokracij in vstop srednjeevropskih postkomunističnih držav v EU nastop konca zgodovine, ker, kot je konec osemdesetih let prejšnjega stoletja napovedoval Francis Fukuyama, liberalni in demokratični konstitucionalizem oznanja končno točko človeške ideološke evolucije z univerzalizacijo modela zahodne liberalne demokracije, da poti nazaj ni več in da je liberalna demokracija "edina igra v mestu", je današnja evropska slika drugačna.

Ustavnemu nazadovanju smo priča marsikje v nekdanjih sprva uspešnih postkomunističnih liberalnih demokracijah, ki se odkrito pretvarjajo v neliberalne demokracije, ali, kot temu novodobnemu fenomenu pravi profesorica Scheppele, legalistične avtokracije. Temu se je mogoče upreti samo z močnim, robustnim imunskim sistemom. V povojni Nemčiji je bilo to dvoje – na ljudski ravni ustavni patriotizem, na institucionalni ravni pa kot odsev tega patriotizma Zvezno ustavno sodišče kot ultimativni varuh človekovih pravic in zato osrednji ustavni organ ljudskega zaupanja in ponosa.

6. Slovenska nacionalna = ustavna identiteta

Naj bo tako tudi pri nas. Formalno pravno okolje, recimo temu strojna oprema, nam ni bilo še nikoli bolj naklonjeno. Postali smo nacija, polno mobiliziran in institucionaliziran narod. Postavili smo temelje svoje državnosti, vanje neizbrisno vklesali človekovo dostojanstvo, ga zavarovali še na evropski ravni v povezavi z drugimi članicami EU, skupaj z drugimi narodi živimo v območju miru, blaginje in svobode. Soodločamo o evropski prihodnosti, schengensko območje nam omogoča tudi fizično neoviran stik z zamejsko Slovenijo, digitaliziran in spletno povezan svet ter globalizacija povezujeta matično in izseljensko Slovenijo, slovenska kultura je znana in prepoznana onkraj naših meja, naša materinščina je eden od uradnih jezikov najuspešnejše zveze držav, območja, o katerem ogromna večina človeštva lahko samo sanja.

Zavedajmo se teh dosežkov, naj nas to zavedanje povezuje ter hkrati spodbuja in navdihuje k njihovemu varstvu ter nadaljnji krepitvi in razvoju. Bodimo srečni in ponosni, da nam je Bog naklonil privilegij živeti v tem času, po katerem so v večstoletnem boju za neodvisnost hrepenele generacije naših predhodnikov. Zato ne pustimo zapraviti dediščine naših očetov. Samostojnost in neodvisnost naše države ni darilo od zgoraj, še zdaleč ni pridobitev naših generacij, je skupen zgodovinski dosežek slovenskega naroda, ki se je, kot je zapisano v Preambuli k Ustavi, uresničil po večstoletnem boju za narodno osvoboditev. Zato gradimo in dopolnjujmo naš skupni evropski ustavni okvir ter varujmo Slovenijo, ponotranjimo in varujmo vrednote osamosvojitve, kot so zapisane

Foto JMP

v ustavnih dokumentih, varujmo Evropo, razvijajmo evropskega duha, pripadnost skupnim evropskim vrednotam in hkrati krepimo slovenstvo, ki ni drugega kot le ena od 28-ih modifikacij Evrope.

Dovolite mi, prosim, alegorijo na Bachov koncert za dve violini v D-molu, ko solista v harmoničnem prepletu občasno spreminjata melodično linijo z različnimi melodijami in ritmi, a vendar na koncu, in to je tu bistveno, združena skupaj ustvarjata dovršeno harmonijo. Ena violina smo mi, druga, z naše perspektive je EU, orkester v ozadju so države članice EU. Prizadevajmo si za tako harmonijo in varujmo našo domovino, naš narod, našo EU, kar pomeni naše vrednote, ki so se oblikovale skozi stoletja, da ne rečem tisočletja – od antike, judovsko-krščanske tradicije, razsvetljenstva, do spoznanj, izvirajočih iz grozot dvajsetega stoletja, ki so nas končno pripeljale v območje svobode, varnosti in pravičnosti.

Vendar tako kot velja za vse vrednote ustavne demokracije, tudi območje svobode, varnosti in pravičnosti ni samoumevno. V kakšni meri bo Slovenija ostala in obstala ustavna demokracija in v kakšni meri bo naš evropski dom območje svobode, varnosti in pravičnosti kljuboval izzivom časa – od kriz ustavnosti, vznika populizmov in posledičnega ustavnega nazadovanja v avtokracije, deficita demokratične legitimnosti osrednjih organov odločanja Unije, nevarnosti denarnih in javnofinančnih kriz, do nezakonitih priseljevanj in migracij, nevarnosti terorističnih napadov in groženj itd., je na koncu odvisno od nas samih, od vsakega med nami.

Zato, gospe in gospodje, drage rojakinje in rojaki, ki ste, oprostite izrazu, programska oprema demokracije, vzemite demokracijo in ustavnost resno, vzemite resno svojo svobodo in s tem odgovornost, bodite aktivni in odgovorni pripadniki naroda, bodite aktivni in odgovorni državljani. Gradimo ustavni patriotizem, postavimo ga v jedro naše nacionalne identitete, spoštujemo in varujmo ustavne vrednote, ki so v svojem bistvu vrednote slovenske osamosvojitve. Te pomenijo našo ustavno identiteto in so zapisane v osamosvojitvenih ustavnih dokumentih, v Ustavi, zapisane so tudi v odločbah Ustavnega sodišča, med katerimi ima poseben položaj, danes že nekajkrat omenjena znamenita odločba o Titovi cesti, kjer smo kot bistveno in nosilno misel, ki prežema našo identiteto, ustavni sodniki zapisali, da pomeni slovenska osamosvojitev "prelom s prejšnjo državo in njeno ureditvijo", da je šlo "za prelom s temeljnim vrednostnim konceptom ustavne ureditve".

Slovenija potrebuje aktivno državljanstvo, aktivacijo ustavne in državljanske zavesti, nepretrgan civilno-družbeni ustavni monitoring, odprt in svoboden javni diskurz, odprto in aktivno civilno družbo. Samo ob odgovornem ravnanju vsakogar v vsakdanjem življenju in prek državljanske aktivnosti z močjo argumentirane javne (in tudi s pravnimi sredstvi uveljavljane) besede bomo ob Ustavnem sodišču kot ultimativnem varuhu ustavnosti premagali krize in obvarovali svobodo vsakogar od nas. Vsak od nas na svojem področju si moramo prizadevati zavarovati nedotakljivo, večno jedro slovenske ustavne in s tem nacionalne identitete: slovensko suverenost, človekovo dostojanstvo in njegovo svobodo, enakost v človekovih pravicah in pred zakonom, oblast ljudstva ter vladavino prava.

Naj sklenem, kjer sem začel. Višarje so evropska romarska pot, združujejo evropske narode pod isto Božjo streho. Zato na duhovnem področju simbolizirajo tisto, kar naj bo cilj združene Evrope - duhovno enotnost v vseh svojih kulturnih različnostih. Slovencem so, tako kot drugim narodom, določene dobrine in prostori zaupani v varstvo. Varovati jih moramo pod svojim in skupnim evropskim ustavnim okriljem, ki si ga delimo z drugimi narodi združene Evrope.

O simbolih, ki označujejo narod

Kako pravilno izobešamo zastave

Foto S. Jesenovec

O tem, ali imate Slovenci v Italiji pravico, da sami izberete svoje simbole, ne sme biti nobenega dvoma. A za izhodišče je potrebno upoštevati pomen izrazov ljudstvo, narod in nacija. Po dr. Tinetu Hribarju so ljudstva skupine ljudi s skupnimi značilnostmi. Le ta postanejo

Foto S. Jesenovec

narod, ko dobijo knjižni jezik. Narod se prevrednoti v nacijo, ko dobi oziroma ima svojo državo. Do Primoža Trubarja smo bili ljudstvo, s slovenščino, ki so jo uveljavili kot knjižni jezik z izdajo številnih knjig on in njegovi somišljeniki, smo postali narod. V tuji, skupni državi, v različnih deželah. V deželi Kranjski so prevladovali Slovenci. Po plebiscitu l. 1990 in oblikovanju Republike Slovenije junija l. 1991 pa smo prebivalci na njenem ozemlju postali nacija, Slovenci izven njenega ozemlja so pripadniki slovenskega naroda, v državi druge nacije. To je tudi temelj za razlikovanje med narodno in nacionalno zastavo.
Kdo sem? S skoraj slepim očetom sva na veliki, večstanovanjski zgradbi na Spodnjem trgu 9a v Škofji Loki s podstrehe pred prazniki na dolgem drogu navpično obešala zastavo Jugoslavije. To je bilo obvezno. Po srečanju slovenskih turističnih delavcev konec prejšnjega stoletja ob okrogli obletnici Turistične zveze Slovenije na Mostu na Soči in kasneje v Festivalni dvorani na Bledu nisem mogel verjeti, da na nobenem prizorišču ni bilo niti ene zastave Slovenije. Pa je bil na njih prisoten tudi diplomatski zbor. To me je spodbudilo, da sem pričel proučevati in uresničevati vedenja o urejanju zastave Slovenije, slovenske narodne zastave in drugih zastav, praporov in bander na posameznih notranjih in zunanjih prizoriščih. O tem sem pričel tudi pisati v občila, ki jih je ta tematika zanimala, izvajati OIV Državljanska kultura na gimnazijah, predavati in spodbujati upravne organe vseh ravni in vzgojno-izobraževalne zavode, da vendar pravilno namestijo zastavo Slovenije. Na desetine spodbud je bilo potrebno celo za vodstvo državnega zbora, vlade, protokola Slovenije, vzgojno-izobraževalne, športne in kulturne institucije, da so sprejeli, žal ne vsi, predloge, da vendar spoštujejo določila ustave Slovenije o grbu, zastavi in himni Slovenije. V zakonu iz oktobra l. 1994 pa je bila k njim dodana še slovenska narodna zastava. Žal ne, tudi slovenska narodna himna Naprej zastava slave. Pred državnim zborom sta zastavi Slovenije in EU pravilno zaplapolali šele s 1. majem l. 2004, na državnih in drugih proslavah v Cankarjevem domu in drugje šele konec oktobra 2004, protokol pa je dal po mojem predavanju 20. januarja oziroma maja 2006 odstraniti navpično viseče zastave Slovenije.

Foto Mira Marič

V Zrečah sem jim pokazal, da le-te v nobeni podobi ne predstavljajo Slovenije. Za prvo in drugo so potrebovali na državni ravni desetletje oziroma poldrugo desetletje. A, proces še ni končan. V Novi Gorici na zgradbi uprave mestne občine zastave še vedno neustavno in nezakonito visijo z drogov s prečkami. Žal je podobnih motivov po Sloveniji še zelo veliko. V tem obdobju sem v občilih objavil prispevke o nepravilno in pravilno nameščenih in urejenih zastavah v okrog devet milijonov izvodih. Ugotovil sem, da je med mediji najbolj prodoren radio, TV Slovenija pa me je izigrala, saj je povabila v oddajo, katero sem tematsko predlagal jaz, še dva sogovornika in enemu od njiju namenila večino časa. Njegova izvajanja pa so bila, kljub naslovu dr. znanosti s področja kulture, pravo nasprotje tistega, kar narod in nacija potrebujeta za okrepitev svojega ponosa v že kar odrasli državi. O t. i. domoljubju žal ves čas govorijo isti ljudje. Žalostno, če ne tragično, je, da je državni zbor z mediji namenil skoraj tri leta intenzivnega časa in denarja za iskanje nove zastave Republike Slovenije, za utrditev vedenja o sedanji, ki ima zgodovinske temelje od 23. 9. 1848, pa nikakor ne najde primernih sredstev. Priznajo mi, da sem do te tematike kritičen, a imam tudi rešitve. V še posebno čast mi je, da sem imel na Geossu na Vačah l. 2003 nagovor ob podelitvi zastave Slovenije Jošku Jorasu in da je po tem mojem nastopu tudi strokovno društvo Heraldica Slovenica pričelo pravilno nameščati zastave na jamborih na tej prireditvi ob dnevu slovenske zastave. Žal še vedno ne slovenske narodne zastave. Prej je bil izgovor, da je "nacionalistična", zdaj pa, da je Geoss le geometrično središče Slovenije. Morda pa bomo s časom uresničili predlog, naj bo Rakitna v Občini Brezovica pri Ljubljani narodno središče Slovencev. Upam, da jih bodo začeli pravilno – vodoravno in ne navpično - uporabljati tudi na Sv. Višarjah in še drugih deželno-državnih srečanjih, na katerih so prisotni Slovenci oziroma Slovenija. To sem večkrat pisno spodbudil. Na prizorišču ustrelitve prvih antifašistov v Italiji in Evropi so zastave pravilno nameščene, tako da lahko plapolajo na jamborih. Naj dodam še to, da se predstavljam kot operativni zastavoslovec, ki zna za vsako mesto izvesti tako celovito pravilno ureditev zastav, da je potem vsem v ponos.

Slovenci v Italiji že uporabljate ob raznih priložnostih in na slovenskih ustanovah in zgradbah zastavo Slovenije, torej belo-modro-rdečo vodoravno tribarvnico z grbom Slovenije.
Če ste bili pozorni, ves čas ločim slovensko narodno zastavo in zastavo Republike Slovenije. Šele maja letos sem ob obisku Državnega zbora Republike Slovenije s krajani iz Bitenj na povabilo poslanke Mateje Udovč, SMC, odkril izvirni greh napačnega, neuradnega poimenovanja grba in zastave Slovenije. V omari v foaeju državnega zbora sta ob predlogi grba in zastave besedili, ki navajata, da sta to slovenski grb in slovenska zastava. Radi tudi uporabljajo naziv slovenska himna oziroma Prešernova Zdravljica. Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi (Ur. l. RS 67/1994), ki po napotilu ustave podrobneje ureja njihov izgled in uporabo, v 2. členu opredeljuje, da le ti označujejo pripadnost Republiki Sloveniji, za slovensko narodno zastavo pa je v 3. členu določeno, da označuje pripadnost slovenskemu narodu. Če to opredelimo še vsebinsko, kjer nastopa Republika Slovenija, se uporablja nacionalna zastava, kjer pa so kjerkoli na svetu le Slovenci, pa se namesti oziroma uporabi belo-modro-rdeča slovenska narodna zastava v razmerju širina proti dolžini 1: 2. V Sloveniji se lahko uporablja najmanj ob državni zastavi, po svetu pa ob državnih in drugih zastavah. Vedno po navedbi predsednika mednarodne zastavoslovne organizacije FIAV, gospoda Michela Lupanta, po državno-krajevnih zakonskih določilih. To vsekakor velja tudi v Italiji. Zastava Slovenije se sme uporabiti le, če je na obisku državnik ali druga oseba, ki predstavlja Slovenijo. Njeno mesto ob zastavi Slovenije in pokrajine je določeno v primernem zakonskem aktu. Za državnika je navadno, zastavoslovno gledano, levo od državne zastave, za veleposlanika, konzula in druge pa desno od zastave države gostiteljice. Pri tem je potrebno upoštevati tudi določilo o zastavi EU za njene članice. V Sloveniji podrobneje vrstni red enakovrednih zastav določa omenjeni zakon, zastav različnih vrednosti pa vladina Uredba o uporabi zastave in himne EU v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS št. 38/2004). Lokalne skupnosti, mestne občine in občine ter drugi imajo svoja določila o izgledu, nameščanju, razporejanju njihovih enakovrednih ali zastav različnega ranga. A, ko je v uporabi državna zastava, je potrebno spoštovati zakon o njej.
Menim, da bi Slovenci v Italiji obudili uporabljanje slovenske tribarvnice, tako kot so jo konec 19. in v začetku 20. stoletja sprejeli kot zastavo ali pa na praporih. Z njimi so pozdravljali tudi prestolonaslednika Franca Ferdinanda z dvornim vlakom in številnimi mogočniki ob odprtju bohinjske proge. Tedaj so predvsem tržaškim Hebrejcem, ki so jim očitali, da imajo rusko zastavo, odgovarjali, da jim jo je odobril presvetli cesar, danes pa temu lahko v Sloveniji pridamo, da jo je po nekajletnih razpravah (1990-1994) sprejel Državni zbor Republike Slovenije. Ta očitek, da je slovenska narodna zastava ruska, je še vedno živ, a brez utemeljitve. Naši imata razmerje 1: 2, na primer 90 x 180 cm, Ruske federacije pa 2: 3 oziroma 90 x 135 cm. Tudi barve se uradno razlikujejo. Njihove zastave, ki so nameščene po Sloveniji, niso pravilne in so rezultat t. i. protokolarnega pravila o enaki dolžini zastav, medtem ko je zastavoslovje utemeljeno na enaki širini zastav.
V Monoštru sem na srečanju zamejskih Slovencev o organiziranju šolanja Slovencev s številnimi posnetki spregovoril o tej tematiki. Med njegovimi rezultati je bil tudi ta, da je ena od slovenskih koroških organizacij oblikovala svojo zastavo. Očitno brez vsebinskega in narodnega izhodišča. Oblikovalec jim je barvno sestavil zastavo, kot da je zastava Hrvaške, oblikoval/natisnil pa za navpično obešanje, namesto vodoravno nameščanje zastave. Nauk. O določeni ideji je potrebno vedeti več, kot je bilo le jedrnato povedano ali zapisano.

Foto S. Jesenovec

Stanislav Jesenovec

Uspešno lokostrelstvo v ŠD Zarja v Bazovici

Karen Hervat lokostrelski up

Tokrat se za spremembo posvečamo lokostrelstvu, ki je olimpijski šport in ga pri nas goji Športno društvo Zarja v Bazovici pri Trstu. V nedeljo, 4. avgusta, so v Zarjinem športnem središču uresničili tekmovanje za Memorial v spomin na ustanovitelja in športnega delavca lokostrelskega odseka društva Aleksandra Ražma. Tekma z olimpijskim in sestavljenim lokom na različne razdalje do največ 70 metrov je veljala tudi kot zadnji krog kvalifikacij tekmovalcev iz naše dežele na državno prvenstvo, ki bo jeseni. Mednarodni pečat je dogodku dala udeležba posameznic in posameznikov iz Slovenije in Hrvaške. Tekmovali pa so tudi nekateri člani domače Zarje, tako v članski kot v mladinskih kategorijah.
V tarče so streljali tudi razni državni reprezentanti, nase sta na bazovski zelenici (z zmago z levo roko v svoji kategoriji na 70 metrov) opozorila zlasti 18-letna (letnik 2001) lokostrelca društva Archery Team Trieste Elia Biscardo in Karen Hervat. Hervatova je kariero začela pri Zarji in se lahko že ponaša z medaljami na mladinskih evropskih prvenstvih. Mednarodne uspehe je že požela tudi v letošnji sezoni, ko se poleg na italijansko prvenstvo v Lignanu pripravlja predvsem na mladinsko svetovno prvenstvo v Madridu konec meseca. Njen doslej največji uspeh pa je mladinski evropski naslov ekipno pred dvema sezonama v dresu državne izbrane vrste. V nedeljo v Bazovici sicer ni streljala najbolje, vendar očitno formo pred vrhunci sezone šele stopnjuje.

Mladinka bo še dve leti, sama je dejala, da o olimpijskih igrah 2020 v Tokiu ni več mogoče sanjariti, da pa se bo potrudila, da poskusi priti v Pariz štiri leta kasneje. Pot je vsekakor še zelo dolga. Karen Hervat je od Zarje odšla za svojim trenerjem Morenom Granzottom, ki je najprej presedlal k tržaškemu klubu Ascat, nato pa ustanovil društvo Archery Team Trieste. Granzotto je svojčas v dresu Zarje s Katjo in Tamaro Ražem pri Zarji soustvaril zlato generacijo društvenih tekmovalcev, ki se je z uspehi na državnih prvenstvih prebila na mednarodno raven.

HC